

Onderwerp Voortgangsrapportage 2015-II en
Sleutelrapportage april-juli 2015

Steller W. Veenstra

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 6183 Bijlage(n) 2

Ons kenmerk 5252219

Datum 30 SEP 2015 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief informeren wij u over de voortgang van de begroting en geven wij een prognose van het resultaat over 2015. Tevens informeren wij u over de realisatie van de bezuinigingen en geven wij de stand van zaken weer van de door uw raad aangemerkte sleutelprojecten (april – juli 2015).

Wij bieden u de volgende rapportages aan:

- Voortgangsrapportages 2015-II (VGR 2015-II)
- Sleutelprojectenrapportage april – juli 2015

De rapportages zijn opgenomen in de bijlagen bij deze brief.

De bezuinigingsrapportage is integraal onderdeel van VGR 2015-II.

De voortgangsrapportage heeft de functie van (bij)sturingsinstrument en het verstrekken van volledige, juiste en actuele informatie over de stand van zaken en voortgang van de begroting. Deze tweede voortgangsrapportage is de laatste rapportage van het boekjaar 2015. Voor uw raad is voorliggende prognose een indicatie van het resultaat dat bij de gemeenterekening 2015 behaald wordt. We zullen straks bij de gemeenterekening 2015, ten behoeve van de beoordeling van de voorspelbaarheid van ons (financiële) resultaat, de werkelijke realisatie vergelijken met de resultaten in deze rapportage.

Aard van de rapportages

Terugkijken en vooruitkijken

Een voortgangsrapportage geeft zowel een terugblik als een vooruitblik. Vanuit de realisatie tot en met juni 2015 wordt een inschatting gegeven van de verwachte resultaten van zowel de financiën als de beleidsdoelstellingen van de gemeente over 2015.

Daar waar we inschatten dat we bezuinigingen in 2015 niet realiseren, zijn deze opgenomen in het verwachte resultaat. Verder gaan we in op de stand van zaken van de bedrijfsvoering, zoals de nog niet afgehandelde aanbevelingen van de accountant en rekenkamer, het verloop van de post onvoorzien, de personele inzet en de externe inhuur.

De sleutelprojectenrapportage gaat over de realisatie van de projecten in de periode april tot juli 2015. Hierin kijken we vooral terug met uitzondering van de stand van de kredieten en de risico's. Wanneer uw raad na juli nog kredieten heeft vastgesteld, geven wij deze ook weer. Daarnaast gaan we in op de belangrijkste risico's.

Stand van zaken en afwijkingen

De sleutelprojectenrapportage geeft de stand van zaken weer. De voortgangsrapportage is vooral gericht op de afwijkingen van beleid en financiën. Het onderdeel bezuinigingen geeft de stand van zaken per peildatum weer.

Rapportage over de paragrafen die uw raad heeft ingesteld

In de voortgangsrapportage rapporteren we over de voortgang van de programma's. Daarnaast heeft uw raad gekozen om, naast de verplichte paragrafen, vier belangrijke thema's/dwarsdoorsneden van de begroting als paragraaf aan te merken: duurzaamheid, integraal gebiedsgericht werken, vernieuwing sociaal domein en bedrijfsvoering. Wij hebben deze paragrafen eveneens opgenomen in de voortgangsrapportage.

Gewijzigde VGR 2015-I

In de voortgangsrapportage 2015-I verwachtten we een positief saldo van 9,6 miljoen euro in 2015. Na verwerking van het effect van de herberekening van de nominale compensatie en het effect van de Meicirculaire op de jaarschijf 2015 is de prognose bij VGR 2015-I bijgesteld naar een nadelig resultaat van 0,7 miljoen euro. Dit is aan uw raad kenbaar gemaakt in de brief 'Financieel Meerjarenbeeld na verschijnen Meicirculaire' van 11-06-2015. In de vergelijking tussen VGR 2015-I en VGR 2015-II gaan we uit van het bijgestelde geprognosticeerde resultaat VGR 2015-I.

Belangrijkste bevindingen bij de gemelde afwijkingen

We verwachten een nadeel van 2,2 miljoen euro

De belangrijkste onderdelen van het verwachte resultaat 2015 zijn:

	VGR 2015- I	VGR 2015- II	Vershil tov VGR 2015-I
Afschaffen PV vergoeding	-0,2	-0,2	0,0
Belastingen en Leges	-0,1	-0,5	-0,4
Bezuinigingen	-3,6	-4,4	-0,8
Bedrijfsvoeringsresultaat	-3,5	-3,9	-0,4
Bouwleges	0,2	-0,9	-1,2
BTW comp fonds	1,0	1,0	0,0
Lagere bijstandslasten (screening)	3,0	3,0	0,0
BUIG	3,3	1,7	-1,6
Extra beleid	1,2	1,4	0,2
Gemeentefonds	-6,5	-4,8	1,7
Nominale comp	2,8	3,0	0,2
Overig	-2,5	-1,7	0,8
Rente	3,0	2,0	-1,0
Verkoop panden	0,0	0,5	0,5
Volkshuisvesting	0,4	0,4	0,0
WMO	-0,2	-0,3	-0,1
Zorgkosten nieuwe taken	0,0	-0,9	-0,9
Resultaat slotcalculatie	0,0	1,7	1,7
Terugloop omzet detachering SW	0,0	-0,8	-0,8
ESF subsidie ten onrechte in begroting	0,0	-0,8	-0,8
Vrijval Bodemsanering	0,0	0,8	0,8
Vrijval voorzieningen	0,1	0,6	0,5
Onderhoudsbudgetten SB	0,0	0,8	0,8
Gotenburgweg	0,0	-1,4	-1,4
Vrijval participatiebudget	0,8	1,3	0,5
Eindtotaal	-0,7	-2,2	-1,5

Deze onderdelen worden in de voortgangsrapportage toegelicht.

Besteedbaar resultaat

Het verschil tussen het voorlopige resultaat en de besteedbaarheid wordt verklaard doordat een aantal resultaten die conform afspraken met uw raad met reserves verrekend wordt, dan wel anders gedekt wordt. In het resultaat van 2,2 miljoen euro nadeel zijn in ieder geval de volgende resultaten verwerkt die van invloed zijn op de besteedbaarheid daarvan:

Prognose resultaat VGR 2015-II	-2,2
Onderhoudsbudgetten stadsbeheer	-0,8
Extra beleid	-0,4
Verrekening met reserve grondzaken	0,6
Verrekening met reserve grondzaken	-1,7
Verkoop panden naar bestemmingsreserve	-0,5
verrekening met reserve WMO	0,3
Project Grondig (uit overige res.)	-0,2

Stimuleringsfonds VHV	-0,4
Vrijval Bodemsanering	-0,8
Besteedbaar resultaat	-6,3

Het verwachte vrij besteedbare resultaat bedraagt 6,3 miljoen euro nadelig.

Programma Van Werk naar Werk/Reorganisaties

Het programma “Van werk naar werk” vormt binnen de gemeentelijke organisatie het hart van de mobiliteit. Binnen dit programma zijn alle herplaatsers van de gemeente geplaatst en dit leidt veelal tot een succesvolle tijdelijke dan wel definitieve plaatsing op vacatures die beschikbaar zijn. “Van Werk naar werk” heeft in het eerste half jaar van 2015 83 medewerkers bemiddeld, die voor 59% voortvloeiën uit de reorganisatie SSC en daarop volgende reorganisaties en voor 41% vanuit de “oude diensten” komen. Aan het eind van het eerste half jaar zijn 46 medewerkers tijdelijk geplaatst, 23 structureel geplaatst en 14 medewerkers zijn nog niet geplaatst. In het eerste half jaar van 2015 zijn er in totaal 235 vacatures aangemeld. Hiervan waren er 152 tijdelijk en 83 structureel.

De herplaatsers die voortvloeiën uit de reorganisatie SSC en daarop volgende reorganisaties die óf niet zijn geplaatst óf om niet werk verrichten, worden incidenteel gefinancierd uit het frictiebudget.

Voortgang bezuinigingen

Met ingang van deze voortgangsrapportage wordt gerapporteerd over het geheel van de bezuinigingsopgave.

Van de totale bezuinigingsopgave was begin 2015 nog 13,7 miljoen euro te realiseren. Hiervan is de verwachting dat ultimo 2015 2,7 miljoen euro incidenteel, 6,6 miljoen euro structureel en 4,4 miljoen euro niet kan worden afgedekt.

De in 2015 vooralsnog niet te realiseren bezuinigingen uit de drie pakketten leidt tot een geprognosticeerd nadeel van 5,9 miljoen euro. Dit nadeel wordt gedempt door een tweetal taakstellingen waar nog ruimte in zit. Het betreft de ruimte in het budget voor weglekeffecten (973 duizend euro) en de ruimte in het budget voor het opvangen van bedrijfsrisico's (500 duizend euro). Per saldo verwachten we hierdoor een geprognostiseerd nadeel van 4,4 miljoen euro.

Daarnaast is bij de VGR 2015-I voorgesteld het voordeel van 3,0 miljoen euro lagere bijstandslasten in te zetten voor het incidenteel realiseren van de bezuiniging Doorlichting organisatie en taken (2,0 miljoen euro) en 1,0 miljoen euro voor de dekking van overige niet gerealiseerde bezuinigingen.

Voor de nadere onderbouwing van dit resultaat en de toelichtingen op de bezuinigingen die nog niet van een structurele invulling zijn voorzien, verwijzen we naar de bezuinigingsrapportage in deze voortgangsrapportage. We blijven zoeken naar structurele en incidentele oplossingen.

Een aantal onzekerheden in de raming

De prognose is gebaseerd op de realisatiecijfers tot en met juni en de ontwikkelingen tot medio september. Er is een aantal onzekerheden ten aanzien van de prognose.

Grondexploitaties

De nadelen bij de grondexploitaties zijn gebaseerd op de algemene analyse van de herziene uitgangspunten bij de grondexploitaties. De effecten hebben we meegenomen bij het opstellen van de gemeentebegroting 2016. Bij de herziening van de onderliggende grondexploitaties kunnen zich nog mee- of tegenvallers voordoen. Daarnaast kijkt de accountant in het kader van de controle van de jaarrekening mee met de uitgangspunten. De beoordeling van de accountant kan van invloed zijn op het resultaat over 2015.

De effecten voor het weerstandsvermogen nemen we mee in opstelling van de gemeentebegroting 2016. Dit geldt overigens ook voor effecten die de overige geprognosticeerde resultaten op het weerstandsvermogen kunnen hebben.

Bouwleges

Het resultaat van de bouwleges (valt de vergunningaanvraag wel of niet in boekjaar 2015) kan afwijken van de raming.

Bedrijfsvoering

De gemeentelijke organisatie staat voor een zware gecombineerde opgave. Aan de ene kant is er sprake van forse (historische) taakstellingen en aan de andere kant neemt het werk toe door toenemende vraag, denk aan de concernprioriteiten vernieuwing sociaal domein en het programma in opbouw voor aardbevingen. Daarnaast kent het SSC eigen opgaven in de verbetering van de dienstverlening. Dit knelt.

We kunnen nog wel efficiencywinst behalen, maar dat vraagt voorinvesteringen en de besparingen worden pas zichtbaar na 3-5 jaar. Vermindering van de dienstverlening kan helpen de financiële doelstellingen te halen, maar daar kan pas over worden besloten als duidelijk is wat de effecten zijn voor dienstverlening aan burgers en bedrijven en onze gemeentelijke organisatie. Ten behoeve van de begroting 2016 wordt een analyse gemaakt van de taakstellingen, dekkingsmogelijkheden en opgaven die moeten worden gerealiseerd om een goed totaalbeeld te krijgen van de opgaven binnen de bedrijfsvoering van de Gemeente Groningen.

Gotenburgweg 46

Het gebouw aan de Gotenburgweg is voor de huisvesting van personeel niet (meer) noodzakelijk. Derhalve staat dit gebouw en bijbehorende terrein (al aantal jaren) in de verkoop. Dit kantoorgebouw is lastig te verkopen gezien de huidige markt. Er is nu een koper gevonden. De in principe overeengekomen verkoopprijs bedraagt 2,5 miljoen euro. De huidige boekwaarde van dit gebouw is 3,9 miljoen euro. Dat houdt in dat wij, conform de regels van het BBV, in ieder geval een bedrag van 1,4 miljoen moeten afwaarderen.

Daarnaast staan een aantal kosten om het gebouw en terrein aan de koper op te kunnen leveren die nu nog niet duidelijk zijn. Het terrein fungeert als gemeentelijke opslag en er zullen kosten gemaakt moeten worden om dit leeg te halen. Verder is het wenselijk de onderhoudsafdeling van het speelmeubilair te herhuisvesten waarvoor ook kosten gemaakt moeten worden. Tot slot dient het terrein schoon opgeleverd te worden. Hiervoor wordt thans bodemonderzoek gedaan. De eventuele saneringskosten zullen naar aanleiding van dit onderzoek duidelijk worden. Aan eventuele verkoop kleven hierdoor meer financiële risico's waarvan de omvang nog niet bekend is.

Aardbevingen

Voor de aardbevingen hebben we vooralsnog geen risico opgenomen omdat ons uitgangspunt is dat onze kosten worden vergoed. Een mogelijk risico is dat wij onze kosten niet op een goede manier kunnen verantwoorden en het Rijk daarom deze kosten niet vergoed. Een ander mogelijk risico hangt samen met het principe bereidheid. Het rijk kan vinden dat lokale overheden hierin een eigen verantwoordelijkheid hebben. Het rijk heeft daarom toegezegd na te gaan of er in gemeente- en provinciefonds een 'aardbevingsfactor' moet worden opgenomen.

De Nationaal Coördinator Groningen biedt eind december 2015 een Meerjarenprogramma 'Kansrijk en Aardbevingsbestendig Groningen' aan aan het kabinet, waarbij wij in samenspraak met uw raad inbreng leveren. Wij schetsen daarbij hoe we omgaan met de gevolgen van de aardbevingen en welke kansen er zijn om het duurzaam groeiperspectief voor Stad te behouden.

Infoversum

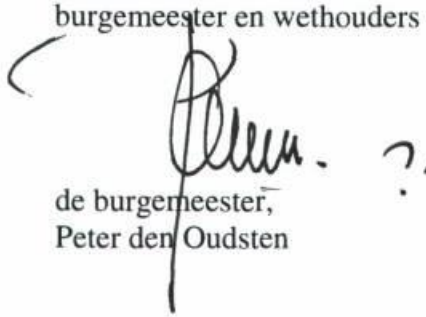
Uw raad is in een collegebrief van 16 september geïnformeerd over een bestuurswisseling en een strategische heroriëntatie van het verdienmodel. De uitkomsten van de strategische heroriëntatie van het Infoversum zullen naar verwachting consequenties hebben voor de gemeentelijke lening van € 2,5 miljoen. Het risico van deze lening is ondergebracht in de grondexploitatie CiBoGa. Hoe groot dit financiële nadeel zal zijn, is op dit moment niet aan te geven en is mede afhankelijk van het lopende onderzoek dat op 1 oktober afgerond moet zijn. In deze voortgangsrapportage is daarom nog geen rekening gehouden met een nadeel.

Parkeerbedrijf

Bij de gemeenterekening 2013 heeft de accountant een bevinding gemaakt bij de groei van de opbrengst van parkeergarages. Naar aanleiding daarvan laten we een onderzoek uitvoeren naar de vraag naar parkeerplaatsen in relatie tot het aanbod. De uitkomst van het onderzoek kan effect hebben op de meerjarenprognose van het parkeerbedrijf. We verwachten u in het vierde kwartaal te kunnen informeren over de uitkomst van het onderzoek. Een eventueel financieel effect wordt zichtbaar in de gemeenterekening 2015.

Dit laat onverlet dat de risico's zoals opgenomen in de gemeenterekening 2014 nog steeds gelden. Zie daarvoor de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de gemeenterekening 2014. De belangrijkste risico's betreffen nog steeds de grondexploitaties incl. Meerstad, de bezuinigingen, het parkeerbedrijf en de vernieuwing van het sociaal domein. De risico's worden bij de begroting 2016 geactualiseerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

l.c.
de secretaris,
Peter Teesink

VOORTGANGSRAPPORTAGE 2015-II
GEMEENTE GRONINGEN

INHOUDSOPGAVE

VOORTGANGSRAPPORTAGE 2015-II.....	1
INHOUDSOPGAVE.....	2
INLEIDING	3
SAMENVATTING	4
HOOFDSTUK 1. AFWIJINGEN PER PROGRAMMA.....	8
Programma 1: Werk en Inkomen.....	8
Programma 2: Economie en werkgelegenheid	12
Programma 3: Jeugd en onderwijs.....	14
Programma 4: Welzijn, gezondheid en zorg.....	16
Programma 5: Sport en bewegen.....	18
Programma 6: Cultuur.....	20
Programma 7: Verkeer	22
Programma 8: Wonen.....	24
Programma 9: Onderhoud en beheer Openbare ruimte	28
Programma 10: Veiligheid	31
Programma 11: Stadhuis en Stadje.....	33
Programma 12: College en Raad.....	35
Programma 13: Algemene inkomsten en post onvoorzien	37
Programma 14: Algemene ondersteuning.....	39
HOOFDSTUK 2. PARAGRAFEN	42
Paragraaf 1: Integraal gebiedsgericht werken.....	42
Paragraaf 2: Duurzaamheid.....	42
Paragraaf 9: Vernieuwing Sociaal Domein	43
Paragraaf 10: Bedrijfsvoering.....	43
HOOFDSTUK 3. OVERIGE AANDACHTSPUNTEN	47
Aanbevelingen rekenkamercommissie	47
Aanbevelingen van de accountant	48
Personeel	54
Eerder gedane toezeggingen.....	55
HOOFDSTUK 4. BEZUINIGINGSRAPPORTAGE.....	57

INLEIDING

In deze tweede voortgangsrapportage van dit boekjaar informeren wij u over de voortgang van de begroting en geven wij een prognose van het resultaat over 2015. De verwachtingen zijn gebaseerd op de voortgang over het eerste half jaar van 2015 en de ontwikkelingen tot medio september.

De voortgangsrapportage heeft de functie van (bij)sturingsinstrument en het verstrekken van volledige, juiste en actuele informatie over de stand van zaken en voortgang van de begroting. Rapportage vindt plaats over afwijkingen in de voortgang. Deze tweede voortgangsrapportage is de laatste rapportage van het boekjaar 2015. Voor uw raad is voorliggende prognose een indicatie van het resultaat dat bij de gemeenterekening 2015 behaald wordt. We zullen straks bij de gemeenterekening 2015, ten behoeve van de beoordeling van de voorspelbaarheid van ons (financiële) resultaat, de werkelijke realisatie vergelijken met de resultaten in deze rapportage.

Leeswijzer

De voortgangsrapportage begint met een samenvatting. In hoofdstuk een komen de verwachte afwijkingen per programma aan bod. In de hoofdstuk twee gaan we in op de stand van zaken rondom de paragrafen Integraal Gebiedsgericht Werken, Duurzaamheid, Vernieuwing Sociaal Domein en Bedrijfsvoering.

In hoofdstuk drie geven we de stand van zaken over de aanbevelingen van de rekenkamer en de accountant, personeel en eerder gedane toezeggingen. In hoofdstuk vier geven we de stand van zaken weer van de bezuinigingen.

De afwijkingen in de uitvoering van beleidsdoelen lichten we toe en geven we aan door kleuren (stoplichtenrapportage). **Geel** betekent dat voor het behalen van de doelstelling bijsturing noodzakelijk is. **Rood** betekent dat het halen van de doelstelling vermoedelijk niet mogelijk is. De gerealiseerde doelstellingen worden hier niet gemeld. Daarnaast geven wij een toelichting op de verwachte financiële afwijkingen vanaf 250 duizend euro en op bestuurlijk relevante afwijkingen. Dit betekent dat niet bij alle programma's toelichtingen zijn opgenomen.

SAMENVATTING

In dit hoofdstuk geven we een samenvatting van de verwachte financiële resultaten in deze voortgangsrapportage. We gaan daarbij in op de verwachte besteedbaarheid van het resultaat. Aan het slot van dit hoofdstuk melden we een aantal onzekerheden ten aanzien van het verwachte resultaat. Alle bedragen luiden in miljoenen euro.

Het verwachte nadeel bedraagt 2,2 miljoen euro

De belangrijkste onderdelen van het verwachte resultaat zijn:

	VGR 2015-I	VGR 2015-II	Vershil tov VGR 2015-I
Afschaffen PV vergoeding	-0,2	-0,2	0,0
Belastingen en Leges	-0,1	-0,5	-0,4
Bezuinigingen	-3,6	-4,4	-0,8
Bedrijfsvoeringsresultaat	-3,5	-3,9	-0,4
Bouwleges	0,2	-0,9	-1,2
BTW comp fonds	1,0	1,0	0,0
Lagere bijstandslasten (screening)	3,0	3,0	0,0
BUIG	3,3	1,7	-1,6
Extra beleid	1,2	1,4	0,2
Gemeentefonds	-6,5	-4,8	1,7
Nominale comp	2,8	3,0	0,2
Overig	-2,5	-1,7	0,8
Rente	3,0	2,0	-1,0
Verkoop panden	0,0	0,5	0,5
Volkshuisvesting	0,4	0,4	0,0
WMO	-0,2	-0,3	-0,1
Zorgkosten nieuwe taken	0,0	-0,9	-0,9
Resultaat slotcalculatie	0,0	1,7	1,7
Terugloop omzet detachering SW	0,0	-0,8	-0,8
ESF subsidie ten onrechte in begroting	0,0	-0,8	-0,8
Vrijval Bodemsanering	0,0	0,8	0,8
Vrijval voorzieningen	0,1	0,6	0,5
Onderhoudsbudgetten SB	0,0	0,8	0,8
Gotenburgweg	0,0	-1,4	-1,4
Vrijval participatiebudget	0,8	1,3	0,5
Eindtotaal	-0,7	-2,2	-1,5

Toelichting op het verwachte resultaat

In de toelichting per programma worden de afwijkingen in de uitvoering van beleid en in financiën nader toegelicht.

Toelichting verschil ten opzichte van de VGR 2015-I

Bij de VGR 2015-I is een prognose afgegeven van een nadelig resultaat van 0,7 miljoen euro. Het verschil ten opzichte van de prognose bij VGR 2015-II is op totaalniveau 1,5 miljoen nadelig. Dit verschil kan verklaard worden door een aantal grote posten:

Buig: lager voordeel	-1,6	N
Bouwleges	-1,2	N
Bodemsanering	0,8	V
Rente resultaten	-1,0	N
Resultaten slotcalculaties	1,7	V
Afboeken Gotenburgweg	-1,4	N
Zorgkosten nieuwe taken	0,9	N
Overige resultaten nog niet beken bij VGR I	<u>0,3</u>	V
	-1,5	

Besteedbaar resultaat

Het verschil tussen het voorlopige resultaat en de besteedbaarheid wordt verklaard doordat een aantal resultaten die conform afspraken met uw raad met reserves verrekend wordt, dan wel anders gedekt wordt. In het resultaat van 2,2 miljoen euro nadeel zijn in ieder geval de volgende resultaten verwerkt die van invloed zijn op de besteedbaarheid daarvan:

Prognose resultaat VGR 2015-II	-2,2
Onderhoudsbudgetten stadsbeheer	-0,8
Extra beleid	-0,4
Verrekening met reserve grondzaken	0,6
Verrekening met reserve grondzaken	-1,7
Verkoop panden naar bestemmingsreserve	-0,5
verrekening met reserve WMO	0,3
Project Grondig (uit overige res.)	-0,2
Stimuleringsfonds VHV	-0,4
Vrijval Bodemsanering	-0,8
Besteedbaar resultaat	-6,3

Het verwachte vrij besteedbare resultaat bedraagt 6,3 miljoen euro nadelig.

Overzicht verwachte resultaten per programma

In onderstaande tabel wordt het verwachte resultaat per programma gepresenteerd. De significante afwijkingen ten opzichte van de begroting worden vervolgens per programma, op deelprogrammaniveau, toegelicht.

Programma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
1. Werk en inkomen	-75.310	-70.137	-66.014	4.123
2. Economie en werkgelegenheid	-14.631	-19.303	-19.521	-218
3. Jeugd en onderwijs	-77.998	-76.760	-76.482	278
4. Welzijn, gezondheid en zorg	-149.465	-154.204	-155.158	-954
5. Sport en bewegen	-14.483	-15.038	-15.019	19
6. Cultuur	-30.629	-38.249	-38.034	215
7. Verkeer	-4.389	-6.955	-5.847	1.108
8. Wonen	-1.896	-7.354	-6.694	660
9. Onderh en beheer van de openb ruimte	-28.839	-30.562	-29.259	1.303
10. Veiligheid	-18.132	-17.472	-17.472	0
11. Stadhuis en stadje	-7.635	-8.054	-7.907	147
12. College en Raad	-18.423	1.209	3.425	2.216
13. Algemene inkomsten en post onvoorz.	509.083	510.467	506.891	-3.576
14. Algemene ondersteuning	-67.253	-67.588	-75.145	-7.557
Totaal Gemeente Groningen	0	0	-2.236	-2.236

In de toelichting per programma worden de afwijkingen in de uitvoering van beleid en in financiën nader toegelicht.

Onzekerheden ten aanzien van het verwachte resultaat.

De prognose is gebaseerd op de realisatiecijfers tot en met juni en de ontwikkelingen tot medio september. Er is een aantal onzekerheden ten aanzien van de prognose.

Grondexploitaties

De nadelen bij de grondexploitaties zijn gebaseerd op de algemene analyse van de herziene uitgangspunten bij de grondexploitaties. De effecten hebben we meegenomen bij het opstellen van de gemeentebegroting 2016. Bij de herziening van de onderliggende grondexploitaties kunnen zich nog mee- of tegenvallers voordoen. Daarnaast kijkt de accountant in het kader van de controle van de jaarrekening mee met de uitgangspunten. De beoordeling van de accountant kan van invloed zijn op het resultaat over 2015.

De effecten voor het weerstandsvermogen nemen we mee in opstelling van de gemeentebegroting 2016. Dit geldt overigens ook voor effecten die de overige geprognosticeerde resultaten op het weerstandsvermogen kunnen hebben.

Bouwleges

Het resultaat van de bouwleges (valt de vergunningaanvraag wel of niet in boekjaar 2015) kan afwijken van de raming.

Bedrijfsvoering

De gemeentelijke organisatie staat voor een zware gecombineerde opgave. Aan de ene kant is er sprake van forse (historische) taakstellingen en aan de andere kant neemt het werk toe door toenemende vraag, denk aan de concernprioriteiten vernieuwing sociaal domein en het programma in opbouw voor aardbevingen. Daarnaast kent het SSC eigen opgaven in de verbetering van de dienstverlening. Dit knelt.

We kunnen nog wel efficiencywinst behalen, maar dat vraagt voorinvesteringen en de besparingen worden pas zichtbaar na 3-5 jaar. Vermindering van de dienstverlening kan helpen de financiële doelstellingen te halen, maar daar kan pas over worden besloten als duidelijk is wat de effecten zijn voor dienstverlening aan burgers en bedrijven en onze gemeentelijke organisatie. Ten behoeve van de begroting 2016 wordt een analyse gemaakt van de taakstellingen, dekkingsmogelijkheden en opgaven die moeten worden gerealiseerd om een goed totaalbeeld te krijgen van de opgaven binnen de bedrijfsvoering van de Gemeente Groningen.

Gotenburgweg 46

Het gebouw aan de Gotenburgweg is voor de huisvesting van personeel niet (meer) noodzakelijk. Derhalve staat dit gebouw en bijbehorende terrein (al aantal jaren) in de verkoop. Dit kantoorgebouw is lastig te verkopen gezien de huidige markt. Er is nu een koper gevonden. De in principe overeengekomen verkoopprijs bedraagt 2,5 miljoen euro. De huidige boekwaarde van dit gebouw is 3,9 miljoen euro. Dat houdt in dat wij, conform de regels van het BBV, in ieder geval een bedrag van 1,4 miljoen moet afwaarderen.

Daarnaast staan een aantal kosten om het gebouw en terrein aan de koper op te kunnen leveren die nu nog niet duidelijk zijn. Het terrein fungeert als gemeentelijke opslag en er zullen kosten gemaakt moeten worden om dit leeg te halen. Verder is het wenselijk de onderhoudsafdeling van het speelmeubilair te herhuisvesten waarvoor ook kosten gemaakt moeten worden. Tot slot dient het terrein schoon opgeleverd te worden. Hiervoor wordt thans bodemonderzoek gedaan. De eventuele saneringskosten zullen naar aanleiding van dit onderzoek duidelijk worden. Aan eventuele verkoop kleven hierdoor meer financiële risico's waarvan de omvang nog niet bekend is.

Aardbevingen

Voor de aardbevingen hebben we vooralsnog geen risico opgenomen omdat ons uitgangspunt is dat onze kosten worden vergoed. Een mogelijk risico is dat wij onze kosten niet op een goede manier kunnen verantwoorden en het Rijk daarom deze kosten niet vergoed. Een ander mogelijk risico hangt samen met het principe bereidheid. Het rijk kan vinden dat lokale overheden hierin een eigen verantwoordelijkheid hebben. Het rijk heeft daarom toegezegd na te gaan of er in gemeente- en provinciefonds een 'aardbevingsfactor' moet worden opgenomen.

De Nationaal Coördinator Groningen biedt eind december 2015 een Meerjarenprogramma 'Kansrijk en Aardbevingsbestendig Groningen' aan aan het kabinet, waarbij wij in samenspraak met uw raad inbreng leveren. Wij schetsen daarbij hoe we omgaan met de gevolgen van de aardbevingen en welke kansen er zijn om het duurzaam groeiperspectief voor Stad te behouden.

Infoversum

Uw raad is in een collegebrief van 16 september geïnformeerd over een bestuurswisseling en een strategische heroriëntatie van het verdienmodel. De uitkomsten van de strategische heroriëntatie van het Infoversum zullen naar verwachting consequenties hebben voor de gemeentelijke lening van € 2,5 miljoen. Het risico van deze lening is ondergebracht in de grondexploitatie CiBoGa. Hoe groot dit financiële nadeel zal zijn, is op dit moment niet aan te geven en is mede afhankelijk van het lopende onderzoek dat op 1 oktober afgerond moet zijn. In deze voortgangsrapportage is daarom nog geen rekening gehouden met een nadeel.

Parkeerbedrijf

Bij de gemeenterekening 2013 heeft de accountant een bevinding gemaakt bij de groei van de opbrengst van parkeergarages. Naar aanleiding daarvan laten we een onderzoek uitvoeren naar de vraag naar parkeerplaatsen in relatie tot het aanbod. De uitkomst van het onderzoek kan effect hebben op de meerjarenprognose van het parkeerbedrijf. We verwachten u in het vierde kwartaal te kunnen informeren over de uitkomst van het onderzoek. Een eventueel financieel effect wordt zichtbaar in de gemeenterekening 2015.

Dit laat onverlet dat de risico's zoals opgenomen in de gemeenterekening 2014 nog steeds gelden. Zie daarvoor de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de gemeenterekening 2014. De belangrijkste risico's betreffen nog steeds de grondexploitaties incl. Meerstad, de bezuinigingen, het parkeerbedrijf en de vernieuwing van het sociaal domein. De risico's worden bij de begroting 2016 geactualiseerd.

HOOFDSTUK 1. AFWIJINGEN PER PROGRAMMA

Programma 1: Werk en Inkomen

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

1.	Programma: Werk en Inkomen	
1.1	Deelprogramma: Werk	
	Beleidsveld: Arbeidsmarktbeleid	
	Het aantal gerealiseerde BBL en BOL plekken.	De doelstelling is 50 BBL plekken en 30 BOL plekken. Het eerste half jaar zijn er 18 BBL plekken en 2 BOL plekken gerealiseerd. Vanaf de tweede helft van 2014 hebben we hierop meer capaciteit in de vorm van een jobhunter ingezet.

1.	Programma: Werk en Inkomen	
1.2	Deelprogramma: Inkomen	
	Beleidsveld: Uitkeringen	
	% aanvragen dat binnen 8 weken is afgehandeld.	We streven er naar om 100% van de aanvragen binnen 8 weken af te handelen. Het eerste half jaar is 89% van de aanvragen binnen 8 weken afgehandeld. Dit is een daling van 3% tov het eerste kwartaal.

1.	Programma: Werk en Inkomen	
1.2	Deelprogramma: Inkomen	
	Beleidsveld: Armoede en minimabeleid	
	Aantal deelnemers collectieve zorgverzekering	We hebben voor 2015 de doelstelling dat het aantal personen dat deelneemt aan de collectieve zorgverzekering stabiel blijft ten opzichte van 2014. Het aantal personen is gedaald met 300. Dit is een lichte daling van ongeveer 2,5%. (Voor 2015 kunnen we hier niets meer aan doen, aangezien je niet halverwege het jaar van verzekering kunt wisselen.)

1.	Programma: Werk en Inkomen	
1.2	Deelprogramma: Inkomen	
	Beleidsveld: Handhaving	
	Aantal boetes	De doelstelling/verwachting voor 2015 is een stijging van het aantal boetes. (Realisatie 2014 was 605. We hadden voor 2014 geen doelstelling.) In totaal zijn er 205 boetes opgelegd. Er zijn 57 boetes opgelegd door de afdeling RHH en 148 boetes door de afdeling inkomen. Daarvan zijn 17 boetes opgelegd in het kader van de wet Inburgering. Dit is een taak die wij sinds 2015 uitvoeren. De overige boetes zijn opgelegd in het kader van de Participatiewet. Het opleggen van boetes is complexer geworden en vergt zorgvuldig onderzoek.
	Toegekende uitkeringen	De doelstelling/verwachting voor 2015 was een daling ten opzichte van 2014. (De doelstelling voor 2014 was 63%.) De eerste helft van 2015 is 66% van de aangevraagde uitkeringen toegekend.

Financiële Toelichting

Programma 1. Werk en inkomen				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Verwachte Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
01.1 Werk	70.856	69.590	68.821	769
01.2 Inkomen	191.591	193.749	190.207	3.542
Totaal lasten	262.447	263.339	259.028	4.311
Baten				
01.1 Werk	21.927	20.292	18.612	-1.680
01.2 Inkomen	165.190	172.890	174.382	1.492
Totaal baten	187.117	193.182	192.994	-188
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	20	20	20	0
Totaal Programma 1	-75.310	-70.137	-66.014	4.123

Toelichting op de financiële afwijkingen

1.1 Werk

N 911 duizend euro

Transitievergoeding SW (N 200 duizend euro)

Per 1 juli 2015 treedt de transitievergoeding in werking. Deze vergoeding komt in de plaats van de ontslagvergoeding en is bestemd voor (om)scholing en begeleiding van de werknemer die ontslagen is. Werknemers ontvangen een transitievergoeding als de dienstbetrekking eindigt door ontslag na toestemming van UWV, door de kantonrechter of middels wederzijds goedvinden. Ook is de transitievergoeding beschikbaar als een tijdelijk contract eindigt en de werkgever niet verlengt. Het dienstverband moet twee jaar of langer hebben geduurd.

In de begroting 2015 is nog geen rekening gehouden met de transitievergoeding. Op basis van beschikbare informatie verwachten wij hiervoor jaarlijks 400 duizend euro aan kosten. In 2015 gaat het om de helft in verband met de ingangsdatum 1 juli.

Vrijval P-budget (V 1.316 duizend euro)

De vrijval kunnen we splitsen in een deel overhead (800 duizend euro) en een deel overige (516 duizend euro). In de eerste plaats de vrijval overhead.

Tot en met 2014 hanteerde het Rijk regels voor de declaratie van uitvoeringskosten ten laste van het Participatiebudget. Deze regels zijn nu niet meer van toepassing. Dit betekent dat wij zelf mogen bepalen welke kosten we dekken met middelen uit het Participatiebudget. Als gevolg hiervan hoeven we geen gebruik meer te maken van de post 'overhead' om de begroting dekkend te krijgen. Hierdoor valt een bedrag van 800 duizend euro vrij.

De overige vrijval heeft te maken met de opstarttijd van projecten op het gebied van participatie (0,3 miljoen euro). Daarnaast is de instroom van nieuwe doelgroepen vertraagd op gang gekomen (0,2 miljoen euro), vooral veroorzaakt door de vele afwijzingen van tot de doelgroep behorende personen. Bij VGR 1 konden we dit nog niet voorzien.

Bedrijfsvoering (V 103 duizend euro)

Betreft een optelsom van nog te realiseren bezuinigingen (423 duizend euro nadeel), kosten van boventallig personeel (85 duizend euro nadeel) en formatieruimte (611 duizend euro voordeel). Een deel van de bezuinigingen kunnen we structureel oplossen door formatievermindering (250 duizend euro). Voor 2015 is een incidentele oplossing mogelijk door de inzet van de formatieruimte. Ten opzichte van de VGR 1 is de afwijking op de bedrijfsvoeringskosten en de bezuinigingen gedaald, vooral omdat we nu zicht hebben op een totaalbeeld van de formatie en bezetting.

De formatieruimte is bruto 0,9 miljoen euro. Een derde deel daarvan is ingezet ter dekking van uitzendkrachten.

Terugloop omzet uit detachering SW (N 765 duizend euro)

De in de begroting opgenomen omzet van 7,2 miljoen euro gaan we zeer waarschijnlijk niet realiseren. Als belangrijkste oorzaak geldt de terugloop van het aantal SW medewerkers. Wij houden rekening met een uitstroom van 5% ofwel zo'n 40

personen. In de begroting is geen rekening gehouden met dit effect.. Het aantal personen in detachering bedraagt afgerond 800, waarvan ± 675 personen daadwerkelijk omzet realiseren, 75 personen zijn werkzaam in ondersteunende afdelingen als de kantine, onderhoud gebouwen etc. Tenslotte zijn 45 personen niet gedetacheerd of gedetacheerd om niet. Gemiddeld wordt 10 duizend euro omzet per fte gehaald. We hebben de opbrengst nu geraamd op 6,4 miljoen euro. In de eerste VGR hadden we nog niet de beschikking over deze cijfers.

Terugraming ESF subsidie (N 750 duizend euro)

Namens de Arbeidsmarktregio Groningen heeft centrumgemeente Groningen op 25 oktober 2014 een aanvraag ingediend voor ESF subsidie. In de periode 2014-2016 is 5,1 miljoen euro aan subsidie beschikbaar voor de gehele arbeidsmarktregio waarvan 2 miljoen euro voor Groningen. In de begroting is voor dit bedrag een voorschot opgenomen echter dit is volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegestaan. De middelen kunnen pas worden ingezet nadat is komen vast te staan dat aan alle subsidievoorwaarden is voldaan. Daarover krijgen we op zijn vroegst eind 2016 uitsluitel. Voor 2015 betekent dit dat we de geraamde inkomsten niet gaan realiseren in 2015. Bij VGR 1 was dit nog niet bekend.

Derving subsidie bedrijfsvoering (N 253 duizend euro)

Bij het opstellen van de begroting 2015 hebben we rekening gehouden met een bijdrage uit het participatiebudget voor kosten van arbeidsintegratie. Dit is achteraf gezien niet juist. In het Participatiebudget is hiervoor geen ruimte gereserveerd. Dit betekent een derving van inkomsten.

Maatschappelijke participatie (N 362 duizend euro)

Restant taakstelling oud iederz/SOZAWA (N 375 duizend euro)

In de begroting 2015 staat voor oud iederz/SOZAWA nog een drietal taakstellingen open tot een bedrag van 364 duizend euro. Hieronder valt ook de taakstelling inburgering van 160 duizend euro en de taakstelling autonome uitstroom van 130 duizend euro. Bij de omvorming van oud iederz/SOZAWA naar de drie begrotingen voor de directies Werk, Inkomensdienstverlening en Maatschappelijke Participatie wordt nu een extra tekort zichtbaar van 440 duizend euro. De totale nog op te lossen taakstelling bedraagt hiermee 850 duizend euro. Hiervan komt circa 375 duizend euro voor rekening van MP. Deze taakstelling van 850 duizend euro wordt gedekt door een vrijval van de post uitvoeringskosten overhead uit het participatiebudget met 800 duizend euro, deze vrijval is bij de directie Werk verantwoord.

Kosten (N 75 duizend euro)

De kosten nemen ten opzichte van de begroting toe met circa 75 duizend euro, de reden hiervoor is dat er inhuur heeft plaatsgevonden als gevolg van herhuisvesting en ziekte om zodoende de productie door te kunnen laten draaien. Daarnaast zijn extra kosten gemaakt voor de uitbreiding van produktielijnen bij TDM Hoozeand, ook deze kosten waren niet begroot.

Omzet (N 182 duizend euro)

De omzet zal naar verwachting met 182 duizend euro afnemen ten opzichte van de begroting. Enerzijds wordt dit verklaard door een lager werkaanbod, daarnaast is er als gevolg van de herhuisvesting minder productie gerealiseerd dan was begroot voor het eerste kwartaal.

Besparing huisvestingslasten (V 270 duizend euro)

Op een deel van het pand aan de Peizerweg is in 2015 verkocht aan Qbuzz. In de stuurgroep herhuisvesting Peizerweg is besloten dat alle voor en nadelen gemoeid met de verkooptransactie naar iederz gaan. Het voordeel is voorlopig berekend op structureel 350 duizend euro en ontstaat met name door afwaardering van de boekwaarde met in totaal 3 miljoen euro, waardoor er op kapitaalslasten wordt bespaard. Doordat er in 2015 eenmalig herhuisvestingskosten worden gemaakt, valt de besparing op de herhuisvesting eenmalig lager uit, de verwachting is dat in 2015 een besparing wordt gerealiseerd van 270 duizend euro.

1.2 Inkomsten

V 5,034 miljoen euro

Lagere bijstandslasten (screening) (V 3,0 miljoen euro)

In het eerste kwartaal 2015 zijn wij gestart met een screening op rechtmatigheid. De screening moet een extra besparing op de bijstandsuitgaven opleveren. De externe handhavings-specialisten richten zich op bijstandsontvangers met een hoog risico op fraude en verrichten op basis daarvan rechtmatigheidsonderzoeken. Daarnaast verrichten zij onderzoek naar de aanwezigheid van mogelijk recht op voorliggende voorzieningen. Op basis van het nog te onderzoeken aantal signalen en de uitkomst van de onderzoeken tot nu toe ligt een besparing van 3 tot 3,5 miljoen euro in de lijn der verwachting. Vooralnog gaan we uit van een opbrengst van 3 miljoen euro in 2015.

BUIG (V 1,7 miljoen euro)

De daling van het resultaat BUIG t.o.v. VGR2015-1 (1,6 miljoen euro) wordt als volgt verklaard:

Hogere gemiddelde jaaruitkering:

• Invoering Wet Hervorming Kindregelingen	2.100 N
• Overige prijseffecten	800 N
Loonkostensubsidies	800 V
Bijstelling budget	1.000 V
Overig	500 N

Het nadelige effect van de hogere gemiddelde jaaruitkering is voor het grootste deel een gevolg van de invoering van de Wet hervorming kindregelingen (WHK). Een onderdeel van deze wet is dat de alleenstaande oudertoeslag in de bijstand wordt afgeschaft. Het aandeel van alleenstaande ouders in het totaal van bijstandontvangers is in Groningen relatief lager dan het landelijk gemiddelde. Dit betekent dat de besparing als gevolg van de afschaffing van de eenoudertoeslag in Groningen ook lager uitpakt.

Individuele inkomenstoeslag (V 150 duizend euro)

Op basis van de uitgaven in het eerste halfjaar en een vergelijking met 2014 verwachten wij dat het budget niet volledig zal worden benut. Wij gaan er vanuit dat een beperkt deel zal vrijvallen.

Schuldhelpverlening (N 57 duizend euro)

De WSNP wordt niet meer door de gemeente uitgevoerd. De uitvoering van de wet is nu uitbesteed. Dit betekent dat de vergoedingen voor de uitvoering niet meer bij de gemeente binnenkomen (nadeel 208 duizend euro). Ook de lasten nemen op deze activiteit af (151 duizend euro).

Wet op de Kinderopvang (N 30 duizend euro)

Het nadeel op de Wet Kinderopvang wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de regeling sociaal medische indicatie. Op grond van de uitgaven over het eerste half jaar van 2015 verwachten wij een tekort van 80 duizend euro. De regeling voor de sociaal medische indicatie is in 2015 aangepast. In de regeling is het aantal uren en de duur van de opvang gemaximaliseerd. Door de aanpassing van deze regeling zien wij inmiddels een besparing op de uitgaven. Omdat het een open-einde regeling betreft is de mogelijke besparing echter moeilijk te kwantificeren. Doordat we op de reguliere kinderopvang een klein voordeel verwachten ramen wij het tekort op 30 duizend euro.

Het resultaat wijkt 20 duizend euro af van VGR 2015-1, dit wordt veroorzaakt door de aanpassing van de regeling.

Bedrijfsvoering (V 267 duizend euro)

De voordelige afwijking kunnen we splitsen in:

- formatieruimte	V 1,85 miljoen euro
- inzet uitzendkrachten	N 1,3 miljoen euro
- boventallig personeel	N 0,2 miljoen euro
- overige oorzaken, opgeteld	N 0,1 miljoen euro

Programma 2: Economie en werkgelegenheid

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

2	Programma: Economie en werkgelegenheid	
2.2	Deelprogramma: Binnenstad en toerisme	
	Beleidsveld: Binnenstadsontwikkeling	
	De planning van de bouw/oplevering Forum loopt vertraging op in verband met aardbevingsmaatregelen.	<p>Ons college heeft op 10 februari 2015 besloten op basis van de publicatie van de nieuwe richtlijnen voor aardbevingsbestendig bouwen (Nederlandse Praktijkrichtlijn (NPR)) en afspraken daarover met het Rijk een pauze in te laten bij de bouw van het Groninger Forum. Op 3 juli jl. hebben wij u een brief gestuurd waarin wij u hebben geïnformeerd over de stand van zaken rond het aardbevingsbestendig maken van het Groninger Forum. De afgelopen periode is intensief en opbouwend overleg gevoerd met NAM en het Ministerie van Economische Zaken (EZ). De gemeente Groningen en NAM hebben begin september een definitief akkoord gesloten over aardbevingsbestendig afbouwen van het Groninger Forum. In juli jl. was al overeenstemming op hoofdlijnen bereikt. Ook financieel is er nu een akkoord gesloten. Het gaat om een bedrag van in totaal € 68 miljoen. Afsproken is dat NAM deze kosten vergoedt.</p> <p>Wij hebben intussen hoofdaannemer BAM gevraagd voorbereidingen te treffen voor het aardbevingsbestendig bouwen van het Groninger Forum om verdere vertraging te voorkomen. De bouw kan naar verwachting in 2016 worden hervat. Zodra de afspraken rond zijn, komen wij ter besluitvorming hierop terug bij uw raad. Bij deze besluitvorming zal ook duidelijk worden wat de gevolgen zijn voor de bouw van de nieuwe Oostwand, aangezien de toegang vanaf de Grote Markt nodig is voor de bouw van het Groninger Forum. De aannemer van het Groninger Forum heeft het casco van de fietsenkelder afgemaakt, zodat de ontwikkeling van Nieuwe Markt zuidzijde door kan gaan. De ingebruikname van de fietsenkelder wordt echter wel vertraagd vanwege bovenstaande. Bij het ontwerp van de Nieuwe Markt zuidzijde (NMzz) hebben we rekening gehouden met de norm voor aardbevingsbestendig bouwen. De aanbesteding van dit deelproject loopt. Verwacht wordt dat in september gestart gaat worden met de bouwwerkzaamheden NMzz. Bovenstaande leidt ertoe dat we de in de begroting vermelde planning van oplevering van het Forum (najaar 2016) en de start van de uitvoeringswerkzaamheden Oostwand (eerste helft 2015) niet halen. Zodra er definitieve afspraken zijn gemaakt met BAM, wordt de planning hierop aangepast.</p>

Financiële Toelichting

Programma 2. Economie en werkgelegenheid				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
02.1 Ruimte en bedrijvigheid	2.774	3.959	3.959	0
02.2 Binnenstad en toerisme	1.164	1.769	1.769	0
02.3 Groningen kennisstad	50	1.437	1.437	0
02.4 Overige acquisitie	308	410	410	0
02.5 Overig econ en werkgelegenheid	17.765	19.526	19.744	-218
Totaal lasten	22.061	27.101	27.319	-218
Baten				
02.1 Ruimte en bedrijvigheid	1.347	1.347	1.347	0
02.2 Binnenstad en toerisme	25	25	25	0
02.3 Groningen kennisstad	0	0	0	0
02.4 Overige acquisitie	7	7	7	0
02.5 Overig econ en werkgelegenheid	4.124	4.312	4.312	0
Totaal baten	5.503	5.691	5.691	0
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	573	573	573	0
Totaal onttrekkingen	2.500	2.680	2.680	0
Totaal Programma 2	-14.631	-19.303	-19.521	-218

Toelichting op de financiële afwijkingen

2.5 Overig economie en werkgelegenheid

N 218 duizend euro

Suikerunie (N 350 duizend euro)

Voor de exploitatiekosten Suikerunieterrein is in totaal 1,6 miljoen euro beschikbaar. Hiervan is 1,2 miljoen euro nodig voor rentelasten. Voor het overige beheer resteert een bedrag van 400 duizend euro, waarvan 100 duizend euro voor de lange termijn visie en 300 duizend euro voor OZB, nutsvoorzieningen, beheer (inclusief gemeentelijke ureninzet) en investeringen. Voor 2015 wordt een overschrijding verwacht van 350 duizend euro.

De overschrijding kan als volgt worden verklaard:

- OZB-heffing 2011 tot en met 2014;
- Extra ureninzet in verband met de totstandkoming van overeenkomsten met Ploeg ID3 (beheerder) en Vindicat;
- Extra uitgaven voor met name stroom-, toiletvoorzieningen en riolering om het feest van Vindicat mogelijk te maken. Deze uitgaven zullen eind dit jaar wel worden meegenomen in het totaal van de investeringen ten behoeve van het tijdelijke gebruik van het terrein door Ploeg ID3;
- Een extra reservering voor onvoorziene zaken.

Kapitaallasten (V 132 duizend euro)

Het totaal resultaat in 2015 op de kapitaallasten projecten wordt naar verwachting 700 duizend euro voordelig. De kapitaallasten (rente en afschrijving) vallen lager uit ten opzichte van de begroting doordat projecten later in het jaar worden uitgevoerd. Dit resultaat moet in combinatie worden gezien met de resultaten bij de deelprogramma's overig verkeer (7.6) en overig wonen (8.5). Het resultaat in het deelprogramma overig economie en werkgelegenheid wordt naar verwachting 132 duizend euro voordelig.

Programma 3: Jeugd en onderwijs

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

3.	Programma: Jeugd en Onderwijs	
3.1	Deelprogramma: Integraal Jeugdbeleid	
	Beleidsveld: Talentontwikkeling	
	Inzet rijksmiddelen onderwijs achterstanden beleid (OAB) en intensiveringsmiddelen VVE	De looptijd van deze regeling loopt formeel af in 2015. Inmiddels is bekend gemaakt dat de huidige rijksregeling met een jaar is verlengd tot en met 2016, in afwachting van nieuw landelijk beleid vanaf 2017. Voor 2015 verwachten we de nog beschikbare middelen in te zetten door intensivering van bestaande maatregelen. We werken aan een plan voor intensivering.

Financiële Toelichting

Programma 3. Jeugd en onderwijs

Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Verwachte Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
03.1 Integraal jeugdbeleid	101.193	99.790	99.512	278
Totaal lasten	101.193	99.790	99.512	278
Baten				
03.1 Integraal jeugdbeleid	22.950	25.144	25.144	0
Totaal baten	22.950	25.144	25.144	0
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	40	2.814	2.814	0
Totaal onttrekkingen	285	700	700	0
Totaal Programma 3	-77.998	-76.760	-76.482	278

Toelichting op financiële afwijkingen

3.1 Integraal jeugdbeleid

V 278 duizend euro

Vrijval budget Opstapje en Speel Mee (V 205 duizend euro)

In 2015 kunnen we de subsidies voor de ontwikkelingsstimuleringsprogramma's "Opstapje" en "Speel mee" ten laste brengen van de specifieke uitkering Onderwijs Achterstanden Beleid. Dat betekent dat het beschikbare gemeentelijke budget voor deze projecten ad 305 duizend euro vrijvalt.

We willen deze vrijval voor 100 duizend euro inzetten voor extra basis ontwikkelingsgerichte programma's voor peuters (BOP) ter voorkoming van wachtlijsten. Daarmee voorkomen we dat peuters niet deel kunnen nemen aan een passend voorschools aanbod. Het resterende bedrag van 205 duizend euro kan dan vrijvallen.

Tekort toegang jeugd (N 127 duizend euro)

Het is noodzakelijk om de toegang tot de Jeugdhulp te versterken. Met de doorgevoerde rijkskorting op de jeugdbudgetten en de verminderde formatie in de toegang blijkt dat het niet mogelijk is om én de nieuwe caseload, én de herindicatie van reeds bestaande cliënten én het anders werken op een adequate manier te kunnen uitvoeren. Om tijd en ruimte te creëren deze stapeling van opdrachten effectief en doelmatig aan te pakken is tijdelijk extra formatie noodzakelijk. Deze wordt inmiddels ook al ingezet. Het verwerven van dit extra personeel verloopt trager dan verwacht.

Opvoedkracht CJG (V 100 duizend euro)

De eerste helft van 2015 stond bijna volledig in het teken van de implementatie van de nieuwe taken rondom jeugdhulp waardoor er een bedrag voor reguliere activiteiten overblijft.

Overige afwijkingen (V 100 duizend euro)

Overige kleinere afwijkingen tellen op tot een voordeel van 100 duizend euro.

Programma 4: Welzijn, gezondheid en zorg

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

4.	Programma: Welzijn, gezondheid en zorg	
4.2	Preventie en zorg	
	Beleidsveld: Maatschappelijke opvang	
	We stellen uit het MO-budget een bedrag van 235 duizend euro beschikbaar voor de uitvoering van een bed-bad-brood voorziening voor uitgeprocedeerde vreemdelingen.	Op grond van rechterlijke uitspraken zijn gemeenten genoodzaakt opvang te bieden aan uitgeprocedeerde vreemdelingen.

Financiële Toelichting

Programma 4. Welzijn, gezondheid en zorg				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Verwachte Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
04.1 Soc samenhang en leefbaarheid	127.919	140.447	141.642	-1.195
04.2 Preventie en zorg	39.113	43.681	43.581	100
04.3 Integratie en emancipatie	1.865	2.009	1.639	370
Totaal lasten	168.897	186.137	186.862	-725
Baten				
04.1 Soc samenhang en leefbaarheid	6.367	14.271	14.412	141
04.2 Preventie en zorg	12.348	16.909	16.909	0
04.3 Integratie en emancipatie	447	447	77	-370
Totaal baten	19.162	31.627	31.398	-229
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	917	973	973	0
Totaal onttrekkingen	1.187	1.279	1.279	0
Totaal Programma 4	-149.465	-154.204	-155.158	-954

Toelichting op financiële afwijkingen

4.1 Sociale Samenhang en Leefbaarheid

N 1,054 miljoen euro

Concernbezuiniging 2013-2014 (N 600 duizend euro)

Dit is een taakstelling uit de concernbezuiniging 2013-2014 op de beleidsfuncties Maatschappelijk Domein. Deze taakstelling dient te worden gerealiseerd bij de vorming van de directies Maatschappelijke Ontwikkeling, de Schakelunit en Werk, Inkomen en Maatschappelijke Participatie (WIMP). Wij verwachten deze bezuiniging nog niet in te kunnen vullen in 2015.

Bedrijfsvoeringsbudgetten directie Maatschappelijke Ontwikkeling (N 72 duizend euro)

De begroting van de directie Maatschappelijke Ontwikkeling heeft in 2015 een structureel tekort op de personeelskosten van 1,014 miljoen euro. In 2015 zal voornamelijk een bedrag van 126 duizend euro niet worden gerealiseerd. Een bijdrage van de provincie van 54 duizend euro kan hierop in mindering worden gebracht.

Reserve accres instellingen 2015 (PM)

In 2015 is de nieuwe pensioenwet in werking getreden. Als gevolg van deze wet zijn de werkgeverslasten naar beneden bijgesteld. Dit heeft ook consequenties voor de gesubsidieerde instellingen. De verleende compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen wordt verlaagd. Omdat we hier met de zgn. t-2 systematiek werken, zal de korting in 2015 en 2016 worden verrekend met de egaliseringsreserve accresen. In 2017 zal de korting op het accres worden verrekend met de subsidiebudgetten voor de instellingen. De reserve is niet toereikend om 2 jaar het negatieve accres op te vangen. Bij de begroting 2016 zal hiervoor een incidentele oplossing aan uw raad worden voorgelegd.

Wonen (V 697 duizend euro)

De daling van de uitgaven voor woonvoorzieningen blijkt zich in 2015 versterkt voor te zetten. Dit geldt zowel voor de grote, duurder woningaanpassingen als de overige woonvoorzieningen. De vraag is onder meer gedaald doordat de doelgroepen, zoals uit landelijk onderzoek blijkt, nauwelijks verhuizen. Daarnaast blijkt het vragen van een eigen bijdrage drempelverhogend te werken. Tot slot zien we in kantelgesprekken dat het vaak mogelijk is dat cliënten zelf alternatieve oplossingen vinden voor kleine woningaanpassingen.

Eigen bijdragen (N 423 duizend euro)

Op basis van de rapportage van het CAK (Centraal Administratiekantoor) over het eerste halfjaar verwachten wij 6,5 miljoen euro aan eigen bijdragen op maatwerkvoorzieningen te ontvangen. Dit is 0,4 miljoen euro lager als begroot. Deze lagere opbrengst wordt met name veroorzaakt doordat bij beschermd wonen een deel van de eigen bijdragen op PGB's (namelijk voor intramurale zorg) niet direct aan de centrumgemeente, maar aan de regiogemeenten wordt uitbetaald. Daar zijn deze bijdragen niet af te scheiden van de overige eigen bijdragen van de regiogemeenten. In hoeverre dit verrekend kan worden met de regiogemeenten gaan we nader onderzoeken. Daarnaast heeft de recente kabinetsmaatregel om de eigen bijdragen voor HH in 2015 te beperken tot 5 euro per uur consequenties voor het te ontvangen bedrag aan eigen bijdragen.

Niet-gecontracteerde Wmo begeleiding (N 272 duizend euro)

Gebleken is dat buiten de bij instellingen gecontracteerde zorg voor Wmo begeleiding en beschermd wonen nog een aantal cliënten overgangsrecht hebben. De post onvoorzien in de begroting is hiervoor niet toereikend. Dit betekent een incidenteel nadeel in 2015.

Huishoudelijke hulp (N 115 duizend euro)

De herindicaties van alle HH2- respectievelijk alle HH1-indicaties zijn in het eerste half jaar afgerond en leiden in de tweede helft van het jaar tot een beperking van de uitgaven. De verwachting is dat aan het eind van het jaar de totale uitgaven ongeveer uitkomen op wat is begroot. Ter behoud van werkgelegenheid bij gecontracteerde zorgaanbieders heeft het Rijk in 2015 extra middelen beschikbaar gesteld in de vorm van een toelage (HHT). Na afloop van het jaar zal over de besteding van deze middelen aan uw raad worden verantwoord.

Ontwikkeling kosten nieuwe taken (N 900 duizend euro)

De landelijke problematiek rondom de PGB's leidt tot veel extra inzet, die niet was voorzien. Dit betreft zowel inzet van eigen personeel als van externe capaciteit (extra kosten). Tevens kon hierdoor minder tijd aan de reguliere taken en diverse projecten worden besteed. We schatten deze extra uitvoeringskosten op circa 900 duizend euro. Er is landelijk overleg met het ministerie van VWS over een eventuele compensatieregeling voor gemeenten.

Accommodatienota (V 100 duizend euro)

Binnen de subsidie sociaal culturele accommodatie zijn minder aanvragen ingediend voor verbouw dan het beschikbare budget. Wij verwachten daarom een onderschrijding van het budget. In dit voordelig resultaat hebben wij rekening gehouden met de sloop van één van de accommodaties en eventuele calamiteiten. Mochten de sloopwerkzaamheden niet doorgaan en geen calamiteiten optreden, dan kan dit resultaat nog hoger uitvallen dan hier gepresenteerd..

Verkoop panden t.b.v. bezuiniging vastgoed (V 510 duizend euro)

Wij hebben de ambitie om structureel te bezuinigen op gemeentelijke accommodaties met ingang van 2016. Voor de eerste jaren zoeken we naar mogelijkheden de bezuinigingen incidenteel te realiseren. Een van de mogelijkheden is de verkoop van gebouwen die niet meer bijdragen aan onze activiteiten toe te rekenen aan deze taakstelling.

Afgelopen maanden hebben we twee gebouwen aan de Violenstraat en HW Mesdagstraat verkocht voor in totaal 510 duizend euro.

Bij de gemeenterekening 2015 dienen wij een bestemmingsvoorstel in om deze verkoopopbrengst te doteren aan de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve. Uw raad heeft bij de gemeenterekening 2014 besloten deze bestemmingsreserve in te stellen om de opbrengsten van het afstoten van vastgoed tijdelijk te reserveren.

Overige afwijkingen (V 21 duizend euro)

Overige kleinere afwijkingen tellen op tot een voordeel van 21 duizend euro.

Programma 5: Sport en bewegen

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

5.	Programma: Sport en bewegen	
5.1	Deelprogramma: Sportieve infrastructuur	
	Beleidsveld: Verenigingen en subsidies	
		Het is de vraag of we criteria voor de moderne sportvereniging gaan opstellen. We zijn in overleg met 'de sportkoepel' (vertegenwoordiger voor een groot deel van de sportverenigingen) over de actualisatie van de sportvisie. Een gevolg hiervan kan zijn dat er een andere invulling wordt gegeven aan het begrip 'moderne sportvereniging'.
	Beleidsveld: Openbare ruimte	
		Als beoogd resultaat staat geformuleerd dat er één sportpark openbaar wordt gemaakt. Vanwege het feit dat we in gesprek zijn met de sportkoepel houden we ten aanzien van de openbaarmaking van sportparken even pas op de plaats.

Financiële Toelichting

Programma 5. Sport en bewegen				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
05.1 Sportieve infrastructuur	21.099	20.868	20.721	147
05.2 Deelname aan sport	984	987	985	2
05.3 Overig sport en bewegen	513	513	524	-11
Totaal lasten	22.596	22.368	22.230	138
Baten				
05.1 Sportieve infrastructuur	7.902	7.105	6.986	-119
05.2 Deelname aan sport	74	74	74	0
05.3 Overig sport en bewegen	90	90	90	0
Totaal baten	8.066	7.269	7.150	-119
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	17	17	17	0
Totaal onttrekkingen	64	78	78	0
Totaal Programma 5	-14.483	-15.038	-15.019	19

Toelichting op financiële afwijkingen

5.1 Sportieve Infrastructuur

V 28 duizend euro

Werkmaatschappij Sport en Recreatie (V 5 duizend euro)

Zoals reeds bij VGR-I aan uw raad gemeld kent de exploitatie van de werkmaatschappij Sport en Recreatie enkele structurele nadelen die zich ook vorig jaar al voordeden. Het betreft in 2015 nadelen op personeelskosten 125 duizend euro, schoonmaakkosten 116 duizend euro, concerntaakstellingen 34 duizend euro en OZB 59 duizend euro. Daarnaast heeft de Biomassa-installatie opstart problemen, waardoor er nog steeds gas moet worden ingekocht, geschat nadeel 30 duizend euro.

Mogelijk lopen we aanvullende risico's als de installatie aangepast moet worden in het kader van Arbo en bedrijfszekerheid. Wij zitten met diverse partijen om tafel om de problemen op te lossen en de schade te verhalen. De gefaseerde ingebruikname van enkele grote investeringsprojecten in 2015, leidt tot een incidenteel voordeel van circa 369 duizend euro. Daarnaast voeren we structurele maatregelen door om het integrale resultaat binnen het beschikbare budget te houden. Enkele maatregelen zullen pas vanaf 2016 tot (volledige) kostenreductie leiden.

Overige afwijkingen (V 23 duizend euro)

Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van 23 duizend euro.

Programma 6: Cultuur

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

6.	Programma: Cultuur	
6.1	Deelprogramma: Culturele infrastructuur	
	Beleidsveld: Podiumkunsten	
	Faillissement Grand Theatre	In reactie op het faillissement van het Grand Theatre heeft ons college de programmering van het Grand tijdelijk bij De Oosterpoort en Stadsschouwburg (OPSB) belegd. Hiervoor bereiden we een begrotingswijziging voor (de subsidie van het Grand stellen we beschikbaar als programmeringsbudget voor OPSB). Alles blijft binnen de voor 2015 beschikbare middelen. Alleen als er dit jaar een adequaat plan ligt van de nieuwe Stichting Grand Futura voor het Grand, kunnen de middelen 2016 aan die stichting beschikt worden. De financiële afwikkeling van de OPSB wordt dan in overleg met de stichting meegenomen.

6.	Programma: Cultuur	
6.2	Deelprogramma: Deelname aan cultuur	
	Beleidsveld: Cultuureducatie	
	Exploitatie Vrijdag	Vrijdag (fusie-instelling Kunstencentrum en Muziekschool) sloot 2014 af met een negatief resultaat van 185 duizend euro. Vrijdag wijt dit tekort aan nagekomen fusiekosten (200 duizend euro). We hebben afgesproken een onafhankelijke partij hier een oordeel over te vragen. Er is inmiddels overeenstemming over de onderzoeksopdracht. De resultaten van het onderzoek, door een extern bureau te verrichten, verwachten wij dit najaar. Naar aanleiding van het tekort 2014 hebben wij Vrijdag onder verzwaard financieel regime geplaatst. Tussenrapportages geven aan dat Vrijdag in 2015 wederom op een tekort lijkt af te stevenen. We voeren gesprekken met Vrijdag om dit tekort terug te dringen. Vrijdag heeft maatregelen toegezegd om de exploitatie weer op orde te krijgen.

Financiële Toelichting

Programma 6. Cultuur				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
06.1 Culturele infrastructuur	35.417	44.189	43.851	338
06.2 Deelname aan cultuur	3.439	3.468	3.410	58
06.3 Overig cultuur	1.103	1.643	1.648	-5
Totaal lasten	39.959	49.300	48.909	391
Baten				
06.1 Culturele infrastructuur	8.785	8.696	8.518	-178
06.2 Deelname aan cultuur	0	0	0	0
06.3 Overig cultuur	318	318	320	2
Totaal baten	9.103	9.014	8.838	-176
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	390	390	390	0
Totaal onttrekkingen	617	2.427	2.427	0
Totaal Programma 6	-30.629	-38.249	-38.034	215

Toelichting op financiële afwijkingen

6.1 Culturele infrastructuur

V 160 duizend euro

Overige afwijkingen (V 160 duizend euro)

Overige kleinere afwijkingen tellen op tot een voordeel van 160 duizend euro.

Programma 7: Verkeer

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

7.	Programma: Verkeer	
7.1	Deelprogramma: Fiets	
	Beleidsveld: Stallingen	
	Vertraging bouw fietsenstalling Forum	De bouw van het Forum is een half jaar uitgesteld in verband met het onderzoek aardbevingsbestendig bouwen. De ruwbouw van de fietsenstalling wordt wel afgerond, de ingebruikname van de fietsenstalling is een half jaar vertraagd (zoals vorige keer ook gemeld).

7.	Programma: Verkeer	
7.2	Deelprogramma Openbaar Vervoer	
	Beleidsveld: Spoor	
	Spoorlijn Groningen - Leeuwarden kan vertragen	Voor het Ontwerp Tracébesluit (OTB) is meer tijd nodig dan gedacht. Publicatie van het OTB is daarmee na de zomer 2016. Overigens geeft de Stuurgroep aan dat een latere publicatie van het Ontwerp Tracébesluit niet automatisch betekent dat de extra sneltreinen later gaan rijden. Dit hangt onder andere af van het aantal en de inhoud van (eventuele) bezwaren op het Ontwerp Tracébesluit en de bouwfaserings die de aannemer(s) straks kiest. De Stuurgroep ESGL blijft sturen op een zo snel mogelijke en tegelijk zorgvuldige realisatie van het project.
	Pendel Assen - Groningen gaat mogelijk later rijden	Door een tekort aan bovenleidingmonteurs is het onzeker dat de pendel Assen-Groningen in het 2e deel van 2016 gaat rijden. Gekeken wordt naar mogelijkheden om dit alsnog mogelijk te maken.
	Beleidsveld: Bus	
	Vertraging aanleg bus toe- en afritten Hoogkerk	De bustoe- en afrit worden meegenomen bij de aanpak Ring Zuid. De planning is hierdoor nog niet zeker. Ook zijn de afspraken over de uitvoering nog niet definitief en is er een risico dat (door het schuiven van de planning) subsidie wordt misgelopen.
	Planning HOV-as Peizerweg is krap	In de dienstregeling van het openbaar vervoer in de provincies Fryslan, Drenthe en Groningen wordt gerekend op oplevering van de HOV-as Peizerweg per 1 maart 2016. Deze planning is krap. Niet zeker is of deze planning gehaald kan worden.

7.	Programma: Verkeer	
7.3	Deelprogramma: Auto	
	Beleidsveld: Regionale ontsluiting en ringwegen	
	Opwaarderen Oostelijke Ringweg	Het project ligt op planning. Het bestemmingsplan Groningerweg is vastgesteld. Oplevering wordt derde kwartaal 2015. De fietsecoducten zijn een scope-uitbreiding. De raad heeft het gevraagde krediet hiervoor toegekend. De fietsviaducten worden momenteel gebouwd. Bij de Stadsweg is een tijdelijk fietsviaduct aangelegd. De financiële afrekening vergt nader overleg.

7.	Programma: Verkeer	
7.4	Deelprogramma Parkeren	
	Beleidsveld: Parkeerbedrijf	
	Vertraging bouw parkeergarage Forum	De bouw van de parkeergarage Forum is een half jaar uitgesteld in verband met het onderzoek aardbevingsbestendig bouwen (zoals vorige keer ook gemeld).
	Onderzoek onderbouwing parkeerprognose vs parkeerbehoefte en geactualiseerde meerjarenprognose Parkeerbedrijf	Bij de rekening 2013 heeft de accountant om een onderbouwing gevraagd van de meerjarenprognose Parkeerbedrijf in relatie tot de verwachte parkeerbehoefte en de omzetontwikkeling van de gemeentelijke parkeergarages. Aangezien dit onderzoek nog niet is afgerond, zal de geactualiseerde meerjarenprognose Parkeerbedrijf (inclusief de uitkomsten van het onderzoek) in combinatie met de

uitwerking van de motie "Herijking visie op parkeren" in het vierde kwartaal 2015 geagendeerd worden.

Financiële Toelichting

Programma 7. Verkeer				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
07.1 Fiets	1.154	1.799	1.799	0
07.2 Openbaar vervoer	159	1.159	1.159	0
07.3 Auto	1.250	750	750	0
07.4 Parkeren	13.191	13.191	13.191	0
07.5 Verkeersveiligheid	0	295	295	0
07.6 Overig verkeer	6.093	7.179	6.071	1.108
Totaal lasten	21.847	24.373	23.265	1.108
Baten				
07.1 Fiets	0	0	0	0
07.2 Openbaar vervoer	0	0	0	0
07.3 Auto	0	0	0	0
07.4 Parkeren	16.108	16.178	16.178	0
07.5 Verkeersveiligheid	0	0	0	0
07.6 Overig verkeer	2.050	2.050	2.050	0
Totaal baten	18.158	18.228	18.228	0
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	700	810	810	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0
Totaal Programma 7	-4.389	-6.955	-5.847	1.108

Toelichting op financiële afwijkingen

7.6 Overig verkeer

V 1.108 duizend euro

Kapitaallasten (V 1.108 duizend euro)

Het totaal resultaat in 2015 op de kapitaallasten projecten wordt naar verwachting 700 duizend euro voordelig. De kapitaallasten (rente en afschrijving) vallen lager uit ten opzichte van de begroting doordat projecten later in het jaar worden uitgevoerd. Dit resultaat moet in combinatie worden gezien met de resultaten bij de deelprogramma's overig economie en werkgelegenheid (2.5) en overig wonen (8.5). Het resultaat in het deelprogramma overig verkeer wordt naar verwachting 1.108 duizend euro voordelig.

Programma 8: Wonen

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

8.	Programma: Wonen	
8.1	Deelprogramma: Doelgroepen	
	Beleidsveld: Jongeren	
	Toevoegen van kwalitatief hoogwaardige jongerenhuisvesting	De doelstelling om 4.500 eenheden tot 2015 op te leveren is niet gehaald. Dit wordt veroorzaakt door de crisis en de rijksmaatregelen waardoor vooral het investeringsvermogen van de corporaties fors beperkt is. Dit leidt echter niet tot problemen op de kamerverhuurmarkt omdat er voldoende kwantitatief aanbod is.
	Beleidsveld: Sociale huurders	
	Realiseren van nieuwe woningen in bestaand stedelijk gebied en op uitleglocaties	Ook hier geldt dat de beperkte investeringsruimte van de corporaties er toe leidt dat er minder sociale huurwoningen dan voorheen worden gerealiseerd.
8.2	Deelprogramma: Nieuwbouw	
	Beleidsveld: Versnellen en faciliteren nieuwbouw	
	Risico's grondexploitatie en reserve grondzaken	De omvang van de risico's van de grondexploitatie bedragen per 31 december 2014 circa 180,3 miljoen euro. De meerjarenberekening per 31 december 2014 laat zien dat de verwachte omvang per 31 december 2015 ongeveer 180 miljoen euro zal zijn. Na 2015 zal de omvang van het benodigde weerstandsvermogen gaan stijgen naar circa 184 miljoen euro in 2016 en 192 miljoen euro in 2017. De verwachte omvang van de reserve grondzaken per 31 december 2014 is circa 40 miljoen euro en is onvoldoende om dit risico op te vangen. Het risico wordt opgevangen binnen het gemeentelijk weerstandsvermogen.
	Beleidsveld: Kwaliteitsbewaking en dienstverlening	
	Groninger Woonkwaliteit	Dit instrument wordt niet meer actief ingezet.
	NLA 2.0	Het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 liep van 2011-14. Met corporaties lopen de gesprekken over nieuwe prestatieafspraken in 2015 met als basis de woonvisie.
	(Collectief) Particulier Opdrachtgeverschap	Er zijn initiatieven op het gebied van CPO die we ondersteunen, maar dit is geen 10% van de totale verwachte productie.
8.3	Deelprogramma: Bestaande woningvoorraad	
	Beleidsveld: Wijkperspectieven / Evenwichtige wijken	
	Wijkperspectieven	Door het aflopen van NLA 2.0 zijn de wijkperspectieven minder prominent geworden. In de prestatieafspraken met de corporaties worden mogelijk nieuwe afspraken gemaakt over het samenwerken in de wijken.

Financiële Toelichting

Programma 8. Wonen

Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
08.1 Doelgroepen	550	995	544	451
08.2 Nieuwbouw	8.216	10.516	10.392	124
08.3 Bestaande woningvoorraad	857	3.396	3.127	269
08.4 Cultuurhistorie en archeologie	858	1.413	1.413	0
08.5 Overig wonen	3.237	4.395	4.842	-447
Totaal lasten	13.718	20.715	20.318	397
Baten				
08.1 Doelgroepen	252	252	183	-69
08.2 Nieuwbouw	8.475	8.337	8.948	611
08.3 Bestaande woningvoorraad	692	692	787	95
08.4 Cultuurhistorie en archeologie	81	81	81	0
08.5 Overig wonen	3.588	3.674	3.300	-374
Totaal baten	13.088	13.036	13.299	263
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	1.391	1.648	1.648	0
Totaal onttrekkingen	125	1.973	1.973	0
Totaal Programma 8	-1.896	-7.354	-6.694	660

Toelichting op financiële afwijkingen

8.1 Doelgroepen

V 382 duizend euro

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (V 425 duizend euro)

Er wordt een voordelig resultaat van 425 duizend euro verwacht op het stimuleringsfonds volkshuisvesting. Het gaat om administratief resultaat dat veroorzaakt wordt door meer stortingen in het fonds (middelen extra beleid startersleningen en rente) dan onttrekkingen (kosten beheervergoeding van het Svn) uit het fonds.

Leges divers (N 43 duizend euro)

We verwachten in 2015 door een afname van het aantal vergunningen minder inkomsten uit leges huisvestingswet en splitsingsvergunning dan begroot. Dit leidt tot een nadeel van 69 duizend euro. Daar staan ook lagere lasten ureninzet tegenover van 26 duizend euro. Per saldo wordt een nadeel verwacht van 43 duizend euro.

8.2 Nieuwbouw

V 735 duizend euro

Leges bouwactiviteit (N 1.153 duizend euro)

Ten opzichte van de actuele begroting 2015 legesinkomsten bouwactiviteit van 6,181 miljoen euro wordt 1.262 duizend euro minder aan leges verwacht. Dit wordt veroorzaakt door minder leges uit grote bouwprojecten. Het is lastig in te schatten wanneer een aanvraag daadwerkelijk wordt ingediend. Mutaties in projecten en vertragingen kunnen de daadwerkelijke legesopbrengst sterk beïnvloeden. De actuele begroting 2015 en de prognose kan als volgt worden gespecificeerd:

Begroting 2015

Prognose bouwplannen leges < 200.000	3.473
Prognose bouwplannen leges > 200.000	2.708
<u>Totaal</u>	<u>6.181</u>

Totaal prognose 2015 VGR-II

Prognose bouwplannen leges < 200.000	3.214
Prognose bouwplannen leges > 200.000	1.705
<u>Totaal</u>	<u>4.919</u>

Het verwachte resultaat bedraagt 1.153 duizend euro negatief. Met name door het niet invullen van vacaturruimte, het uitvoeren van werken derden voor andere gemeenten en minder uitgaven op overige goederen en diensten wordt een kostenreductie verwacht van 109 duizend euro.

Leges divers (N 69 duizend euro)

Door een verwachte afname van het aantal vergunningen zullen de inkomsten uit leges van onder andere de makelaarstaxaties en het vellen van houtopstand lager uitvallen dan begroot. Dit leidt tot een nadeel van 84 duizend euro. Daar staan ook lagere lasten ureninzet tegenover van 15 duizend euro. Per saldo wordt een nadeel verwacht van 69 duizend euro.

Rechtszaak bouwleges (V 220 duizend euro)

Door een uitspraak van de Hoge Raad is de Gemeente Groningen in een bouwlegeszaak in het gelijk gesteld. Door deze uitspraak moest de tegenpartij, naast de oplegde legesfactuur, ook de wettelijke invorderingsrente betalen. Dit leidt tot een incidenteel voordeel van 220 duizend euro.

Resultaat slotcalculaties (V 1.737 duizend euro)

Het verwachte resultaat op slotcalculaties bedraagt in totaal 1,737 miljoen euro voordelig. Het gaat onder andere om het project achter de Reitdijk. Bij de betreffende slotcalculaties heeft uw raad besloten het resultaat toe te voegen aan de reserve grondzaken. Dit zal bij de gemeenterekening 2015 worden meegenomen.

8.3 Bestaande woningvoorraad

V 364 duizend euro

Wonen op het water (V 90 duizend euro)

Vanuit de nacalculatie project watergang is 136 duizend euro beschikbaar gesteld voor Wonen op het water. Dit najaar wordt gestart met het maken van een ruimtelijk kader waarin onder andere de uitgiftesystematiek van ligplaatsen een onderwerp is. Daarnaast wordt onderzocht hoe nieuwe vormen van wonen op het water mogelijk gemaakt kunnen worden. Het project heeft een verwachte doorlooptijd van een jaar. De beschikbare middelen zullen daarom in 2015 niet volledig worden uitgegeven.

Subsidieregeling geluid (V 166 duizend euro)

Het subsidieproject geluid reducerende maatregelen is in 2014 van start gegaan. Dit in navolging van het handhavingsproject 0 dB/geluid reducerende maatregelen bij kamerverhuurpanden. Op basis van de tot nu toe verstrekte subsidie en verwachte aanvragen is de prognose dat 166 duizend euro in 2015 niet wordt uitgegeven.

Leges ligplaatsvergunning voor woonschepen (N 2 duizend euro)

De inkomsten uit leges ligplaatsvergunning voor woonschepen valt lager uit dan begroot. Dit komt door een verwachte afname van aantal vergunningen. Genoemde leidt tot een nadeel van 15 duizend euro. Daar staan ook lagere lasten ureninzet tegenover van 13 duizend euro. Per saldo wordt een nadeel verwacht van 2 duizend euro.

Vrijval voorziening volkshuisvesting (V 110 duizend euro)

In het verleden zijn niet geborgde leningen verstrekt aan woningbouwcorporaties. Voor het risico is een voorziening gevormd. Aangezien de leningenportefeuille afloopt kan een deel van de voorziening vrijvallen. In totaal gaat het om 110 duizend euro.

8.5 Overig wonen

N 821 duizend euro

Erfpacht (N 231 duizend euro)

In de begroting 2015 is een voordelig resultaat begroot van 215 duizend euro. Door de herziening van de erfpachtcanons en de verkoop van blote eigendommen dalen de inkomsten uit erfpacht. Daarnaast vallen de lasten hoger uit. In 2015 wordt een

nadelig resultaat verwacht van 16 duizend euro. Ten opzichte van de begroting bedraagt de afwijking 231 duizend euro nadelig.

Kapitaallasten (N 540 duizend euro)

Het totaal resultaat in 2015 op de kapitaallasten projecten wordt naar verwachting 700 duizend euro voordelig. De kapitaallasten (rente en afschrijving) vallen lager uit ten opzichte van de begroting doordat projecten later in het jaar worden uitgevoerd. Dit resultaat moet in combinatie worden gezien met de resultaten bij de deelprogramma's overig economie en werkgelegenheid (2.5) en overig verkeer (7.6). Het resultaat in het deelprogramma overig wonen wordt naar verwachting 540 duizend euro nadelig.

Gebiedszaken (N 50 duizend euro)

Gebiedszaken moet in 2015 een bezuiniging realiseren van 180 duizend euro. De prognose is dat 130 duizend euro wordt gerealiseerd. Dit leidt tot een nadeel van 50 duizend euro.

Programma 9: Onderhoud en beheer Openbare ruimte

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

9	Programma Onderhoud en beheer openbare ruimte	
9.1	Deelprogramma Kwaliteit van de leefomgeving	
	Beleidsveld Onderhoud en beheer van de openbare ruimte	
	Onderhoud groen	Het vervangen van omgewaaide en zieke bomen gaat dit jaar grotendeels nog niet door. Inspraak en afstemmen met "derden" kost meer tijd waardoor de uitvoering pas in 2016 zal plaatsvinden.
	Integrale onderhoudsprojecten	Een aantal integrale onderhoudsprojecten waarin meerdere disciplines deelnemen (Kraneweg, Diepenring en De Hoogte) kan niet in 2015 worden gerealiseerd. Dit wordt veroorzaakt enerzijds door de behoefte om nutsbedrijven meteen mee te laten liften anderzijds door de afstemming met andere projecten in het kader van de bereikbaarheid van de stad. Uitvoering van deze projecten schuift daarom door naar 2016.
	Onderhoud begraafplaatsen	Er zijn te weinig uren geraamd voor de werkzaamheden waardoor een overschrijding dreigt. Dit proberen we intern op te lossen.
	Groot onderhoud kinderboerderijen	Het zoeken naar een particuliere exploitant heeft geen resultaat opgeleverd. Op dit moment vinden er gesprekken plaats over een andere opzet van de kinderboerderij. In afwachting van verdere ontwikkelingen hierin, stellen we de uitvoering van groot onderhoud voorlopig uit.
	Beleidsveld Bewonersparticipatie bij onderhoud	
	Zelfbeheer	Helaas hebben verschillende gesprekken niet geleid tot een verdergaande vorm van zelfbeheer in Beijum. Wel blijft de Bewoners Organisatie Beijum (BOB) actief met de vele bestaande participatieprojecten.
	Beleidsveld toezicht en handhaving openbare ruimte	
	Tekort Stadstoezicht	<p>Zoals reeds vermeld in de VGR-I:</p> <p>Het extra beleidsgeld dat door uw raad voor 2015 beschikbaar is gesteld, wordt besteed. Er doen zich echter nieuwe ontwikkelingen voor die niet binnen de begroting kunnen worden opgevangen. Dit leidt tot een tekort van minimaal 240 duizend euro, mogelijk oplopend tot 340 duizend euro.</p> <p>Een verwacht tekort van minimaal 240 duizend euro op de toezicht- en handhavingstaken wordt veroorzaakt door de afschaffing van de vergoeding voor Processen verbaal (PV-vergoeding) door het Rijk per 1 januari 2015. Deze ontwikkeling betrekken we bij de Begroting 2016.</p> <p>Daarnaast is extra toezichthoudende en handhavende capaciteit nodig, o.a. door de toename van het aantal evenementen in 2015 en door langdurige ziekte onder Boa's waarvoor vervanging noodzakelijk is (prognose tekort 100 duizend euro, waarbij is inbegrepen het tekort door het wegvallen van de loon- en prijscompensatie).</p>

Financiële Toelichting

Programma 9. Onderhoud en beheer van de openbare ruimte				
Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Verwachte Prognose	Verwachte afwijking
	2015	2015	VGR 15-2	VGR 2015
Lasten				
09.1 Kwaliteit leefomgeving	55.536	56.856	55.746	1.110
09.2 Afvalverzameling en-verwerking	29.244	27.399	27.399	0
09.3 Overig ondhd en beh openb ruim	1.726	2.419	2.219	200
Totaal lasten	86.506	86.674	85.364	1.310
Baten				
09.1 Kwaliteit leefomgeving	22.951	22.192	22.085	-107
09.2 Afvalverzameling en-verwerking	32.736	32.736	32.836	100
09.3 Overig ondhd en beh openb ruim	1.061	1.061	1.061	0
Totaal baten	56.748	55.989	55.982	-7
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	568	568	568	0
Totaal onttrekkingen	1.487	691	691	0
Totaal Programma 9	-28.839	-30.562	-29.259	1.303

Toelichting op financiële afwijkingen

9.1 Kwaliteit leefomgeving

V 1.003 duizend euro

Handhaving en toezicht (N 100 duizend euro)

De toegenomen vraag naar toezicht en handhaving mede veroorzaakt door een toename van het aantal aanvragen voor evenementen zal in 2015 extra kosten ureninzet capaciteit vergen. Daarbij komt nog dat er langdurige ziekte is onder de Buitengewoon Opsporingsambtenaren (Boa's).

Op dit moment is niet te voorzien of de toegenomen vraag om toezicht en handhaving, mede veroorzaakt door het grotere aantal aanvragen voor evenementen, structureel is en daarmee aanleiding geeft om de beschikbare capaciteit te heroverwegen. De ontwikkelingen rondom Veiligheidszorg Noord, de optimalisatie van onze parkeerhandhaving en de vormgeving van de koopzondagen voor de warenmarkt zijn hierbij ook van invloed.

Er wordt een principebesluit opgesteld. Op basis van dit besluit kan bij de begroting 2017 duidelijkheid worden gegeven over de benodigde capaciteit en financiële consequenties.

Kinderboerderij Stadspark (V 400 duizend euro)

Er is nog geen nieuwe exploitant voor de Kinderboerderij Stadspark gevonden. Op dit moment vinden er gesprekken plaats over een andere opzet van de kinderboerderij. In afwachting van verdere ontwikkelingen, wordt de uitvoering van groot onderhoud voorlopig uitgesteld.

Herstel stormschade (V 290 duizend euro)

Uw raad heeft bij de vaststelling van de jaarrekening 2013, 600 duizend euro beschikbaar gesteld voor de herplant van bomen in verband met stormschade op de meest urgente locaties. In 2014 is voor de uitvoering hiervan 35 duizend euro uitgegeven. Het restant bedrag van 565 duizend euro heeft uw raad beschikbaar gesteld voor het jaar 2015. De prognose is dat van het restant bedrag in 2015, 275 duizend euro wordt uitgegeven en 290 duizend euro niet. Dit komt hoofdzakelijk doordat het project herinrichting Kraneweg, waar de herplant van bomen onderdeel vanuit maakt, op een later tijdstip wordt uitgevoerd aangezien er met de werkzaamheden van de nutsbedrijven wordt "meegeelift".

Herplant van bomen (V377 duizend euro)

Bij de vaststelling van de rekening 2014 heeft uw raad 477 duizend euro beschikbaar gesteld voor de herplant van bomen. In 2015 is hiervan 100 duizend euro uitgegeven voor de herplant van kastanjes aan de singels. De prognose is dat het restantbedrag van 377 duizend euro in 2016 wordt uitgegeven.

Proces Verbaal vergoeding (N 239 duizend euro)

De proces-verbaal vergoedingen die gemeenten ontvangen voor de handhavende taken van Buitengewoon Opsporingsambtenaren (Boa's) zijn per 1 januari 2015 definitief vervallen. In de begroting wordt jaarlijks rekening gehouden

met een opbrengst van 239 duizend euro. Deze opbrengst wordt niet gerealiseerd. Het structurele nadeel wordt bij het opstellen van de begroting 2016 meegenomen.

Reclame dragend straatmeubilair (V 143 duizend euro)

De onderhoudskosten abri's in 2015 zullen naar verwachting lager zijn dan begroot omdat deze kosten rechtstreeks ten laste van het desbetreffende project worden gebracht.

Precariobelasting (V 132 duizend euro)

De inkomsten uit precariorechten zullen naar verwachting 132 duizend euro hoger zijn dan begroot. Dit komt met name door een toename van de inkomsten precario gebruik gemeente grond. Handhaving middels controles op straat dragen direct en indirect bij aan de opbrengst van de precario.

Programma 10: Veiligheid

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten geen afwijkingen in de uitvoering van beleid.

Financiële Toelichting

Programma 10. Veiligheid				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
10.1 Veilige woon- en leefomgeving	1.801	675	675	0
10.2 Jeugd en veiligheid	0	50	50	0
10.3 Integriteit en veiligheid	615	854	854	0
10.4 Fysieke veiligheid	18.355	18.631	18.631	0
Totaal lasten	20.771	20.210	20.210	0
Baten				
10.1 Veilige woon- en leefomgeving	0	99	99	0
10.2 Jeugd en veiligheid	0	0	0	0
10.3 Integriteit en veiligheid	134	134	134	0
10.4 Fysieke veiligheid	2.505	2.505	2.505	0
Totaal baten	2.639	2.738	2.738	0
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0
Totaal Programma 10	-18.132	-17.472	-17.472	0

Toelichting op financiële afwijkingen

Programma 11: Stadhuis en Stadjer

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten geen afwijkingen in de uitvoering van beleid.

Financiële Toelichting

Programma 11. Stadhuis en stadjer				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Verwachte Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
11.1 Contact met de burger	125	125	183	-58
11.2 Beleidscommunicatie	374	374	374	0
11.3 Publieke dienstverlening	28.766	29.163	28.912	251
11.4 Overig stadhuis en stadjer	478	475	475	0
Totaal lasten	29.743	30.137	29.944	193
Baten				
11.1 Contact met de burger	32	32	0	-32
11.2 Beleidscommunicatie	0	0	0	0
11.3 Publieke dienstverlening	21.749	21.724	21.710	-14
11.4 Overig stadhuis en stadjer	297	297	297	0
Totaal baten	22.078	22.053	22.007	-46
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	780	780	780	0
Totaal onttrekkingen	810	810	810	0
Totaal Programma 11	-7.635	-8.054	-7.907	147

Toelichting op financiële afwijkingen

11.3 Publieke dienstverlening

V 237 duizend euro

Salarissen/ inhuur/ opbrengsten personeel

Het voordeel op de post salarissen 820 duizend euro betreft met name vacature vrijval. In verband met de ontstane vacatures, deels in verband met de mogelijke vorming van een Noordelijk belastingkantoor, is personeel ingehuurd, prognose inhuur 820 duizend euro. Per saldo geen resultaat.

Proceskostenvergoeding belastingen (V 190 duizend euro)

We hebben de afgelopen jaren te maken met een toename van het aantal bezwaarschriften tegen de WOZ en ook een toename van het aantal bezwaarschriften afkomstig van no-cure-no-pay bureaus die procederen om een proceskostenvergoeding te kunnen incasseren. U heeft voor 2015 325 duizend euro beschikbaar gesteld uit extra beleidsmiddelen om de stijging van de proceskostenvergoedingen op te kunnen vangen. Dit jaar is er sprake van een kentering. Het aantal bezwaarschriften (ook die afkomstig van no-cure-no-pay bureaus) is sterk afgenomen. Bovendien is er onlangs een rechterlijke uitspraak gedaan waarin een zodanige uitleg wordt gegeven aan de aangepaste regeling van de proceskostenvergoedingen dat er (tegen de verwachting in) sprake is van een substantiële verlaging van de uit te keren vergoeding. Het moet nog blijken of deze uitleg in hoger beroep stand houdt. Gelet op deze ontwikkelingen gaan we er van uit dat een gedeelte van het toegekende nieuw beleidsgeld vrij valt.

Wijkservicecentrum Lewenburg (V 4 duizend euro)

Het beschikbaar gestelde nieuw beleidsgeld voor het wijkservicecentrum Lewenburg valt in 2015 deels vrij. Deze vrijval op de kapitaallasten is het gevolg van een lagere investering in de inrichting van het gebouw en de ICT-voorzieningen.

Verkiezingen (V 75 duizend euro)

In 2015 is er een gecombineerde verkiezing gehouden namelijk de Provinciale Staten en Waterschappen op 18 maart 2015. Veel voorbereidende acties zijn gecombineerd waardoor er efficiencyvoordelen zijn ontstaan.

Gemeenteleges (N 14 duizend euro)

Er zijn minder gemeenteleges ontvangen in verband met:

1. Lagere afgifte GBA en BS afschriften;
2. Minder huwelijksleges doordat er een verschuiving is van de "duurdere stadhuis huwelijk" naar de goedkopere administratieve huwelijken aan de balie;

Voor een deel wordt dit nadeel gecompenseerd door een toename van het aantal afgegeven ID-kaarten en rijbewijzen.

Overig (N 18 duizend euro)

Overige afwijkingen tellen op tot een nadeel van 18 duizend euro.

Programma 12: College en Raad

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten geen afwijkingen in de uitvoering van beleid.

Financiële Toelichting

Programma 12. College en Raad				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Verwachte Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
12.1 College en Raad	89.759	85.267	84.256	1.011
Totaal lasten	89.759	85.267	84.256	1.011
Baten				
12.1 College en Raad	3.931	4.727	5.932	1.205
Totaal baten	3.931	4.727	5.932	1.205
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	24.833	26.033	26.033	0
Totaal onttrekkingen	92.238	107.782	107.782	0
Totaal Programma 12	-18.423	1.209	3.425	2.216

Toelichting op financiële afwijkingen

12.1 College en raad

V 2,2 miljoen euro

Nominale compensatie (V 2,9 miljoen euro)

De nominale ontwikkelingen over 2015 stellen we naar de huidige inzichten neerwaarts bij. Voor 2015 wordt een nominale compensatie van 0,77% verwacht. In de begroting 2015 gingen we nog uit van een nominale compensatie van 1,79% voor 2015. Dit betekent een daling van 1,02%. De neerwaartse aanpassing wordt grotendeels verklaard door aanpassingen in de pensioenpremies. Als gevolg van het afgesloten pensioenakkoord zijn de pensioenpremies in 2015 verlaagd. Naast de aanpassing van de pensioenpremies heeft het ABP de herstelopslag laten vervallen vanaf 1-1-2015. Deze aanpassingen leiden tot een loonkostenmutatie van -1,06%. Hierbij is rekening gehouden met de op dinsdag 7 juli 2015 bekend geworden afspraak dat de premie vrijval voor de werkgever (0,74%) in 2015 incidenteel wordt omgezet naar salaris. Hiermee wordt het eerder afgesloten pensioenakkoord uitgevoerd. De uitkering over 2016 wordt betrokken bij de cao onderhandelingen. De prijsmutatie van de materiële overheidsconsumptie is over 2015 ten opzichte van de primitieve begroting verlaagd van 1,50% naar 0,60%. Tenslotte is de basis waarover nominale compensatie wordt ontvangen geactualiseerd. Per saldo leiden bovenstaande mutaties over 2015 tot een lagere nominale compensatie van 2,9 miljoen euro in 2015.

Daarnaast heeft een nacalculatie over 2013 en 2014 plaatsgevonden. De loonkostenmutatie in beide jaren is onveranderd gebleven. De prijsmutatie 2013 is met 0,2% gedaald. Dit leidt tot een voordeel van 0,1 miljoen euro. De prijsmutatie 2014 is met 0,1% gestegen. Dit leidt tot een nadeel van 0,1 miljoen euro.

Bovenstaande ontwikkelingen leiden per saldo tot een voordeel van 2,9 miljoen euro in 2015.

Bezuinigingen (N 1,877 duizend euro)

De bezuiniging doorlichting eigen organisatie wordt niet gerealiseerd en kent daardoor een nadeel van 2 miljoen euro. Hetzelfde geldt voor de bezuiniging doorlichting programma's. Ook hier is het resultaat 2 miljoen nadelig. Hier staat een post van vrijval van diverse stelposten, waaronder de budgetten weglek en opvangen bedrijfsrisico's, van 2,1 miljoen euro tegenover.

Extra Beleid (V 72 duizend euro)

Jaarlijks worden voorstellen gedaan voor nieuwe projecten en initiatieven. Deze projecten kunnen gefinancierd worden met Extra Beleidsgeld. Dit geld wordt dan tijdelijk geparkeerd bij de Concernstaf. Zodra plannen en uitwerkingen concreet zijn, kan het geld beschikbaar worden gesteld. Voor een aantal van deze projecten is dit niet gebeurd. Deze vallen vrij ten gunste van het concernresultaat.

Het gaat hierbij om de volgende projecten:

Uit 2007: Terreinwinst	V 13 duizend euro
Uit 2008: Terreinwinst	V 62 duizend euro
Uit 2009: Project Oud & Nieuw	V 20 duizend euro
Schone lei:	N 23 duizend euro
Totaal	V 72 duizend euro

BTW-compensatiefonds (V 1 miljoen euro)

Voor 2015 is een bedrag geraamd van 1,2 miljoen euro op de post BTW Compensatiefonds. Dit bedrag wordt gerealiseerd door teruggaaf van BTW op rioolonderhoud en investeringen alsmede door teruggevraagde BTW op re-integratietrajecten. Ten aanzien van het rioolgedeelte verwachten we op basis van de huidige inzichten in het investeringsniveau een voordeel van 700 duizend euro in 2015. Inzake de teruggaaf van BTW op re-integratietrajecten verwachten we een voordeel ten opzichte van de raming van 300 duizend euro. Op dat gebied is overigens nog een discussie gaande met de belastingdienst. Het risico dat eventueel te veel teruggevraagde BTW over voorgaande jaren moet worden terugbetaald is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen van de begroting 2015.

Organisatiekosten - nominale compensatie (N 100 duizend euro)

Op dit moment wordt de nieuwe directie Stadsontwikkeling gevormd. De vorming gaat gepaard met een forse personele bezuinigingstaakstelling. Deze bezuinigingstaakstelling kan in 2015 nog niet volledig worden gerealiseerd. Daarom zijn er frictiekosten toegekend. Aanvullend is Stadsontwikkeling niet gecompenseerd voor loon- en prijsstijgingen. Deze taakstelling kan in 2015 niet worden ingevuld.

Organisatiekosten - werken derden (N 145 duizend euro)

Voor bepaalde projecten (o.a. Zuidelijke Ringweg) zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over de te hanteren uurtarieven. Deze afspraken leiden tot een verwacht nadeel van 145 duizend euro.

Organisatiekosten – vorming en opleiding (N 200 duizend euro)

In 2015 kunnen medewerkers aanspraak maken op het Individueel loopbaanbudget. Deze kosten kunnen niet worden gedekt uit het reguliere budget voor vorming en opleiding. In 2015 leidt dit tot een nadeel van 200 duizend euro.

Organisatiekosten – dekking SSC overhead (N 400 duizend euro)

Een deel van de overheadkosten van het SSC moet worden toegerekend aan investeringsprojecten en werkzaamheden die in opdracht van derden worden verricht. De omvang van het bedrag wordt berekend op basis van de formatie Stadsontwikkeling (aantal fte werkzaam voor investeringsprojecten en werken derden). De toerekening vindt plaats door het schrijven van uren. De directie Stadsontwikkeling werkt echter met een flexibele schil binnen de vaste formatie. De invulling van de flexibele schil is afhankelijk van het aanbod van projecten. Aangezien de bezetting lager is dan de formatie ontstaat er een tekort van 400 duizend euro. Afhankelijk van de capaciteitsinzet in het 2e half jaar kan het tekort hoger uitvallen.

Werkbudget van het College en de personeelslasten (V 100 duizend euro)

Binnen dit budget vallen ook de wachtgelden. In 2015 valt de gehele voorziening (ruim 100 duizend euro) vrij doordat de voormalig burgemeester met ingang van 1 september a.s. afziet van zijn wachtgeld.

Bodemsanering (V 800 duizend euro)

In de meicirculaire 2015 zijn middelen beschikbaar gesteld voor bodemsanering (decentralisatie-uitkering). Voor 2015 gaat het om een bedrag van circa 1,2 mln euro. In 2015 wordt naar verwachting niet het volledige bedrag besteed. Er resteert een bedrag van 800 duizend euro. Op dit moment wordt gewerkt aan een meerjarenplan bodem. In dit meerjarenplan wordt inzicht gegeven in de besteding van de middelen bodem voor de periode 2015-2020.

Programma 13: Algemene inkomsten en post onvoorzien

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

We verwachten geen afwijkingen in de uitvoering van beleid.

Financiële Toelichting

Programma 13. Algemene inkomsten en post onvoorzien				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
13.1 Algem. ink. & post onvoorzien	48.243	48.358	46.767	1.591
Totaal lasten	48.243	48.358	46.767	1.591
Baten				
13.1 Algem. ink. & post onvoorzien	557.326	558.825	553.658	-5.167
Totaal baten	557.326	558.825	553.658	-5.167
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen		0	0	0
Totaal onttrekkingen		0	0	0
Totaal Programma 13	509.083	510.467	506.891	-3.576

Toelichting op financiële afwijkingen

13.1 Algemene inkomsten & post onvoorzien

N 3,6 miljoen euro

Landelijke ontwikkelingen 2015 (N 5,2 miljoen euro)

Uit de septembercircularisatie 2015 blijkt dat de uitkeringsfactor met 31 punten wordt verlaagd ten opzichte van de begroting 2015. Dit levert een nadeel op van 5,2 miljoen euro. Deze verlaging van de uitkeringsfactor wordt voornamelijk veroorzaakt door de neerwaartse bijstelling van het accres 2015 van landelijk 470 miljoen euro zoals opgenomen in de mei-circularisatie 2015.

Plaatselijke ontwikkelingen 2015 (V 397 duizend euro)

De plaatselijke ontwikkelingen zijn geactualiseerd ten opzichte van de ramingen zoals die zijn opgenomen in de primitieve begroting 2015. Op basis van actuele informatie vanuit onder andere het CBS, de waarderingskamer, de jaarrekening 2014, de mei-circularisatie 2015 en de septembercircularisatie 2015 zijn de standen van een groot aantal verdeelmaatstaven geactualiseerd. Deze actualisaties leiden per saldo tot een hogere uitkering van 397 duizend euro.

Dividend BNG (N 301 duizend euro)

Jaarlijks ontvangen wij dividend op ons aandelenkapitaal BNG. Het werkelijk ontvangen bedrag is minder dan geraamd, namelijk 301 duizend euro. Deze afwijking wordt veroorzaakt door een fors afgenomen renteresultaat van de BNG als gevolg van de gedaalde marktrente en door meer conservatieve waarderingscijfers, ingegeven door regelgeving van de Europese Centrale Bank (ECB).

Voordeel korte mismatch financiering (V 284 duizend euro)

In beginsel wordt de lange vermogensbehoefte (= investeringen) gefinancierd met lange financieringsmiddelen, zoals

langlopende leningen en beschikbare reserves en voorzieningen. In de praktijk financieren we een deel van de lange vermogensbehoefte met korte financieringsmiddelen (= banktegoeden). Dit noemen we korte mismatch financiering. De verwachte korte mismatch financiering is dit jaar 56,819 miljoen euro. Dit gaat tegen een gemiddeld rentetarief van 0,113%. Dit is 'slechts' 64 duizend euro. Na aftrek van de begrotingstaakstelling, resteert er een netto voordeel van 0,284 miljoen euro. De verwachte korte mismatchfinanciering zit in het laatste kwartaal 2015 beduidend onder de streefbenutting. Dit komt door de onvoorziene schadeuitkering van de NAM groot 68 miljoen euro.

Renteresultaat leningenportefeuille (V 2,0 miljoen euro)

Dit jaar verwachten we voor in totaal 130 miljoen euro aan nieuwe consolidatieleningen af te sluiten. Voor 2015 is dat gemiddelde omvang van 88,055 miljoen euro. De nieuwe leningen hebben we kunnen afsluiten tegen een gemiddeld rentetarief van 1,06%. Dit is inclusief een tweetal leningen, met looptijden van 13 en 24 maanden. Deze leningen hebben we afgesloten tegen respectievelijk 0,12% en 0,07%. Aangezien het rentetarief voor nieuwe leningen is begroot op 3,20% realiseren we dit jaar een fors rentevoordeel van 1,899 miljoen euro.

Op de langlopende leningenportefeuille zijn er daarnaast nog overige relatief geringe afwijkingen van per saldo 0,158 miljoen euro voordeel.

Compensatie SVN (N 379 duizend euro)

Aan het revolverende fonds SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten) wordt geen rente toegerekend. Dit was bij het opmaken van de begroting niet bekend. Bij VGR 1 gingen we uit van een nadeel van 0,3 miljoen euro. Dit wordt waarschijnlijk 79 duizend euro hoger.

Onroerende zaakbelasting (N 600 duizend euro)

Op de realisatie van de opbrengst onroerende-zaakbelasting (OZB) wordt een nadeel van 600 duizend euro verwacht. De belangrijkste oorzaak hiervan is de afhandeling van bezwaarschriften. Weliswaar is het aantal bezwaarschriften afgenomen maar een gegrond bezwaar inzake één bedrijfspand met een hoge WOZ-waarde heeft een aanzienlijke opbrengstderving voor meerdere jaren tot gevolg gehad. De totale opbrengstderving is daardoor hoger dan op basis van ervaringscijfers uit het verleden werd ingeschat.

Logiesbelasting (V 88 duizend euro)

In 2015 zijn de aanslagen 2014 opgelegd. In 2014 zijn er 6% meer overnachtingen geweest dan begroot. Hierdoor vertoont de logiesbelasting een meeropbrengst van 88 duizend euro.

Overige effecten (V 97 duizend euro)

Overige kleinere afwijkingen tellen op tot een voordeel van 97 duizend euro.

Programma 14: Algemene ondersteuning

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten geen afwijkingen in de uitvoering van beleid.

Financiële Toelichting

Programma 14. Algemene ondersteuning				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2015	Actuele begroting 2015	Prognose VGR 15-2	Verwachte afwijking VGR 2015
Lasten				
14.1 Algemene ondersteuning	71.501	75.129	77.469	-2.340
Totaal lasten	71.501	75.129	77.469	-2.340
Baten				
14.1 Algemene ondersteuning	4.278	7.571	2.354	-5.217
Totaal baten	4.278	7.571	2.354	-5.217
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	30	30	30	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0
Totaal Programma 14	-67.253	-67.588	-75.145	-7.557

Toelichting op financiële afwijkingen

14.1 Algemene Ondersteuning

N 7,557 miljoen euro

Kapitaallasten (V 487 duizend euro)

Als gevolg van incidenteel uitstel van investeringen in diverse interne voorzieningen zoals meubilair en dergelijke alsmede het verlate realiseren van investeringen realiseren wij incidenteel vrijval op de kapitaallasten. Een deel van deze vrijval 160 duizend euro heeft betrekking op vrijval extra beleidsgeld voor Harm Buitenplein.

Onderhoud (V 200 duizend euro)

Door het niet tijdig kunnen uitvoeren van alle geplande activiteiten verwachten wij onderuitputting op het onderhoudsbudget. Dit heeft geen gevolgen voor de kwaliteit van ons gebouwen.

Beheerkosten (V 350 duizend euro)

Wij verwachten onderschrijding van het budget voor diverse posten, samengevat onder beheerkosten. Onder deze begrip vallen onder andere schoonmaak, afvalverwerking en dergelijke..

Businesscard (N 225 duizend euro)

Bij de ontvlechting is het reiskostenbudget niet overgeheveld naar het SSC waardoor er een overschrijding plaatsvindt..

Vrijval voorziening huurverplichting Europaweg (V 143 duizend euro)

Bij de jaarrekening 2014 hebben wij een voorziening gevormd voor de huurverplichting van de Europaweg voor een bedrag van 4,5 miljoen euro. Het college heeft dit jaar besloten tot aankoop van het object. Voor de financiering daarvan heeft het college besloten 3,9 miljoen euro te onttrekken aan de voorziening. Daarnaast hebben wij de huur t/m mei ten laste van deze voorziening gebracht. Per saldo resteert een resultaat van 143 duizend euro.

Interne opdrachten Juridische zaken (N 250 duizend euro)

In de begroting 2015 is een taakstelling van in totaal 598 duizend euro opgenomen.

Deze taakstelling is gekoppeld aan een aantal juridisch adviseurs van voorheen MD/Stadsbeheer. De taakstelling is deels te realiseren doordat deze juristen tijdschrijven op (declarabele) producten van Stadsbeheer en Stadtoezicht. Zoals vermeld in de VGR 1 verwachten we in 2015 dat we 350 duizend euro van deze taakstelling kunnen realiseren. Dit leidt tot een tekort van 250 duizend euro (175 duizend euro salariskosten en 75 duizend euro overhead). Dit tekort wordt veroorzaakt doordat de werkzaamheden over milieuadviesing zijn afgenomen en (een deel van) de adviseurs worden ingezet voor andere (niet declarabele) werkzaamheden.

Vanaf 2016 wordt het salariskostendeel van deze taakstelling (409 duizend) opgelost binnen de afdelingsbegroting (onder meer door structurele verlaging van een aantal budgetten en het inleveren van vacature ruimte).

Het resterende overheaddeel (189 duizend euro) kan niet binnen de afdelingsbegroting worden opgelost; hiervoor wordt in afstemming met de concernstaf een andere oplossing gezocht.

Kosten en opbrengsten Dienstverlening (N 1,545 miljoen euro, V 1,545 miljoen euro)

Het SSC verricht ondersteunende diensten ten behoeve van nieuwe primaire processen. Het gaat daarbij om de Vernieuwing Sociaal Domein (VSD), de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) en Bureau Jeugd Zorg (BJZ).

Hiervoor is een budget beschikbaar gesteld van in totaal 2,1 miljoen euro.

Deze extra dienstverlening zal binnen het SSC extra kosten veroorzaken die nu op 1,54 miljoen euro worden geprognoseerd. De netto meeropbrengst van 563 duizend euro wordt ingezet om een gedeelte van de taakstellingen binnen het SSC als gevolg van de verminderde dienstverlening aan de Brandweer en RO/EZ op te lossen.

Bedrijfsvoeringsbudgetten (N 1,979 miljoen euro)

Bij de start van het SSC zijn de dienstbegrotingen ontvlochten en zijn de budgetten die ter ondersteuning van de primaire processen dienden centraal binnen het SSC geraamd. De uitputting van deze budgetten is, nu we ruim een jaar verder zijn, goed in beeld gebracht. Er valt hierdoor een bedrag vrij van 1,018 miljoen euro. Daarnaast zijn er bij de start van het SSC opbrengsten geraamd voor het SSC vanuit het primair proces. Deze lasten zijn echter niet opgenomen in de begroting van de directies in het primair proces. Dit levert een nadeel op van 2,997 miljoen euro.

Per saldo blijft er een nadeel over van 1,979 miljoen euro.

Centraal knelpuntenbudget SSC (V 500 duizend euro)

In de begroting 2015 is vanuit de gedachte aan de opgave die aan het SSC is gesteld een budget voor knelpunten beschikbaar gesteld. Het budget valt vrij waarbij de veronderstelling is dat deze vrijval dient ter dekking van een aantal nadelen die SSC-breed in deze VGR worden gepresenteerd.

Vrijval voorziening dubieuze debiteuren (V 430 duizend euro)

In verband met de risico's van oninbaarheid met betrekking tot leges is in 2014 een bedrag van 430 duizend euro toegevoegd aan de voorziening dubieuze debiteuren. Oninbare posten worden echter direct in mindering gebracht op de legesbaten. Dit bedrag kan daarom vrijvallen.

Verminderde dienstverlening door ontvlechting Brandweer (N 650 duizend euro)

In de begroting van I&A kennen we een structureel knelpunt door verminderde dienstverlening als gevolg van de ontvlechting van de Brandweer van 950 duizend euro nadelig. Dit knelpunt compenseren we gedeeltelijk door extra dienstverlening in het kader van Vernieuwing Sociaal domein van 300 duizend euro voordelig. Per saldo resteert nog een knelpunt van 650 duizend euro nadelig.

Inhuur I&A (N 742 duizend euro)

Bij de afdelingen service management en automatisering wordt aanvullende capaciteit ingehuurd aangezien een groot deel van de werkprocessen na de vorming van het SSC nog gestroomlijnd moeten worden.

Bedrijfsvoering I&A-budgetten (N 370 duizend euro)

Door de centralisatie van de I&A budgetten voorzien wij een nadeel van 370 duizend euro. De beschikbare budgetten vanuit de voormalige diensten waren voor dit bedrag niet toereikend ten opzichte van de realisatie. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een tekort op telefoniebudgetten. Voor het eerst ontstaat een centraal beeld van de telefoniekosten van de gemeente Groningen doordat decentrale budgetten zijn ontvlochten. Naast dat er wellicht te weinig budget is ontvlochten, is er wellicht al jaren structureel meer uitgegeven aan telefonie gespreks- en abonnementskosten. In het tweede kwartaal van 2015 zal hier meer helderheid over verkregen moeten worden.

Extra communicatiemiddelen (N 162 duizend euro)

Om medewerkers in staat te stellen optimaal gebruik te laten maken van moderne communicatiemiddelen zoals tablets en smartphones maken we extra kosten.

Afwaardering boekwaarde Gotenburgweg (N 1,4 miljoen euro)

Het gebouw aan de Gotenburgweg is voor de huisvesting van personeel niet (meer) noodzakelijk. Derhalve staat dit gebouw en bijbehorende terrein (al aantal jaren) in de verkoop. Dit kantoorgebouw is lastig te verkopen gezien de huidige markt. Er is nu een koper gevonden. De in principe overeengekomen verkoopprijs bedraagt 2,5 miljoen euro. De huidige boekwaarde van

dit gebouw is 3,9 miljoen euro. Dat houdt in dat wij, conform de regels van het BBV, in ieder geval een bedrag van 1,4 miljoen moeten afwaarderen.

Overig (N 289 duizend euro)

Overige afwijkingen tellen op tot een nadeel van 289 duizend euro.

Bezuinigingen/taakstellingen (N 3,6 miljoen euro)

Bezuiniging huisvesting/facilitair vastgoed (Europaweg) (N 145 duizend euro)

Wij kunnen deze taakstelling niet geheel realiseren vanwege de ontwikkelingen na de besluitvorming die de gehele realisatie bemoeilijken. Een van de redenen is dat de directie WSR een eigen facilitair heeft opgezet. Hiervoor hebben wij 92 duizend euro structureel moeten bijgedragen. Verder hebben wij bij de locatie Zuiderdiep investeringen gepleegd die daarvoor niet was voorzien en ook niet in de begroting.

Dat alles betekent dat wij dit resterende deel van deze taakstelling binnen het huidige budget niet kunnen realiseren.

Bezuiniging Catering (N 189 duizend euro)

Deze bezuiniging valt niet te realiseren. In 2015 wordt een alternatieve invulling gezocht. De voordelen van minder lunches zijn bij alle directies gebleven. De bezuiniging kan daarom niet door de directie SSC gerealiseerd.

Bezuiniging Minder secretariële ondersteuning (N 50 duizend euro)

Deze taakstelling is formatief gerealiseerd in 2014, echter financieel niet zo doorgevoerd in de begroting 2015. Derhalve is het niet meer mogelijk de taakstelling te realiseren op de secretariële loonkosten.

Besloten is om de taakstelling te verdelen over een aantal afdelingen binnen het SSC. Oplossingsrichtingen zijn echter nog niet gevonden.

Bezuiniging Huisvesting concernstaf/Griffe naar Kreupelstraat (N 85 duizend euro)

Van de totaal taakstelling van 200 duizend hebben wij door diverse facilitaire en huisvestingsmaatregelen 115 duizend gerealiseerd. Dat is de maximaal haalbaar bezuiniging van deze post. De resterende taakstelling 85 duizend kunnen wij binnen het huidige budget niet realiseren.

Bezuiniging Geen compensatie loon-en prijsstijging (N 382 duizend euro)

Deze taakstelling moet samen bekeken worden met taakstelling BG15. Van deze twee taakstellingen voor in totaal 1.041 duizend euro wordt in 2015 gezamenlijk 659 duizend euro structureel gerealiseerd. Voor de rest hebben wij nog geen oplossing gevonden.

Bezuiniging Versobering Inkoop HRM (N 218 duizend euro)

Deze bezuiniging wordt in Q4 verdeeld onder de verschillende directies. Naar alle waarschijnlijkheid kan deze maatregel in 2015 niet gerealiseerd worden.

Bezuiniging Meer werken voor derden (N 105 duizend euro)

Deze bezuiniging is niet te realiseren omdat extra dienstverlening gepaard lijkt te gaan met extra kosten.

Taakstelling Overheveling Oosterboog en Ciboga (N 78 duizend euro)

Deze taakstelling heeft betrekking op het tekort van ROEZ op Oosterboog en Ciboga. Wij hebben nog geen oplossing voor de invulling daarvan. In de komende tijd wordt naar oplossingsrichtingen gezocht.

Taakstelling PMO (N 115 duizend euro)

Momenteel hebben wij nog geen oplossingsrichting gevonden voor deze taakstelling. In de komende tijd wordt nog naar oplossingsrichtingen gezocht.

Taakstelling Gotenburgweg (N 450 duizend euro)

Het GMT heeft besloten deze taakstelling te verdelen over alle directies. Het is bekend geworden dat het pand aan de Gotenburgweg wordt verkocht waardoor de kapitaallasten vrijvallen. Dat kan in 2016 dienen als structurele dekking voor een deel van deze taakstelling. Voor 2015 moet een verdeelsleutel worden gevonden voor de verdeling over alle directie. Daarna volgt een proces van begrotingswijziging. Dit alles voor een periode van één jaar, 2015. Wij achten de administratieve inspanning niet opweegt tegen het resultaat.

Wij stellen daarom voor de verdeling over alle directies achterwege te laten en de taakstelling te betrekken bij de resultaten 2015.

Overige taakstellingen (N 1,8 miljoen euro)

Een groot deel van deze nog op te lossen taakstellingen vloeien voort uit de verminderde dienstverlening aan en het op te lossen tekort van RO/EZ. Daarnaast resteert een gedeelte van de personele taakstelling (104 duizend euro) die het gevolg is van overbezetting in de formatie dan wel door bezuiniging op de nominale compensatie voor gestegen loonkosten.

Friciekosten

Voor 2015 is voor het totaal aan met lopende en afgeronde reorganisaties samenhangende frictiekosten uit extra beleidsgelden 7,2 miljoen beschikbaar. Het gaat dan om frictiekosten samenhangend met de afgeronde reorganisaties van SSC, WIMP, Stadsbeheer en de brandweer. De lopende reorganisaties betreffen de reorganisaties bij de ROEZ en de afdeling Beleid, welke nog niet afgerond. Tenslotte is rekening gehouden met frictiekosten voortvloeiend uit nog in te vullen organisatiebrede taakstellingen.

Het beeld tot dusverre uit de reorganisaties is, dat het aantal herplaatsers meevalt, de totale uitstroom redelijk volgens verwachting verloopt maar wel voor een substantieel deel tijdelijk is. Gelet op de nog lopende reorganisaties, de onzekerheden mbt de geprognosticeerde uitstroom en de onzekerheid mbt de nog in te vullen organisatiebrede taakstellingen stellen wij voor het naar verwachting in 2015 niet bestede deel van voornoemde 7,2 miljoen, zijnde 3,2 miljoen, te reserveren en te doteren aan de reserve extra beleid.

HOOFDSTUK 2. PARAGRAFEN

Paragraaf 1: Integraal gebiedsgericht werken

Het jaar 2015 kan worden beschouwd als een oefenjaar voor het integraal gebiedsgericht werken. Met wijkwethouders en de gebiedsteams geven we hieraan vorm, waarbij we de wijkbewoners en instellingen nauw betrekken. De buurt- en bewonersinitiatieven komen daarbinnen centraal te staan. Voor dit programma-onderdeel is een wijkwethoudersbudget van 1 miljoen euro (voor elk stadsdeel 0,2 miljoen euro) beschikbaar gesteld. Tegelijkertijd is een budget gereserveerd voor een meer generieke, stadsbrede inzet van 0,65 miljoen euro. Daarnaast is een bedrag van 0,5 miljoen euro geoormd voor de afhandeling van de ID-Banen

Het totaalbudget heeft een doorlooptijd van twee jaren. Aangezien deze nieuwe werkwijze tijd en ruimte vraagt om zich verder te ontwikkelen, voorzien we enige doorloop naar de jaarschijf 2016. Daartoe zal –in lijn met de betreffende collegenotitie over financiering van het gebiedsprogramma 2016- 0,5 miljoen euro worden aangewend voor dekking van het gebiedsprogramma 2016.

Paragraaf 2: Duurzaamheid

In mei is het programma Groningen geeft energie 2015-2018 door uw raad vastgesteld.

Belangrijke rol voor de gemeentelijke overheid is het stimuleren en faciliteren van initiatieven uit de samenleving. De rol die we hieraan hebben toegevoegd is die van richting geven aan de energietransitie: welke maatregelen zijn het meest belovend om meters te maken met duurzame energie. Daarom hebben wij intussen een klimaatmonitor opgesteld, waarmee de voortgang van het treffen van maatregelen en de effecten daarvan kunnen worden gevolgd. Verder hebben wij voorbereidingen getroffen om eind 2015 een Routekaart gereed te hebben waarin wordt beschreven welke grootschalige maatregelen nodig en mogelijk zijn om in 2035 een energieneutrale stad te zijn. Wij ontwikkelen deze samen met partijen uit stad en regio.

Paragraaf duurzaamheid	
Beleidsveld	
Algemeen	Er wordt voortvarend gewerkt aan de klimaatmonitor en aan de Routekaart Groningen energieneutraal. Hierin wordt samengewerkt met de Internationale Architectuurbijeenkomst Rotterdam 2016. In dat kader worden voor het gebied Groningen-Delfzijl-Eemshaven de perspectieven onderzocht voor een op duurzame energie gebaseerde economie. Er is overleg gestart met de provincie t.b.v. een betere samenwerking op energiegebied, onder meer door ruimtelijke belemmeringen voor wind- en zonne-energie te verminderen. Verder hebben wij stappen gezet om duurzaamheid te verankeren in al het gemeentelijke beleid, onder meer door een programmaleider leefomgeving en duurzaamheid aan te stellen.
Besparen	Er worden prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties voor drastische energiereductie van huurwoningen. We zetten campagnes voort voor de particuliere woningvoorraad. We zetten de branche- en gebiedsgerichte programma's voor energiebesparing bij bedrijven voort. De raad heeft het meerjarenplan 2015-2017 van de GrESCo vastgesteld. De aanpak bestaat uit: Basis op orde, Slim vervangen, Samen met anderen, De verandering. Geel: prestatieafspraken met woningcorporaties nog niet definitief.
Warmte	Sleutelproject is geothermie Noord-West. Dit wordt nu aanbestedingsgereed gemaakt, gericht op een start in 2016 met boring en aanleg warmtenet. Begin 2016 neemt de raad een besluit over de uitvoering. Hiermee is een investering van ca. € 55 miljoen gemoeid. In mei 2015 heeft de raad hiervoor een krediet van ruim € 1,2 miljoen beschikbaar gesteld. Geel: proces blijft kritisch vanwege risicobeheersing.
Zon	De groei van zonnepanelen zet door: van 3.350 panelen in 2011, naar ruim 30.000 stuks eind 2014. We stellen als doel dat dit in 2016 is gestegen naar 60.000 stuks. Daarom is ook het ontwikkelen van zonneparken nodig. Met Grunneger Power wordt een zonnepark van 3 hectare gerealiseerd nabij Hoogkerk. We bereiden andere potentieel interessante locaties voor zonneparken juridisch en planologisch voor.
Wind	Zo lang het verbod op grote windturbines van kracht is richten wij onze inspanningen ook op kleine windmolens, de zogenaamde urban turbines. Het provinciale beleid wordt aangepast. Daarom ontwikkelen we nu een strategie om op een zorgvuldige manier het proces naar een windpark met grotere turbines

		<p>vorm te geven. Zorgvuldigheid en financiële participatiemogelijkheden zijn kernbegrippen in de strategie.</p> <p>Geel: windenergie kan potentieel grote maatschappelijke weerstand ontmoeten.</p>
Biobased economy		<p>Gewerkt wordt aan meer benutting van eigen biomassa, liefst voor toepassingen hoger in de waardepiramide. We werken mee aan het initiatief "de groene loper" t.b.v. het vestigingsklimaat voor biobased bedrijven. We onderzoeken de kansen van verbouw van biomassa op niet gebruikte bedrijventerreinen.</p>
Smart Energy City		<p>Gewerkt wordt o.a. aan de afronding en evaluatie van het project Smart Grid Bedrijventerrein Zuid-Oost en aan de uitbouw/opschaling van PowerMatchingCity.</p>
Duurzaamheid in het reguliere beleid		<p>Er is een start gemaakt met het beter verankeren van duurzaamheid in het reguliere gemeentelijke beleid, onder meer door een programmaleider leefomgeving en duurzaamheid aan te stellen.</p>

Paragraaf 9: Vernieuwing Sociaal Domein

Vanaf 2015 is een groot aantal taken op het terrein van ondersteuning en zorg overgekomen van het rijk en provincie naar gemeenten. Vanaf 2012 zijn we ons hierop aan het voorbereiden. In 2014 hebben we vooral ingezet op de transitie, zodat taken op een goede manier over kunnen komen. Vanaf 2015 ligt de nadruk op de transformatie.

Stand van zaken 2015 tot nu toe:

- We zitten midden in de hectiek van de uitvoering, dat betekent ook veel druk.
- De ontwikkeling van WIJ-teams ligt op koers. Twee WIJ-teams (WIJ-Beijum en WIJ-Oosterparkwijk) zijn op dit moment operationeel. Een derde WIJ-team, in Hoogkerk, wordt dit najaar gerealiseerd. Op dit moment wordt onderzocht of in de planning een versnelling kan worden aangebracht, wat ertoe leidt dat nog in 2015 ook in de Korrewegwijk en in Lewenborg een WIJ-team operationeel worden.
- De uitrol van sociale teams vordert volgens planning. Momenteel zijn zeven sociale teams actief. De WIJ-managers voor de resterende vier teams zijn inmiddels aangesteld. Zij dragen ervoor zorg dat eind 2015 sprake is van een stedelijke dekking van sociale teams (elf in totaal). In 2016 worden deze sociale teams in samenhang gebracht met de overige netwerken in de wijk, die gezamenlijk een WIJ-team zullen vormen.
- De contractering voor WIJ Groningen is voorbereid. Deze wordt in uitvoering gebracht en wijkt niet af van de planning.
- De voorbereidingen op een aantal transformatie pilots, die in 2016 in uitvoering moeten worden gebracht, vorderen gestaag. Te denken valt aan de pilots met begeleidingsteams in Lewenborg en Vinkhuizen, de pilot met nieuwe vormen van ondersteuning met behulp van begeleidingsteams in Hoogkerk en de pilot met dagbesteding in Lewenborg.
- De uitvoering van het RTA (Regionaal Transitie Arrangement) ligt op koers, inkoop en samenwerking loopt, op basis van de ervaringen in het eerste halfjaar is de inkoop 2016 en 2017 gestart en wordt er verder gewerkt aan de transformatieopdrachten.
- De toekenning en start van (burger)initiatieven gericht op het voorliggend veld jeugd is met het project wijken van jeugd gestart.

Paragraaf 10: Bedrijfsvoering

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Paragraaf: Bedrijfsvoering	
Onderwerp	
Ziekteverzuim	<p>Aangezien de gemeente Groningen nog steeds in een periode met veel reorganisaties en verandertrajecten zit, is het streefcijfer m.b.t. ziekteverzuim van 4,9% niet haalbaar gebleken. We verwachten voor 2015 een ziekteverzuim van 5,6%. De meldingsfrequentie blijft ongewijzigd op 1,2. Vanwege dit voortschrijdend inzicht stellen we het ziekteverzuimpercentage voor de begroting 2016 op 5,6%. We blijven sturen op het omlaag brengen van het verzuim.</p>
Personeelontwikkeling,	<p>Gedurende de looptijd van het Sociaal Statuut komen ongeveer 1500 medewerkers</p>

generatiepact	<p>in aanmerking voor het Generatiepact. We streven naar een deelname van 10% van de doelgroep. Hiermee kunnen we uiteindelijk een besparing op de loonkosten van circa 500 duizend euro realiseren en circa 12 fte jonge medewerkers aantrekken. In 2014 maakten 59 medewerkers gebruik van de regeling. In 2015 zijn tot nu toe 18 deelnemers ingestapt. We verwachten in 2015 uit te komen op 32 deelnemers waarbij de bijdrage aan de bezuinigingen in 2015 ongeveer 140 duizend euro zal bedragen. We zetten de ingezette campagne voor het onder de aandacht brengen van het Generatiepact, voort. In 2016 willen we een enquête houden onder de doelgroep van het generatiepact om er achter te komen waarom medewerkers niet aan het Generatiepact deelnemen.</p>
Personeelontwikkeling, werkbegeleiding	<p>We verwachten in 2015 uit te komen op circa 85% m.b.t. functioneringsgesprekken. Beoordelingsgesprekken (1 keer in de 2 jaar) zullen we naar verwachting behalen.</p>
Vernieuwing inkoopbeleid	<p>Begin 2015 is het nieuwe inkoopbeleid vastgesteld. Dit voeren we nu uit. We zijn hiervoor bezig met de doorontwikkeling van het categoriemanagement. We ontwikkelen een inkoopdashboard en we maken de verbinding met de organisatiedoelen. Het smart maken van de doelstellingen is lastiger dan gedacht. In 2016 gaan we verder met de implementatie van het inkoopbeleid door de verbindingen met de organisatiedoelen te effectueren. De eerste resultaten van de verbinding met de P&C cyclus zullen dan zichtbaar worden.</p>
Invoeren Vennootschapsbelastingplicht	<p>Op 4 juni is de wet door de eerste kamer aangenomen. Vervolgens is intensief overleg geweest tussen VNG, IPO, Unie van Waterschappen en het ministerie van financiën over de invoering. Complexe vraagstukken zijn niet eenduidig voorzien van een antwoord. Dat maakt dat strategische keuzes niet halverwege 2015 gemaakt zullen worden. Medio september is de eerste tussenrapportage gereed. De bevindingen hiervan worden later in het jaar aan uw raad gepresenteerd. Vervolgens worden maatregelen doorgevoerd opdat de gemeente over het eerste Vpb-belastingjaar 2016, medio 2017 aangifte kan doen.</p>
Garantiebanen	<p>Als uitvloeisel van de baanafpraak in het sociaal akkoord willen we ook binnen onze eigen organisatie arbeidsplaatsen voor mensen met een arbeidsbeperking creëren. We willen dit doen door middel van jobcarving of invulling van garantiebanen indien functies door natuurlijk verloop vrijkomen. Er zijn vier arbeidsgehandicapten geplaatst binnen de organisatie. We hebben onderzoek naar jobcarving uitgevoerd bij het KCC maar dit heeft geen geschikte taken opgeleverd. We gaan jobcarvingsonderzoeken uitvoeren in de kolom facilitaire zaken en financiën. Bij stadsbeheer zijn een aantal functies vrijkomen door natuurlijk verloop onder wsw medewerkers. Invulling middels garantiebanen (inmiddels heten ze 'afsprakenbanen') wordt onderzocht (het wachten is op geschikte kandidaten via het UWV).</p>
Lex Positivo	<p>We wilden bereiken dat het aantal vergunningaanvragen waarop te laat wordt beslist niet meer voorkomt. In 2015 is dit beperkt voorgekomen. In het eerste halfjaar van 2015 zijn twee vergunning met toepassing van de LSP gegeven (een bouwvergunning en een standplaatsvergunning). De gemeente is 30 keer in gebreke gesteld wegens te laat beslissen. Dit heeft tot tien betalingen geleid, totaal voor een bedrag van vier duizend euro. Verder is nog op twee ingebrekestellingen uit 2014 een bedrag van 1,5 duizend euro betaald.</p>
HR21	<p>Op dit moment zijn we bezig met een voorstel voor de invoering van HR21. HR21 is het systeem van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) van functiebeschrijving- en waardering, waarbij we gaan werken met generieke functiebeschrijvingen en waarbij het maken van resultaatafspraken en het sturen daarop des te belangrijker wordt. Onderdeel van het voorstel is wijze waarop we het project vormgeven, de projectorganisatie die daarvoor nodig is, en hoe we de projectorganisatie gaan bemensen en financieren.</p>

Slot en nacalculaties

In 2015 worden de volgende slotcalculaties opgesteld:

Slotcalculaties	
1	Damsterdiep
2	Lewenborg Centrumzone – Winkelcentrum e.o.
3	Herstr. Oosterpark grijs/groen

In 2015 worden de volgende nacalculaties opgesteld:

Nacalculaties	
1	Parkeergarage Damsterdiep
2	Tram
3	Revitalisering Hoendiep

Geconstateerde onrechtmatigheden en voortgang IC-plan

1. Onrechtmatigheden.

In het kader van de rechtmatigheid worden gedurende het jaar controles uitgevoerd om te kunnen vaststellen dat de opzet, het bestaan en de werking van de procedures die de rechtmatigheid borgen aanwezig zijn en functioneren. De accountant maakt, bij haar jaarlijkse controle van de rechtmatigheid, gebruik van de uitgevoerde controles. Het verkrijgen van een goedkeurende controleverklaring aangaande de rechtmatigheid bij de jaarrekening is gebonden aan toleranties. Uw raad wordt conform richtlijnen geïnformeerd over geconstateerde onrechtmatigheden. In 2014 is geconstateerd dat er onrechtmatig personeelsvergoedingen zijn verstrekt. Dit heeft geleid tot het instellen van scherpere controles op ingediende declaraties. De genomen maatregelen hebben in de tweede helft van 2014 geleid tot een afname van de rechtmatigheidsfouten. Op basis van de in het eerste halfjaar van 2015 uitgevoerde onderzoeken constateren we dat deze positieve tendens zich voortzet en verwachten we binnen de toleranties voor rechtmatigheid te blijven.

2. IC-plan 2015

De administratieve organisatie en de daarbij behorende interne controle/beheersmaatregelen borgen dat de producten die de gemeente maakt en de diensten die de gemeente levert juist, tijdig en volledig tot stand komen. Om te kunnen vaststellen dat AO/IC-maatregelen in opzet voldoen, ook daadwerkelijk zijn geïmplementeerd en als laatste ook daadwerkelijk functioneren, worden jaarlijks een IC-plan opgesteld waarin de controles op de AO/IC worden beschreven.

In januari 2015 heeft het college het gemeentebrede IC-plan 2015 vastgesteld en ter kennis van de raad gebracht. Met de accountant zijn afspraken gemaakt over de aanpak en over het aantal deelwaarnemingen.

Voortgang van onderzoeken doeltreffendheid en doelmatigheid

In oktober 2014 is aan uw raad het Onderzoeksplan Doeltreffendheid en Doelmatigheid voor het jaar 2015 aangeboden. Voor 2015 hebben we drie onderzoeken geselecteerd waarvan we in deze voortgangsrapportage de stand van zaken aangeven:

- We voeren een onderzoek uit naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van de sociale teams werkwijze in verschillende wijken. Het betreft een zogenaamde Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA). De rapportage verschijnt eind 2015.
- We willen het gemeentelijk vastgoed bundelen en integraal kijken naar de vraag- en aanbodkant ervan. Door het bundelen van taken en de wijze van sturen op ons vastgoed dragen wij bij aan de besparing van structureel 2 miljoen euro, te realiseren vanaf 2016. Hiervoor gaan we een organisatie brede doorlichting naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van vastgoedtaken uitvoeren.

- We voeren een onderzoek uit naar de mogelijke oprichting van een Noordelijk belastingkantoor. We zijn bezig met het opstarten van fase 2, een verdiepingsonderzoek in de vorm van de Planfase. Eerst maken we daartoe een tussenstap om in gezamenlijkheid intern de basis voor dit vervolg te leggen. Naar verwachting ronden we de planfase eind 2015 af.

Update van Risico's en Ontwikkelingen

Een actueel overzicht van risico's en ontwikkelingen wordt opgenomen in de begroting 2016.

HOOFDSTUK 3. OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

Aanbevelingen rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie heeft begin 2014 een aantal aanbevelingen gedaan over de omgang met samenwerkingsrelaties, waaronder te rekenen verbonden partijen, inkooprelaties en subsidies. De aanbevelingen hadden vooral betrekking op de manier waarop de governance en het risicomanagement ten aanzien van verbonden partijen vorm wordt gegeven en de wijze waarop de raad hierover geïnformeerd wil worden.

De aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamercommissie en de uitkomsten van een discussie in de raadscommissie Financiën en Veiligheid (oktober 2014) zijn verwerkt in de door de raad vastgestelde Kadernota verbonden partijen 2015 (maart 2015). In deze Kadernota zijn de afspraken vastgelegd over hoe de gemeente Groningen met verbonden partijen om wil gaan.

Het gaat hierbij om algemene afspraken over periodiek beoordeling van verbonden partijen en informatievoorziening over verbonden partijen. De informatievoorziening over verbonden partijen vindt zoveel mogelijk plaats via de paragraaf verbonden partijen in gemeentebegroting en -rekening. Voor alle verbonden partijen wordt een financiële bijsluiter opgesteld, waarin de belangrijkste informatie over de verbonden partij is opgenomen.

Daarnaast zijn in de kadernota de afspraken die gelden bij het aangaan van nieuwe verbonden partijen en het beheer van bestaande verbonden partijen opgenomen en worden de rollen en bevoegdheden van ambtelijke organisatie, college en raad beschreven.

Met de afspraken in de kadernota denken we een beter toezicht te kunnen houden op de verbonden partijen, waarbij we beter in staat zijn signalen in de organisatie tijdig op te vangen en met elkaar te combineren.

Op 27 mei 2015 heeft de raad besloten om de aanbevelingen uit het rapport 'Groningen energieneutraal in 2035!' van de Rekenkamercommissie over te nemen en het college van B&W te verzoeken invulling te geven aan deze aanbevelingen. Deze aanbevelingen zijn:

1. Stel duurzaamheid en energie centraal in een strategische visie op de toekomst van Groningen
2. Realiseer een energie neutrale gemeente door opgaven gestuurd te werken. Stel de inhoudelijke opgaven centraal en creëer synergie door de inzet van mensen, taken en middelen zoveel mogelijk te koppelen aan meerdere doelen
3. Pas goed portfoliomanagement toe. Zorg er zo voor dat Groningen systematisch toewerkt naast strategische doelen en dat voortgang, resultaten en doelmatigheid van projecten consequent gemonitord worden
4. Bouw duurzame en slagvaardige publiek-private samenwerking op. Maak in de komende periode een slag van 'samen netwerken' naar 'samen bouwen' en het realiseren van concrete resultaten

Update:

1.
Duurzaamheid en energie staan centraal in de strategische visie 'Groningen geeft Energie 2015-2018'. Daarnaast zetten wij ons er continue voor in om duurzaamheid een belangrijke pijler te laten zijn in andere strategische visies, zoals de woonvisie, de binnenstadvisie en de fietsstrategie. De volgende stap is het centraal stellen van energie en duurzaamheid in een strategische visie op de toekomst van de stad. Dat willen wij realiseren als de nieuwe structuurvisie wordt opgesteld. Dat zal de komende maanden (/jaren) gaan gebeuren, maar het precieze proces is op dit moment nog niet duidelijk.

2.
Door de ontwikkeling van een energiemonitor en een energieroutekaart wordt voor de komende jaren duidelijker wat de specifieke inhoudelijke opgaven zijn op de korte termijn, om het lange termijn doel 'energie-neutraal in 2035' te realiseren. De monitor en de routekaart moeten eind 2015 gerealiseerd zijn, waarna er een betere invulling gegeven kan worden aan het opgaven gestuurd werken.

3.
Door de ontwikkeling van een energieroutekaart wordt het mogelijk om systematisch toe te werken naar strategische doelen. Door de ontwikkeling van een energiemonitor (presentatie 15 september) wordt het mogelijk om de voortgang, resultaten en doelmatigheid van gemeentelijke projecten consequent te monitoren. Deze monitor zal jaarlijks gevuld worden met beschikbare data van energieprojecten en zal door de jaren heen steeds meer informatie geven over de voortgang van de energiedoelen.

4.

Voor de zomer is een bijeenkomst geweest tussen bestuurders van de Gemeente Groningen en die van de grootste maatschappelijke organisaties uit de stad. Doel van deze bijeenkomst was om samen nut en noodzaak van de energietransitie te onderstrepen. Alle organisaties waren het er over eens dat de energietransitie een belangrijke rol kan (en moet) spelen in de toekomstige economie van Groningen. Als vervolg hierop wordt op korte termijn een energietafel georganiseerd met alle stakeholders. Doel hiervan is om samen doelstellingen te maken en concrete resultaten te boeken.

Aanbevelingen van de accountant

Accountantsaanbevelingen worden gedaan naar aanleiding van de jaarlijkse interim-controle en de controle op de jaarrekening.

Niet alle bevindingen worden vermeld in het uiteindelijke controleverslag bij de jaarrekening. Dit heeft te maken met de door uw raad vastgestelde rapporteringstolerantie. Daarnaast worden de accountantsbevindingen die al zijn opgevolgd en afgemeld niet meer in dit document opgenomen. Om een snel inzicht in de voortgang van de adviezen te verschaffen is de titel van het advies in kleur weergegeven. staat voor afgehandelde adviezen, betekent dat afhandeling van het advies is gestart, houdt in dat de afhandeling van het advies nog niet is gestart.

SSC	Niet alle bestellingen lopen via de verplichtingenadministratie
Advies	Op dit moment onderzoekt de Gemeente Groningen op welke wijze de inkoopmodule gebruiksvriendelijker kan worden ingericht. Bij de invoering van DAIC 2.0 wordt de aangepaste inkoopmodule geïmplementeerd. Bij de invoering hiervan worden de medewerkers getraind in het gebruik van deze inkoopmodule. De accountant vindt dit een positieve ontwikkeling.
Managementreactie	Door de gemeentelijke reorganisaties moeten bestaande rapportages worden aangepast. Dit zal zijn beslag krijgen in DAIC 2.0. Wij zijn voornemens om de handhavingsrapportages in DAIC 2.0 op te laten nemen. Wij kunnen dan het gebruik van de inkoopmodule op een effectieve en efficiënte wijze monitoren. In 2014 hebben wij de monitoring uitgevoerd voor de gemeentelijke onderdelen die gereorganiseerd zijn. Onze accountant onderschrijft ons voornemen om de inkoopmodule gebruiksvriendelijk in te richten en de betrokken medewerkers op te leiden.
Stand van zaken VGR 2015-2	Door de leverancier van DaFinci wordt in samenwerking met meerdere grote gemeenten, waaronder Groningen, gewerkt aan verbeteringen in de inkoopfunctionaliteit van het pakket. De verwachting is dat invoering hiervan leidt tot positieve effecten in het gebruik, waardoor een meer volledige verplichtingenadministratie ontstaat. Daarnaast wordt het inkoopproces met alle betrokkenen uitvoerig doorgelicht. Knelpunten worden daar waar mogelijk direct opgelost. Verder zal meer aandacht geschonken worden aan het uitdragen van het nut en de noodzaak van het vastleggen van de inkooporders via het systeem..
SSC	Aanbestedingsdossiers
Advies	Wij adviseren maatregelen te treffen die de volledigheid van aanbestedingsdossiers borgen.
Managementreactie	Dit jaar actualiseren wij de bestaande checklist aanbestedingsdossiers en communiceren deze als richtlijn naar de verantwoordelijke vakdirecties.
Stand van zaken VGR 2015-2	De aanbestedingsdossiers die via SSC Inkoop lopen worden inmiddels volledig digitaal opgemaakt via het digitale inkoopplatform Commercehub. De verdere implementatie van de richtlijn (checklist) in de rest van de organisatie loopt via het project implementatie nieuw inkoopbeleid.
Schakelunit	WMO
Advies	Wij adviseren de gemeente maatregelen te treffen om te borgen dat een WMO-aanvraagformulier door de cliënt getekend wordt.
Managementreactie	Met ingang van 2015 is de tekst op het aanvraagformulier aangepast (en gelijk aan die van het toestemmingsformulier)
Stand van zaken VGR 2015-2	Hiermee is de bevinding afgedaan
Schakelunit	Subsidieverstrekking

Advies	Wij adviseren de gemeente maatregelen te treffen voor het borgen van de vastgestelde termijnen.
Managementreactie	Wij onderschrijven de bevinding van de accountant niet. De sturingsmogelijkheid op de voortgang van de afhandeling is vergroot omdat de contractmanagers en het afdelingshoofd dagelijks geïnformeerd worden over de openstaande subsidiedossiers. Er is een Nadere regel in voorbereiding die voorziet in het weigeren c.q. buiten behandeling stellen van een te laat ingediende subsidie-aanvraag. Dat maakt de handelwijze eenduidiger en uniformer.
Stand van zaken VGR 2015-2	Wij leggen de nadere regel in het 4 ^{de} kwartaal 2015 aan het college voor.
RO	Projectbeheersing en ORF-registratie
Advies	Wij adviseren u te onderzoeken waarom de intern gestelde doorlooptijden in een aantal gevallen niet worden gehaald. Op basis hiervan adviseren wij u om maatregelen te treffen om deze overschrijdingen van de doorlooptijd in de toekomst te voorkomen. Hiermee wordt voorkomen dat kosten worden gemaakt voordat de ORF is geautoriseerd.
Managementreactie	Gezien de complexiteit van de materie en het aantal functionarissen dat betrokken is bij de ORF-procedure (dit kan oplopen tot circa 10 medewerkers) zijn de gehanteerde normen tamelijk ambitieus. Het komt regelmatig voor dat gedurende de doorlooptijd overleg nodig is over inhoudelijke, administratieve of systeem-technische zaken. Een paar dagen vertraging betekent dan al een overschrijding van de norm. Betrokken afdelingshoofden schakelen het planningbureau in en dit levert tijdswinst op. Wij zijn voornemens om begin 2015 de bij RO (dan Stadsontwikkeling) gebruikte procedures door te lichten waaronder de ORF-procedure. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan een ont koppeling van de inhoudelijke en administratieve verantwoordelijkheid. Als opdrachtgever, -nemer en planeconoom tot een inhoudelijk positief oordeel zijn gekomen over een offerte zou het toekennen en beschikbaar stellen van een financieel nummer binnen een dag geregeld moeten kunnen worden. Daarbij is het wel nodig goede afspraken te maken tussen de betrokken afdelingen/teams (exploitatiebeheerders, SSC-medewerkers, planners).
Stand van zaken VGR 2015-2	Het doorlichten van de bij RO gebruikte procedures, waaronder de ORF-procedure, zal in het eerste kwartaal van dit jaar worden opgepakt. In de tussentijd blijft het planningbureau behulpzaam bij het oplossen van knelpunten.
RO	Woningbouw
Advies	Wij adviseren de gemeente om nader onderzoek te doen naar de af te zetten woningtypes en indien nodig het woningbouwprogramma hierop aan te passen.
Managementreactie	Op dit moment voeren we in samenwerking met de Regio Groningen – Assen een onderzoek uit naar de toekomstige woningbehoefte in stad en regio. Voor de zomer zijn de resultaten in concept bekend Dit is vooral een kwalitatief onderzoek waarbij ook gekeken wordt naar de diverse woonmilieus in relatie met de vraag. De woningmarkt is met zoveel onzekerheden omgeven dat we jaarlijks – bij de herziening van de grondexploitaties – een inschatting maken van de ontwikkeling van het prijsniveau in relatie tot de parameters (kosten, opbrengsten, rente) en oorspronkelijke uitgangspunten. Dat zullen we ook dit jaar doen.
Stand van zaken VGR 2015-2	Het onderzoek van de Regio Groningen – Assen is inmiddels in concept gereed. Op dit moment worden door de deelnemende gemeenten en provincies op basis van de resultaten van het onderzoek aanbevelingen geformuleerd. Deze zullen worden betrokken bij de herziening van de grondexploitaties later dit jaar..
SSC	Uitkomsten Verbijzonderde Interne Controle op personeelskosten en salarisverwerking
Advies	Wij adviseren u de verantwoordelijkheden voor de correcte aanlevering en controle van mutaties aan de relevante regelgeving duidelijk in te bedden in de procedures en erop toe te zien dat deze procedures worden nageleefd.
Managementreacties	Bijsturingsmaatregelen om de rechtmatigheid te borgen: 1. In het derde kwartaal 2014 zijn de controles geïntensiveerd, fouten geanalyseerd en besproken met de medewerkers. De conclusie was tevens dat de foutmarge negatief wordt beïnvloed doordat er te veel mensen met declaraties bezig zijn. In verband met het specialistische werk, met als grondslag verschillende regelingen, is er nu een specialistenteam ingericht. 2. In het uitvoeringsplan HRM werd uitgegaan van standaarden, gemeente Groningen breed. Met name bij declaraties blijkt echter dat er specifieke kennis nodig is op onderdelen (Stadsbeheer/ GGD maar ook piket en buitenlandse reizen bijvoorbeeld). Met ingang van Q4 is een structuurwijziging binnen de afdeling doorgevoerd. Betekent concreet een compleet nieuwe werkwijze en extra controles om absolute prioriteit te geven aan verlaging van de

	<p>onrechtmatigheid.</p> <p>3. De lijn is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid. De concerndirecteur bedrijfsvoering informeert het GMO wederom over het belang van de handhaving van de regels t.a.v. personele vergoedingen en de rol van directeurs/afdelingshoofden daarin. Dit zou moeten leiden tot een betere aanlevering van rechtmatige declaraties.</p> <p>4. Het digitaal reis- en verblijfkostenformulier met verplichte velden is aangevuld, waardoor de componenten automatisch en dus ook foutloos worden toebedeeld. Tevens is er extra, continue aandacht voor communicatie naar managers en medewerkers over de 'spelregels' rondom declaraties.</p> <p>4. In samenwerking met de afdeling Financiën en de auditors wordt bekeken hoe het ontbreken van handtekeningenkaarten, die bij de voormalige diensten als controlemiddel gebruikt werden, kan worden opgelost.</p> <p>5. In een notitie aan het GMT wordt het ontbreken van de VOG aan de orde gesteld en wordt een standpunt van het GMT gevraagd.</p>
Stand van zaken VGR 2015-2	In de tweede helft van 2014 zijn specialistenteams ingericht, onder andere voor declaraties algemeen en overige declaraties (o.a. ORT en piket). Het team declaraties algemeen analyseert en verwerkt alle personeelsdeclaraties. De verwerking van de declaraties door een gespecialiseerd kleiner team werpt nu al zijn vruchten af door meer eenduidigheid in de afhandeling. Naast de structuurwijziging maken we het declaratieproces meer lean.
SSI	Verbijzonderde Interne Controle op juistheid bevoegdheden in applicaties na start SSI nog niet berekend uitgevoerd.
Advies en aanvullende werkzaamheden	<p>Wij adviseren u een verbijzonderde interne controle uit te voeren op de juistheid en volledigheid van wijzigingen in bevoegdheden in de applicaties DAIC en EMIS na de start van het SSC, om vast te stellen dat medewerkers binnen uw organisatie over de juiste bevoegdheden beschikken in de diverse systemen en dat geen sprake is van ongewenste functievermengingen.</p> <p>Wij hebben begrepen dat inmiddels een start is gemaakt met de verbijzonderde interne controle op de bevoegdheden in DAIC. Wij gaan graag nader met u in overleg over de aard en omvang van deze werkzaamheden.</p>
Managementreactie	<p>Wij hebben vastgestelde procedures voor het aanvragen en toewijzen van autorisaties. Aanvragen worden in de lijn getoetst op o.a. voldoen aan de mandaatstructuur van de Gemeente Groningen en functiescheiding.</p> <p>De verbijzonderde interne controle op de inkoop- en FIO-routes in DaFinci bestaat uit meer onderdelen. De specifieke verbijzonderde interne controle wordt in het 4de kwartaal 2014 uitgevoerd. Bij de verbijzonderde interne controle op inkopen & aanbestedingen en subsidieverlening worden ook de inkoop- en FIO-routes getoetst. In 2015 wordt een verbijzonderde controle op EMIS uitgevoerd.</p>
Stand van zaken VGR 2015-2	De verbijzonderde interne controle is uitgevoerd en daaruit is gebleken dat de opzet van de aanvragen FIO-routes valide is, dat de functiescheiding afdoende is en dat de rollen en bevoegdheden conform het ondermandaat en conform de opdrachten van de directeur Bedrijfsvoering in DaFinci zijn opgenomen. Hiermee is deze bevinding afgedaan.
SSI	Periodieke aansluiting begrotingskader met financiële administratie nog niet gestructureerd.
Advies en aanvullende werkzaamheden	Wij adviseren u periodiek, bijvoorbeeld maandelijks, het begrotingskader aan te sluiten met de financiële administratie (DAIC). Hierdoor waarborgt u dat de verantwoordelijke budgethouders een actueel inzicht hebben in de vastgestelde budgetten.
Managementreactie	<p>Door diverse organisatorische wijzigingen vinden veranderingen in de financiële administratie (DaFinci) plaats. Deze veranderingen vinden later plaats dan in de subadministratie. Het kader wordt in DaFinci in ieder geval op het niveau van de deelprogramma's bijgehouden. Het budgetrecht van de raad wordt daarmee gewaarborgd. De verbijzondering naar de nieuwe directiestructuur is door het timingeffect niet volledig actueel in DaFinci, maar is wel in de subadministratie beschikbaar. De subadministratie is tevens de basis voor de prognosebepaling.</p> <p>Voor 2015 is de gemeentebegroting opgesteld aan de hand van de directiebegrotingen volgens de gewijzigde organisatie. DaFinci wordt daarop in 2015 aangepast. Daarmee beschikken we per 1 januari 2015 weer over een begrotingskader, zowel gerangschikt naar de programma's van de raad als naar de organisatiestructuur.</p> <p>Het formele begrotingskader en DaFinci zullen wij vanaf 2015 minimaal per kwartaal, en mogelijk maandelijks synchroniseren. Procesafspraken hiervoor worden dit jaar nog opgesteld. Ook vindt onderzoek plaats naar een upgrade van het begrotingskader naar LIAS en de mogelijkheid van een automatische koppeling met de financiële administratie (DaFinci).</p>
Stand van zaken VGR 2015-2	Met ingang van 2015 wordt periodiek aansluiting gezocht tussen het begrotingskader in Excel en het begrotingskader in DaFinci. Dit gebeurt op, voor het proces, logische momenten. Bijvoorbeeld na deadline inleveren begrotingswijzigingen voor de VGR en het raadsvoorstel

	kwartaalwijzigingen. Hieruit voortvloeiend is in 2015 op 9 april, 18 mei en 29 juni deze aansluiting tot op beleidsveldniveau vastgesteld en vastgelegd. Hiermee is deze bevinding afgedaan.
SSI	Rubricering investeringen en bijdragen derden
Advies	Wij adviseren u de activa-administratie correct in te richten opdat de investeringen betrouwbaar worden vastgelegd.
Managementreactie.	Wij zijn van mening dat de huidige inrichting voldoende waarborg biedt voor een correcte vastlegging van de mutaties in de investeringen. Dit onderdeel wordt standaard meegenomen in onze eigen interne controle. Hieruit blijkt dat de saldi correct zijn. Hiermee is er voor ons geen aanleiding om de activamodule aan te passen.
Stand van zaken VGR 2015-2	Zie managementreactie. Hiermee is de bevinding afgedaan.
Publieke dienstverlening	Geen zichtbare analyse belastingdebiteuren
Advies	Wij adviseren u de analyse van het verloop van de belastingdebiteuren, samen met de geformuleerde actiepunten zichtbaar vast te leggen, zodat achteraf kan worden vastgesteld dat deze analyse is uitgevoerd.
Aanvullende werkzaamheden	Wij verzoeken u voor de jaarrekeningcontrole 2014 een zichtbare analyse uit te voeren van de ouderdom en inbaarheid van de belastingdebiteuren.
Managementreactie	De betreffende analyse vormt een integraal onderdeel van de werkzaamheden van het team Invordering. De afdeling zal de komende periode gebruiken om het feit dat de analyse en de daaruit volgende processtappen (verdere dwanginvordering, stuiting van verjaring, oninbaar lijden) op een voor de accountant toetsbare wijze worden vastgelegd.
Stand van zaken VGR 2015-2	De uitkomst van de analyse wordt per belastingjaar vastgelegd in het document 'oude posten'. 2009 is hierin het eerste jaar vanwege de verjaringstermijn van de betreffende vorderingen. Het team invordering voert deze analyse inmiddels op een zichtbare en achteraf te controleren manier uit.
Publieke dienstverlening	Belastingheffing DAL-gemeenten
Advies	Wij adviseren u om afspraken te maken over de wijze waarop verantwoording aan de DAL-gemeenten plaats moet vinden en vast te leggen in de dienstverleningsovereenkomst.
Managementreactie	De DAL-gemeenten worden periodiek (volgens de gemeentelijke planning) op de hoogte gebracht van de stand van zaken. Het genoemde punt betreft voornamelijk de aanlevering van de (controle) informatie aan de accountant. Deze was in 2013 niet optimaal, door de reorganisatie. Deze aanlevering zal nu centraal plaatsvinden.
Stand van zaken VGR 2015-2	Dit jaar vindt vroegtijdig overleg plaats over het tijdstip van de door de verschillende afdelingen op te leveren gegevens, waarbij de procesregisseur van de afdeling Belastingen de rol van centraal aanspreekpunt vervult. Ook zal er overleg gevoerd worden met de afdeling P&A en de accountant om de processen beter op elkaar te laten aansluiten. Wij gaan er vanuit dat met ingang van 2015 de deadline gehaald wordt. Dit is inmiddels met de DAL-gemeenten afgesproken.
SSI	SSI
Advies	Wij adviseren u toe te zien op tijdige uitvoering en spreiding van de verbijzonderde interne controle, zodat in geval van fouten en/of onzekerheden tijdig maatregelen kunnen worden genomen deze in de toekomst te voorkomen en tijdig herstelacties kunnen plaatsvinden.
Aanvullende werkzaamheden	Teneinde voldoende zekerheid te verkrijgen omtrent de rechtmatigheid van de BUIG en het Participatiebudget is het noodzakelijk dat voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole de verbijzonderde interne controles op deze processen hebben plaatsgevonden. Deze bevinding geldt eveneens voor de verbijzonderde interne controle op dossiers voor de gemeente Ten Boer.
Managementreactie	De verbijzonderde interne controle op het participatiebudget wordt in het 4 ^{de} kwartaal uitgevoerd. De verbijzonderde interne controle op de uitvoering van de BUIG vanaf juni 2014, is/wordt in het 3 ^{de} en 4 ^{de} kwartaal 2014 uitgevoerd.
Stand van zaken VGR	De verbijzonderde interne controles 2014 zijn uitgevoerd en de resultaten zijn in een rapport

2015-2	vastgelegd. Dit rapport is met de accountant besproken. Hiermee is deze bevinding afgedaan.
Inkomsten-dienstverlening	Opnieuw bijstandsgerechtigden zonder UWV inschrijving
Advies	Wij adviseren u om uw voorgenomen oorzaakanalyse op korte termijn uit te voeren en naar aanleiding hiervan passende maatregelen te treffen om herhaling te voorkomen. Gezien de gebleken kans op herhaling adviseren wij de gemeente Groningen om nauwlettend toe te zien op de uitvoering en resultaten van deze maatregelen.
Aanvullende werkzaamheden	Wij verzoeken u vroegtijdig te beoordelen wat de totale omvang is van de bijstandsgerechtigden zonder geldige UWV-inschrijving in 2014, om zodoende de omvang van de financiële onrechtmatigheid voor de jaarrekening 2014 nauwkeurig te kunnen bepalen.
Managementreactie	Wij hebben inmiddels acties ondernomen. Het UWV verlengt collectief de inschrijvingen van de bijstandsgerechtigden (WWB). Driemaandelijks herhaalt het UWV dit proces. Hiermee is continuïteit en actualiteit van de inschrijvingen geborgd. Het UWV is voornemens om de sluitende registratie van WWB-gerechtigden te automatiseren. Indien de klant WWB ontvangt, en verplicht is om ingeschreven te blijven, verlengt UWV de inschrijving automatisch. Indien de WWB uitkering is beëindigd vraagt UWV de klant automatisch of deze nog ingeschreven wilt blijven staan. Dit gebeurt via de werkmap. De klant ontvangt een verlengtaak, een bericht en een e-mailnotificatie. Om de drie maanden wordt de vraag gesteld of de inschrijving verlengd kan worden. Indien de klant aangeeft uitgeschreven te willen worden, of niet reageert dan vindt automatisch uitschrijving plaats. De release van deze functionaliteit staat gepland voor het derde kwartaal 2015.
Stand van zaken VGR-2015-2	Eind 2014 is ruim 98% van de bijstandsgerechtigden correct ingeschreven. Dat niet alle bijstandsgerechtigden zijn ingeschreven heeft te maken met: <ul style="list-style-type: none"> • Lopende beëindigingsonderzoeken. De klant heeft werk gevonden, schrijft zich uit maar de uitkering moet nog beëindigd worden. • Het verlopen van en ontheffing van de arbeidsverplichting. Van deze groep moet het arbeidspotentieel opnieuw beoordeeld worden. Zij worden meegenomen in de screeningsactie van circa 3.000 klanten waarvan in 2015 het arbeidspotentieel/de arbeidsverplichting opnieuw beoordeeld wordt. Deze actie is belegd. <p>In 2015 hebben wij geconstateerd dat het UWV-systeem niet volledig betrouwbaar is. Wij hebben dit bij het UWV gemeld en houden de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten.</p>
Inkomsten-dienstverlening	Financiële onzekerheden BUIG
Advies	Om vast te stellen of de uitkeringen rechtmatig zijn verstrekt, zal aanvullend onderzoek moeten worden uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan deze onzekerheid worden opgeheven of zal dit leiden tot een financiële fout. In dit laatste geval zal de impact op de totale massa moeten worden bepaald.
Aanvullende werkzaamheden	Wij verzoeken u vroegtijdig te beoordelen wat de gevolgen zijn van de geconstateerde manco's in de interne beheersing voor de controle op de jaarrekening. Dit is mede afhankelijk van de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle over het 2 ^{de} halfjaar. Wij gaan hierover graag vroegtijdig met u in gesprek.
Managementreactie	Wij starten in 2014 een breed verbetertraject op om vast te stellen of de uitkeringen rechtmatig zijn verstrekt. Dit willen wij combineren met een plan van aanpak voor jongeren en de eventuele screening van het bestand. Inmiddels worden hiervoor middelen vrijgemaakt.
Stand van zaken VGR 2015-2	In 2015 is het project Rechtmatigheid gestart. Uitkeringen worden beoordeeld en gestopt. Wij verwachten dat het uiteindelijke financiële resultaat circa 3 miljoen euro zal zijn.
Inkomsten-dienstverlening	Ontbrekend plan van aanpak ex-WIJ-ers
Advies	Wij adviseren u om zo spoedig mogelijk acties te ondernemen op de groep jongeren die nog geen startkwalificatie hebben behaald..
Aanvullende werkzaamheden	Om de financiële gevolgen voor de rechtmatigheid te bepalen dient voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole de gevolgen voor het ontbreken van de startkwalificatie/Plan van Aanpak inzichtelijk te zijn, dan wel dient dit te zijn hersteld. Graag gaan wij vroegtijdig in overleg over de te ondernemen acties en het tijdsplan hiervoor.
Managementreactie	Wij stellen in 2014 voor de groep jongeren die nog geen startkwalificatie hebben behaald een Plan van Aanpak op. In de toekomst zullen wij voldoen aan onze wettelijke verplichtingen. Bij elke WWB-beschikking wordt een plan van aanpak meegestuurd. Indien de startkwalificatie niet blijkt uit de gegevens die DUO heeft aangeleverd aan SUWINET of uit de UWV gegevens, dan wordt een gewaarmerkte kopie in het dossier opgenomen. Per klantmanager wordt lijstwerk over de startkwalificatie uitgezet zodat er een integrale controle kan plaatsvinden of de aanduiding "geen startkwalificatie" in het systeem wel juist is.

	<p>Bij bepaalde vooropleidingen (bijvoorbeeld de praktijkschool) is er op grond van de leerplichtwet geen verplichting tot het behalen van een startkwalificatie. Hierover worden de klantmanagers geïnformeerd.</p> <p>Clënten bij medische problemen eerder een medisch attest laten overleggen van een behandelaar. Dit geeft een objectief beeld van de belastbaarheid van de cliënt en bevordert de kwaliteit van het plan van aanpak.</p>
Stand van zaken VGR 2015-2	<p>Wij hebben in 2014 voor de groep jongeren waarvoor nog geen startkwalificatie is afgegeven een Plan van Aanpak opgesteld. Voor wat betreft de jongeren WIJ wordt nu wekelijks de stand van zaken gemonitord. De situatie is bij (we komen nooit helemaal op nul vanwege nieuwe instroom). Ultimo juli 2015 hebben we voor circa 100 jongeren (op een totaal van circa 1.300 jongeren in de WWB) nog geen actueel plan van aanpak.</p> <p>Ook hebben wij de bovenstaande maatregelen geïmplementeerd: plannen van aanpak bij de WWB-beschikkingen, uitzetten lijstwerk, informeren als het halen van een startkwalificatie wettelijk niet verplicht is en het overleggen van medische attesten bij cliënten met medische problemen.</p>
SSC	Geen zichtbare controle facturatie detachering Sw-medewerkers (AI)
Advies	Wij adviseren u om controle te gaan uitvoeren op de juistheid en de volledigheid van de facturen inzake detacheringen.
Managementreactie	De verbijzonderde interne controle op de juistheid van volledigheid van de facturering inzake detacheringen wordt in het 4 ^{de} kwartaal 2014 afgerond. Dit is conform planning.
Stand van zaken VGR 2015-2	<p>Wij hebben de verbijzonderde interne controle op de juistheid uitgevoerd en daarbij geen significante afwijkingen geconstateerd.</p> <p>Wat betreft de volledigheid van de facturering loopt sinds 2006 een discussie met de accountant hoe deze vast te stellen.</p>
SSC	Wachtwoordenbeleid DaFinci en CLEAR
Advies	<p>Wij onderschrijven uw voornemen voor het instellen van een stringenter wachtwoordenbeleid en bevelen u hierbij aan tenminste rekening te houden met de volgende eisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimaal aantal tekens • Bepaalde complexiteit (leestekens, cijfers) • Verval van wachtwoorden (na x-aantal dagen) • Afdwingen van wijzigen initieel wachtwoord
Managementreactie	Terechte bevinding. Wij zullen hier opvolging aan geven.
Stand van zaken VGR-2015-2	<p>Wachtwoordenbeleid CLEAR : de leverancier heeft de software aangepast. Deze wordt in het 3de kwartaal 2015 geïmplementeerd. Tevens zetten we een beveiligde verbinding op.</p> <p>Met de introductie van DaFinci 2.0 per 1 januari 2015 is voor dit systeem invulling gegeven aan een stringenter wachtwoordbeleid zoals hierboven beschreven.</p>
SSC	Proces wijzigen of ontnemen van autorisaties verdient aandacht.
Advies	<p>Wij onderschrijven uw voornemen het proces m.b.t. het wijzigen en ontnemen van autorisaties uniform te implementeren. U gaat hierbij proceseigenaren vragen zelf te toetsen in welke mate zij voldoen aan het op te stellen uitdienstproces.</p> <p>Wij bevelen u aan de bestaande procesbeschrijving rondom gebruikersbeheer kritisch te beoordelen en op korte termijn aan te vullen met een proces voor uitdiensttreding. Binnen het proces is het van belang dat duidelijk beschreven is wie rechten heeft om (wijzigingen in) gebruiksaccountants aan te vragen, op welke wijze dit dient te gebeuren, over welke applicaties een gebruiker dient te beschikken en welke rechten een gebruiker nodig heeft.</p> <p>Voorts bevelen wij u aan zoals, ook door u is opgenomen in de procesbeschrijving, op vooraf vastgestelde momenten (bijvoorbeeld halfjaarlijks) een periodieke controle uit te voeren teneinde vast te stellen dat alle gebruikers nog terecht toegang hebben tot applicaties en beschikken over de juiste rechten.</p>
Managementreactie	Terechte bevinding. Wij zullen hier opvolging aan geven.
Stand van zaken VGR-2015-2	<p>Wij hebben een door de accountant als goed beoordeeld concernbreed proces voor logische toegangsbeveiliging. Hierin staat het proces van wijzigen en ontnemen van autorisaties beschreven: wie rechten heeft om (wijzigingen in) gebruiksaccountants aan te vragen, op welke wijze dit dient te gebeuren, over welke applicaties een gebruiker dient te beschikken en welke rechten een gebruiker nodig heeft. Dit proces zal in 2015 verder geïmplementeerd worden bij een aantal kritische applicaties. Als onderdeel van dit proces is ook opgenomen dat de functioneel beheerder periodiek controles uitvoert om vast te stellen dat gebruikers nog terecht toegang hebben tot applicaties en beschikken over de juiste rechten.</p> <p>Het team Auditing voert in 2015 een verbijzonderde interne controle uit op de implementatie (werking) van het proces logische toegangsbeveiliging. Deze verbijzonderde controle is onderhanden.</p> <p>We hebben een 0-meting uitgevoerd tav de eisen rondom logische toegangsbeveiliging van de applicaties die als vertrouwelijk en geheim zijn geclassificeerd. Hiermee is inzichtelijk geworden hoever het proces nu conform de strengere eisen is geïmplementeerd. De benodigde</p>

	verbeteringen worden via het speciale traject geïmplementeerd, waarmee het hele proces rondom autorisatievertrekking wordt vereenvoudigd. Dit traject is gestart en bestaat uit een aantal fasen. Fase 1, de implementatie van ondersteunende tooling, zal per 31-12-2015 zijn afgerond. In fase 2 zullen de benodigde autorisatiematrixen worden afgerond. Aansluitend worden de activiteiten geborgd in de lijnorganisatie.
SSC	Beheerrechten CLEAR onvoldoende beperkt.
Advies	Wij bevelen u aan de applicatiebeheerderrechten verder te beperken. Daar waar het gebruik van het account door BAKR1 vanuit een ondersteunende rol noodzakelijk is, bevelen wij u aan, aan de hand van logging, toe te zien op het gebruik van de uitgevoerde acties onder dit account en de andere beheeraccounts.
Managementreactie	Terechte bevinding. Wij zullen hier opvolging aan geven.
Stand van zaken VGR 2015-2	Het terugnemen van bevoegdheden is in gang gezet en er is een nieuwe werkwijze afgesproken. We volgen een tweesporenbeleid: <ul style="list-style-type: none"> - het opzetten van een beveiligde verbinding . - gebruiken van sterke wachtwoorden; daarvoor heeft de leverancier de software aangepast. Deze wordt in het 3^e kwartaal van 2015 geïmplementeerd.

Personeel

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de begrote formatie en het bijbehorende begrotingsbedrag, afgezet tegen de geprognosticeerde gemiddelde bezetting en de verwachte personele lasten voor 2015. De prognose voor 2015 is gebaseerd op de realisatie tot en met 30 juni 2015. Het betreft hier uitsluitend het ambtelijk personeel dat in vaste of tijdelijke dienst is, inclusief de begroting en verwachte realisatie van het programma "Van werk naar werk" en exclusief het bestuur, de raad, externe inhuur en WSW-personeel.

Bedragen x € 1.000

	Actuele begroting 2015		Prognose 2015		Verschil actuele begroting en prognose 2015	
	fte	€	fte	€	fte	€
Personeel vast en tijdelijk	2.927	197.560	2.755	186.575	172	10.985

Verschil actuele begroting en prognose 2015

In de actuele begroting en in de prognose 2015 zijn alle op dit moment bekende effecten op de salarissen en sociale lasten verwerkt. Te denken valt aan lager uitvallende premies sociale lasten en pensioen, de salarisverhoging van € 50 per maand per 1 april en de eenmalige salarisuitbetaling in oktober 2015 van 0,74%. Daarnaast is er rekening gehouden met incidentele en structurele vergoedingen die in 2015 zullen worden uitbetaald.

Het verschil tussen de actuele begroting en de prognose 2015 bestaat uit vacatureruimte, die deels echt wordt gebruikt om vacatures in te vullen, maar met name wordt aangewend voor externe inhuur.

Verzuim

Voor deze informatie verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering in deze voortgangsrapportage.

Programma "Van werk naar werk"

Het programma "Van werk naar werk" vormt binnen de gemeentelijke organisatie het hart van de mobiliteit. Binnen dit programma zijn alle herplaatsers van de gemeente geplaatst en dit leidt veelal tot een succesvolle tijdelijke dan wel definitieve plaatsing op vacatures die beschikbaar zijn.

"Van Werk naar werk" heeft in het eerste half jaar van 2015 83 medewerkers bemiddeld, die voor 59% voortvloeien uit de reorganisatie SSC en daarop volgende reorganisaties en voor 41% vanuit de "oude diensten" komen. Aan het eind van het eerste half jaar zijn 46 medewerkers tijdelijk geplaatst, 23 structureel geplaatst en 14 medewerkers zijn nog niet geplaatst. In het eerste half jaar van 2015 zijn er in totaal 235 vacatures aangemeld. Hiervan waren er 152 tijdelijk en 83 structureel.

De herplaatsers die voortvloeien uit de reorganisatie SSC en daarop volgende reorganisaties die óf niet zijn geplaatst óf om niet werk verrichten, worden incidenteel gefinancierd uit het frictiebudget.

Externe inhuur

In de begroting hebben we vastgelegd dat de externe inhuur in 2015 maximaal 12% van de loonsom 2015 bedraagt. Dat komt overeen met een bedrag van 22 miljoen euro. De externe inhuur via onze vaste contractpartners Randstad en Yacht en de externe inhuur voor ICT en het Ingenieursbureau bedraagt in het eerste halfjaar 9 miljoen euro. Gebaseerd op deze werkelijke inhuur in het eerste halfjaar hebben we een prognose van de inhuur voor het jaar 2015 samengesteld. We verwachten, op basis van deze prognose, dat we ruim binnen de bij de begroting gestelde norm zullen blijven.

Eerder gedane toezeggingen

Treasury

Bij de behandeling van het Treasury Statuut 2014 - 2015 is de limiet voor nieuw aan te trekken langlopende leningen vervallen. Daarbij is een toezegging aan de Raad gedaan om tussentijds beter te informeren door gedetailleerde informatie in de reguliere planning en control documenten op te nemen over de verwachte omvang van de nieuw aan te trekken leningen en de werkelijk aangetrokken leningen.

De financieringsbehoefte in de begroting 2015 bedroeg afgerond 130 miljoen euro gemiddeld aan nieuwe langlopende geldleningen. In deze voortgangsrapportage gaan we uit van een werkelijke financieringsbehoefte van gemiddeld 91 miljoen euro aan nieuw aan te trekken langlopende geldleningen. Onderstaand overzicht levert het inzicht in de omvang van de geraamde en verwachte financieringspositie:

	BGR 2015	VGR 2015-II
Financieringsbehoefte lang		
Kapitaalverstrekking	944	1067
Investerings	35	15
Te financieren (1)	979	1082
Financieringsmiddelen lang		
Portefeuille langlopende leningen	644	644
Reserves en voorzieningen	205	276
Beschikbare financiering (2)	849	920
Saldo financiering lang (1-2)	130	162
Nieuwe langlopende leningen	130	91
Korte mismatchfinanciering	-	71

De toename nog te financieren met 103 miljoen euro wordt voornamelijk veroorzaakt door het raadsbesluit in 2014 over het activeren van bovenwijkse voorzieningen. Dit was in de begroting 2015 nog niet voorzien. Ondanks deze toename van de financieringsbehoefte neemt het gemiddelde volume aan nieuw aan te trekken langlopende leningen ten opzichte van de begroting 2015 af met afgerond 39 miljoen euro. Dit wordt veroorzaakt door de korte mismatchfinanciering van naar verwachting 71 miljoen euro in 2015.

Het volume aan nieuw aan te trekken leningen in 2015 van 91 miljoen euro gemiddeld betreft een totaal bedrag van 170 miljoen euro aan nieuw aan te trekken langlopende geldleningen. Hiervan is inmiddels 130 miljoen euro vastgelegd in 2015 tot nu toe. De uitbetaling van de 68 miljoen euro voor het aardbevingbestendig maken van het Forum is nog niet in de bovenstaande cijferopstelling verwerkt. Als gevolg van deze uitkering zullen er in 2015 geen nieuwe langlopende leningen meer worden aangetrokken.

Stadstoezicht

Aan het College en raad is toegezegd dat via de reguliere P&C-cyclus wordt gerapporteerd over de voortgang van het Verbeterplan Stadstoezicht:

De audit op het Verbeterplan heeft opgeleverd dat Stadstoezicht "in control" is. De ondersteuning die nodig is vanuit enkele onderdelen van het Shared Service Center is een punt van blijvende aandacht. Met name de vele personele wisselingen als gevolg van organisatiewijzigingen en concernbrede andere en hogere prioriteiten zorgen voor vertraging van enkele verbeteracties.

Stadstoezicht blijft ondertussen werken aan het uitbouwen van kwaliteit en professionalisering. In samenwerking met het Alfa-college zijn kennissessies ontwikkeld zodat toezichhoudende en handhavende medewerkers voldoende toegerust zijn en blijven om hun werk te doen. Deze sessies worden wekelijks in wisselende samenstelling aangeboden.

Op het gebied van evenementen zien we een groei in het aantal aanvragen. Naast de bestaande locatieprofielen ontwikkelen we voor nieuwe locaties profielen, te denken aan onder andere Suikerunieterrein. Daarnaast werken we in verschillende verbanden met onze partners in de Stad zowel aan de inhoud – o.a. Adviesgroep Programmering- als het proces- professionalisering van het vergunningverleningsproces.

De ontwikkeling van het *dashboard* met sturingsinformatie is gestart, maar is vertraagd door de beperkte bezetting van Bedrijfsinformatiecentrum. Vooruitlopend hierop is de input vanuit de verschillende onderdelen van Stadstoezicht in dit *dashboard* al geborgd.

HOOFDSTUK 4. BEZUINIGINGSRAPPORTAGE

In dit hoofdstuk rapporteren we over de nog openstaande bezuinigingen uit de diverse bezuinigingspakketten. Zoals aangegeven in VGR 2015-I maken we hierbij geen onderscheid meer tussen de verschillende bezuinigingspakketten, maar rapporteren we over het geheel.

4.1 Totaaloverzicht bezuinigingen

Resterend begin v/h jaar 2015	Incidenteel afgedekt 2015	Structureel afgedekt 2015	Niet afgedekt 2015	Niet afgedekt 2016	Niet afgedekt 2017	Niet afgedekt 2018
€ 13.668	€ 2.686	€ 6.585	€ 4.397	€ 14.189	€ 24.229	€ 24.229

4.2 Voortgang bezuinigingen

In onderstaande tabel zijn de nog niet structureel gerealiseerde bezuinigingen opgenomen.

Nr.	Maatregel	Incidenteel afgedekt 2015	Niet afgedekt 2015
1	Slimmer inkopen communicatieactiviteiten	€ 100	
2	Besparing huisvesting vastgoed	€ 305	€ 145
3	Gebiedsgericht werken	€ 120	
4	Beleidsfuncties maatschappelijk domein.		€ 600
13	Versobering inkoop – HRM		€ 218
15	Versobering inkoop - Openbare ruimten	€ 260	
16	Versobering inkoop - Afval en vervoer	€ 150	
17	Catering		€ 189
22	Meer werken voor derden		€ 105
23	Investeren in KCC	€ 660	
24	Drafbaan/evenementen terrein	€ 50	
30	Bewaking fietsstalling Europapark	€ 70	
31	Stoppen met fietsrekken	€ 24	
35	BD/CS/Griffie naar Kreupelstraat	€ 115	€ 85
37	Versobering voorzieningen college en GMT	€ 45	
39	Korting bijdrage aan Groninger Archieven	€ 50	
40,152	Doorlichting organisatie en taken		€ 2.000
43	Doorlichting programma's		€ 2.000
Divers	Geen int. compensatie loon- en prijsstijgingen	€ 577	€ 478
63	Verhoging dekkingsgraad tarieven	€ 160	
118	Minder secretariele ondersteuning		€ 50
Subtotaal		€ 2.686	€ 5.870
135	Weglekpost		-€ 973
136	Opvangen bedrijfsrisico's		-€ 500
Eindtotaal		€ 2.686	€ 4.397

4.3 Toelichting “risico-posten”

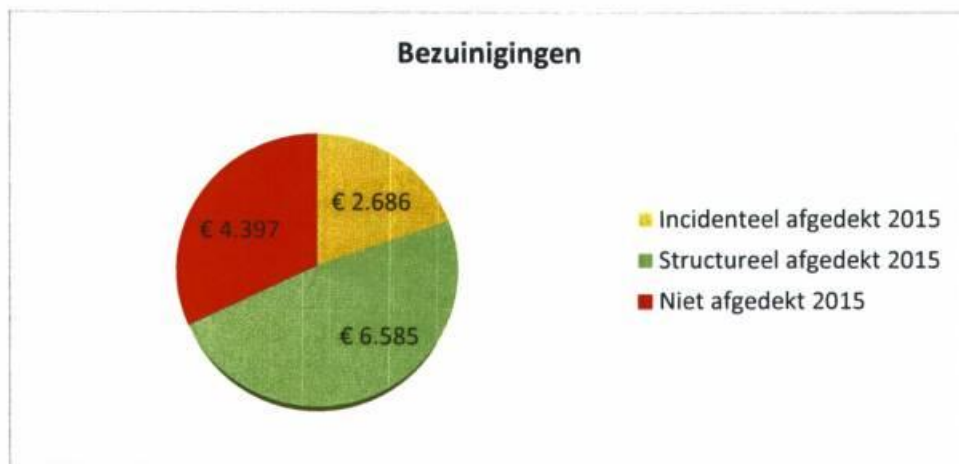
In de tabel hieronder wordt per bezuiniging de stand van zaken nader toegelicht:

Nr.	Maatregel	Toelichting 2015
1	Slimmer inkopen communicatieactiviteiten	De uitgaven voor communicatieactiviteiten worden vaak incidenteel uit projectbudgetten gedekt en er is een overlap met andere bezuinigingsmaatregelen. Voor 2015 is incidentele dekking gevonden. Vanaf 2015 wordt voorgesteld de bezuiniging onder te brengen bij de categoriemanager inkoop communicatie, zodat de taakstelling wordt betrokken bij de concernbrede inkoop van communicatiemiddelen.
2	Besparing huisvesting vastgoed	Deze bezuinigingsmaatregel bestaat uit meerdere deelmaatregelen en bedraagt in zijn totaliteit 900 duizend euro. De taakstelling lossen we deels op door facilitaire- en huurbesparingen bij de lokaties Waagstraat en Europaweg in de loop van de komende jaren. De bezuiniging kan in 2015 niet volledig worden gerealiseerd als gevolg van extra kosten. In de jaren na 2015 neemt de te verwachten bezuiniging toe door het opzeggen van de huur van de betreffende panden.
3	Gebiedsgericht werken	Deze bezuiniging is niet te realiseren, omdat de beoogde samenvoeging tussen Stadsdeelcoördinatie (SDC) en Wijkzaken niet doorgaat. In 2015 wordt deze bezuiniging incidenteel gerealiseerd.
4	Beleidsfuncties maatschappelijk domein.	Betreft een structurele concernbezuiniging bij de vorming van de beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling. De realisatie moet plaatsvinden via de nog vast te stellen uitvoeringsplannen voor de directies Maatschappelijke Ontwikkeling en Contracting&Backoffice. Tot en met 2015 gaat het om 600 duizend euro structureel welke in 2015 niet gerealiseerd kan worden.
13	Versobering Inkoop HRM	Deze bezuiniging wordt in het vierde kwartaal verdeeld onder de verschillende directies. Naar alle waarschijnlijkheid kan deze maatregel in 2015 niet gerealiseerd worden.
15	Versobering inkoop - Openbare ruimten	Incidenteel opgelost in 2015, geen zicht op structurele oplossing.
16	Versobering inkoop – Afval en vervoer	Deze bezuiniging is niet te realiseren.
17	Catering	Deze bezuiniging is niet te realiseren.
22	Meer werken voor derden	Deze bezuiniging is niet te realiseren omdat extra dienstverlening gepaard lijkt te gaan met extra kosten.
23	Investeren in KCC	Het gaat hierbij om een combinatie van maatregelen, zoals de beperking van het aantal loketten en het meer digitaal aanbieden van producten en diensten. Concentratie van de diverse gemeentelijke loketten biedt tevens de kans om op één plek één Groningse kwaliteit te bieden. Daardoor kan het personeel flexibeler worden ingezet (spitsuren, daluren). Deze besparing is moeilijk te realiseren. In 2015 is deze bezuiniging in incidenteel gedekt. Voor 2016 is het voor 330 duizend euro incidenteel gedekt door het concern en het overige bedrag is verdeeld over de organisatie-onderdelen.
24	Drafbaan/evenementen terrein	Diverse ontwikkelingen gaven aanleiding om een herbeoordeling te maken van het toekomstige gebruik van de drafbaan c.q. het evenemententerrein. U heeft in september 2013 een aantal scenario's besproken voor de toekomstige integrale invulling van het drafbaan-/evenemententerrein. Een projectleider is aan de slag gegaan met de verdere ontwikkeling van de drafbaan, daarbij zal het overleg met externen worden voortgezet. De taakstelling ad 400 duizend euro is verlaagd tot 50 duizend euro. Een structurele oplossing voor de taakstelling vanaf 2015 zal worden opgenomen in de uitwerking van voorstellen voor het toekomstige gebruik van het evenemententerrein. De taakstelling is onder concern geplaatst in afwachting van definitieve toekenning aan een directie.
30	Bewaking fietsenstalling Europapark	In de begroting 2015 heeft uw raad extra beleidsmiddelen beschikbaar gesteld om het tekort parkeerbedrijf incidenteel te dekken. Deze bezuiniging is niet structureel te realiseren.
31	Stoppen met fietsrekken	zie maatregel nr. 30
35	BD/CS/Griffie naar Kreupelstraat	Deze bezuinigingsmaatregel bestaat uit meerdere deelmaatregelen en bedraagt in totaliteit 900 duizend euro. Hiervan resteert voor 2015 e.v. jaren nog 85 duizend euro. In de jaren daarna neemt de te verwachten bezuiniging toe door het opzeggen van de huur van de betreffende panden.

37	Versobering voorzieningen college en GMT	Deze bezuiniging realiseren we naar verwachting incidenteel in 2015.
39	Korting bijdrage aan Groninger Archieven	De Gemeente Groningen en het Rijk nemen deel aan de GR Groninger Archieven. De te verstrekken bijdragen kunnen alleen door het ministerie van OCW en uw raad gezamenlijk worden gewijzigd. Deze taakstelling is voor de helft structureel en voor de andere helft incidenteel gerealiseerd. Wij verwachten dat de laatste helft ook op termijn structureel kan worden gerealiseerd.
40,152	Doorlichting organisatie en taken	Het gaat hierbij om te maken keuzes ten aanzien van de gemeentelijke programma's. Enerzijds vanuit het perspectief van efficiëntie (taken goedkoper uitvoeren), anderzijds vanuit het perspectief van effectiviteit, innovatie en voorzieningenniveau. In VGR 2015-I is het voorstel gedaan om deze bezuiniging incidenteel te dekken uit het voordeel vanwege de lagere bijstandslasten als gevolg van de screening van het bijstandsbestand. In deze bezuinigingsrapportage staat deze post nog op "niet afgedekt" om de aansluiting met de specificatie van het resultaat te behouden.
43	Doorlichting programma's	Met behulp van een inhoudelijke doorlichting van gemeentelijke programma's wilden we vanaf 2015 2 miljoen euro structureel besparen. In de begroting 2016 stellen we u een andere invulling van deze bezuinigingstaakstelling voor. Deze besparing wordt in 2015 niet gerealiseerd. Daarnaast is in VGR 2015-I het voorstel gedaan om deze bezuiniging voor 1 miljoen euro incidenteel te dekken uit het voordeel vanwege de lagere bijstandslasten als gevolg van de screening van het bijstandsbestand. In deze bezuinigingsrapportage staat deze post nog op "niet afgedekt" om de aansluiting met de specificatie van het resultaat te behouden.
Divers	Geen interne compensatie loon- en prijsstijgingen	In 2015 heeft er geen interne compensatie loon- en prijsstijgingen plaatsgevonden. Dit betreft een bezuinigingsopgave van 2,5 miljoen euro. Hiervan is 577 duizend euro incidenteel gerealiseerd en 478 duizend euro zal naar verwachting niet gerealiseerd worden.
63	Verhoging dekkingsgraad tarieven	Uw raad heeft niet ingestemd met de voorgenomen verhoging van de sporttarieven. Uw raad heeft een besluit genomen over incidentele dekking van dit tekort in 2015 uit meeropbrengsten toeristenbelasting 2014.
118	Minder secretariële ondersteuning	Deze taakstelling is formatief gerealiseerd in 2014, echter financieel niet zo doorgevoerd in de begroting 2015. Derhalve is het niet meer mogelijk de taakstelling te realiseren op de secretariële loonkosten.
135	weglekpost	Het budget voor weglekcompensatie zal in 2015 niet volledig worden besteed. Oorzaak daarvan is dat het budget in 2010 werd bepaald op een globale inschatting van de mate waarin de bezuinigingsmaatregelen zullen weglekken naar de gemeentelijke tarieven en dergelijke. Daarnaast is een deel van de taakstellingen geschrapt of vervangen. Daardoor wordt per saldo het budget minder aangesproken dan vooraf verwacht.
136	opvangen bedrijfsrisico's	In de taakstelling 2011-2014 is een budget van 500 duizend euro structureel opgenomen voor het opvangen van bedrijfsrisico's. Dit budget is tot en met 2014 ingezet om jaarlijks incidentele nadelen op te vangen (in 2014 is het ingezet voor dekking van de vertraagde invulling van de taakstelling organisatie-ontwikkeling). In 2015 en volgende jaren is dit budget nog beschikbaar.

4.4 Conclusies

Van de bezuinigingspakketten was begin 2015 nog 13,7 miljoen euro te realiseren. Hiervan is de verwachting dat ultimo 2015 6,6 miljoen euro structureel afgedekt zal zijn. In 2015 wordt naar verwachting 2,7 miljoen euro incidenteel gerealiseerd. 5,9 miljoen euro niet kan worden gerealiseerd in 2015. Dit nadeel wordt gedempt door twee budgetten waar nog ruimte in zit. Het betreft het budget voor weglekeffecten (973 duizend euro) en de ruimte in het budget voor het opvangen van bedrijfsrisico's (500 duizend euro). Per saldo resteert hierdoor een geprognosticeerd nadeel van 4,4 miljoen euro.

RAPPORTAGE SLEUTELPROJECTEN

01 APRIL 2015 - 31 JULI 2015

Inhoudsopgave

Inhoud

<i>SPOORZONE GRONINGEN</i>	7
<i>OOSTERHAMRIKZONE</i>	14
<i>AANPAK RING ZUID</i>	20
<i>EEMSKANAALZONE</i>	25
<i>NETWERKANALYSE HOV-MAATREGELEN</i>	32
<i>MEERSTAD</i>	35
<i>EBBINGEKWARTIER</i>	45
<i>WESTPOORT</i>	49
<i>EUROPAPARK</i>	52
<i>GROTE MARKT OOSTZIJDE/FORUM</i>	56
<i>ZERNIKE CAMPUS GRONINGEN</i>	60

SAMENVATTING

De gemeente Groningen werkt aan elf sleutelprojecten, die voortkomen uit de Structuurvisie van de stad Groningen, en tegelijk ook een belangrijke bijdrage leveren aan de realisatie van onze stedelijke programma's. Het gaat derhalve nadrukkelijk niet om elf 'losse' projecten: ze moeten met een integrale bril worden gezien – ook omdat verscheidene projecten meerdere programma's raken.

Om de leesbaarheid van deze rapportage te bevorderen, worden de elf sleutelprojecten hieronder als separate entiteiten behandeld. De belangrijkste ontwikkelingen worden per Programma voor u samengevat. Daarmee volgt deze rapportage de indeling van de vorige rapportages. Deze indeling was gebaseerd op de gemeentelijke begroting.

Omdat, zoals gesteld, een aantal projecten meerdere programma's raakt, vindt u in de samenvatting een aantal projecten onder meerdere programma's terug. Ook vindt u het project Grote Markt terug onder het programma Economie.

Wij informeren Uw raad drie maal per jaar over deze projecten: éénmaal voor de periode t/m 31 maart, éénmaal voor de periode t/m 31 juli, en éénmaal geïncorporeerd in de jaarrekening. De voorliggende rapportage gaat over de periode 1 april tot en met 31 juli maart 2015.

De wijzigingen ten opzichte van de eerste sleutelrapportage van dit jaar zijn geel gearceerd. De stukken die niet geel gearceerd zijn, zijn ongewijzigd t.o.v. de vorige versie. Vanwege de leesbaarheid zijn van de tabel op p.39 e.v. alleen de randen geel gearceerd..

PROGRAMMA VERKEER EN VERVOER

SPOORZONE/STATIONSGBIED

Het afgelopen jaar zijn grote stappen gezet in de planvorming voor het stationsgebied. Dit heeft geleid tot vaststelling van het Ruimtelijk Functioneel Ontwerp voor het Hoofdstation en het ambitiedocument 'Mooi'. Bovendien ligt er een principebesluit over de realisatie van een fietstunnel en een ondergrondse fietsenstalling aan de zuidzijde van het Hoofdstation. Daarmee zijn de beoogde omvangrijke en ambitieuze ingrepen in de Spoorzone waar te maken.

In de tweede helft van 2014 zijn verschillende modellen uitgewerkt om het busstation naar het zuiden te verplaatsen, in relatie tot de voorgenomen aanleg van een spookruisende bustunnel. Dat zal wel forse - nog nader te onderzoeken en financieren - investeringen met zich meebrengen. Dat geldt (ook) voor een gebiedsontsluiting en de ruimtelijke opgave voor de zuidzijde van het Hoofdstation. Vooral de bustunnel is te optimaliseren na het (voorgenomen) vertrek van POST NL uit het gebied.

Het GO aan het Herewegviaduct is inmiddels afgerond.

OOSTERHAMRIKZONE

De planstudie naar de vervanging van de Gerrit Krolbrug is aangegrepen om de mogelijkheden voor een nieuwe stadsdeelontsluiting in de Oosterhamrikzone te onderzoeken. De planning hiervan is zeer straf. Een nieuwe stadsdeelontsluiting is een vraagstuk met veel meer complexiteit. Komende periode wordt samen met de bewonersorganisaties een traject ingezet waarbij inzichtelijk moet worden wat de mogelijkheden zijn van een kwalitatieve impuls voor de zone; woningbouw, groen, en leefbaarheid.

AANPAK RING ZUID

Voor de realisatie van het project Aanpak Ring Zuid hebben zich drie gegadigden kandidaat gesteld. Alle drie de gegadigden zijn toegelaten tot de aanbestedingsprocedure voor het project. Die duurt tot begin 2016.

Deze zomer startten de voorbereidingen voor de ombouw van de zuidelijke ringweg. In aanloop naar deze werkzaamheden zijn op een aantal plekken rond de zuidelijke ringweg voorbereidende onderzoek gedaan.

Deze zomer werden uitspraken van de Raad van State en de rechtbank verwacht over de beroepen op het Tracébesluit en de omgevingsvergunning voor de aanleg van de Helperzoomtunnel. De uitspraken zijn vertraagd tot op dit moment.

Over aardbevingsbestendig bouwen liggen sluitende afspraken in de realisatieovereenkomst.

(Onderstaand hoofdstuk over de Aanpak Ring Zuid betreft de stand van zaken t/m 31 juli 2015, de peildatum van deze sleutelrapportage. Over de meer recente ontwikkelingen – o.a. de uitspraak van de Raad van State - is uw Raad inmiddels geïnformeerd).

EEMSKANAALZONE

Een aantal projecten in deze zone vallen onder het Programma verkeer en vervoer:

- Berlagetracé: medio 2016 gereed;
- Sontwegtracé: Werkzaamheden zijn nagenoeg afgerond, uitvoering van de restpuntenlijst en groenwerkzaamheden worden de komende maanden uitgevoerd i.v.m. seizoensgebonden werkzaamheden (groen). De financiële balans kan worden opgemaakt .
- Visie Eemskanaalzone – deelgebied Boulevard: de nieuwe visie op dit gebied loopt vertraging op. Wel wordt momenteel onderzocht hoe (en waar) een fietsvoetgangersoversteek tussen Sontplein e.o. en de binnenstad gerealiseerd kan worden.
- P+R Meerstad: Op dit moment worden er drie ontwerpmodellen verder uitgewerkt en voorzien van een kostenplaatje

HOV-MAATREGELEN

Veel van de grote aanpassingen aan o.a. de Oostersingel, het Damsterdiep en de Kolendrift zijn in uitvoering of zijn inmiddels gereed.

EUROPAPARK

Een aantal van de eerder genoemde (bouw)plannen zijn conform planning in uitvoering gegaan, of conform planning afgerond. Op een aantal plannen (de linie Zuid (Plan Credo), Sportcomplex) moet herijking plaatsvinden.

PROGRAMMA WONEN

MEERSTAD

In de periode 1 januari 2015 tot en met 31 juli 2015 zijn 28 kavels c.q. woningen verkocht. De prognose voor deze periode was circa 40 stuks. Daarmee liggen we licht achter op schema voor de prognose voor geheel 2015 van 82 kavels c.q. woningen. Er blijkt wel volop vraag, maar het is wachten op het in de verkoop gaan van nieuwe woningen en kavels. De prognoses (voor de rest van 2015 en 2016) zijn positief.

De reeds naar beneden bijgestelde grondexploitaties zijn bij de laatste grondexploitatie (2014) verder neerwaarts bijgesteld om het risico te beperken. Ook is het renterisico voor de eerste 10 jaar ingeperkt. Tegenvallende verkoop blijft (naast de opbrengsten van de bedrijventerreinen en de ingecalculerde subsidie-inkomsten) het belangrijkste risico voor de grondexploitatie. Gezien de huidige ontwikkelingen in geld- en kapitaalmarkt wordt gewerkt aan het verlagen van de rente op de leningenportefeuille en het wederom voor langere tijd vastleggen van het huidige lage renteniveau.

EEMSKANAALZONE

Binnen de Eemskanaalzone (EKZ) onderscheiden we in het 'programma wonen' een tweetal projecten:

- Kop van Oost II: loopt, en is succesvol;
- Woonschepenhaven: uw Raad heeft besloten extra budget ter beschikking te stellen om ook achterstallig onderhoud (meerwerk) uit te voeren. Werkzaamheden zijn inmiddels begonnen. **Aanwezigheid van bodemvreemd materiaal blijft een risico**;
- Daarnaast zijn we bezig om kansen voor woningbouw op andere locaties in de zone te onderzoeken.

OOSTERHAMRIKZONE

De uitvoering van de agenda van de Routekaart Oosterhamrikzone krijgt steeds meer vorm. Verschillende bouwprojecten zijn intussen goed op gang gekomen. **Binnenkort** wordt gestart met de sloop van de Alfa Laval locatie. - vooruitlopend op de plannen vanuit de Intense Laagbouw manifestatie. **Hierbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de aanwezigheid van asbesthoudend materiaal.**

BODENTERREIN/EBBINGEKWARTIER

De ontwikkelingen lopen voorspoedig. Zo is er gestart met de bouw van het Studentenhôtel, woonblokken, en blok 6b en blok 7.

PROGRAMMA ECONOMIE

WESTPOORT

Westpoort blijft de komende jaren de belangrijkste uitleglocatie voor nieuwe bedrijven die een plek zoeken aan de rand van de stad. Inmiddels wordt een business case uitgewerkt voor de vestiging van één of meerdere data-hotels op Westpoort. Ook vinden de afrondende gesprekken plaats over een deel grondruil op fase 2 en een deel aankoop voor een uitbreiding van het hoogspannings-station Vierverlaten en een nieuw tracé van de 380 KV leidingen naar o.a. de Eemshaven.

EUROPAPARK

Op het Europapark zijn meerdere initiatieven voor bouwontwikkelingen (met name op het gebied van wonen en sport) gestart. Zie verder hierboven.

GROTE MARKT OOSTZIJDE/ FORUM

Op 10 februari is besloten een pauze in te lassen bij de bouw van het Groninger Forum, om het gebouw te toetsen aan nieuwe richtlijnen voor aardbevingsbestendig bouwen. Deze periode is gezien de complexe materie verlengd tot 1 oktober.

(Onderstaand hoofdstuk over de Grote Markt Oostzijde/Forum betreft de stand van zaken t/m 31 juli 2015, de peildatum van deze sleutelrapportage. Over de meer recente ontwikkelingen is uw Raad inmiddels geïnformeerd).

ZERNIKE CAMPUS GRONINGEN

Om Zernike verder te kunnen ontwikkelen is een nieuw ruimtelijk plan ontwikkeld. Daarvoor vindt binnenkort de architectenselectie plaats. Ook is een businessplan voor parkmanagement besproken en goedgekeurd. Er vinden verschillende gesprekken met geïnteresseerde partijen plaats.

SPOORZONE GRONINGEN

VOORTGANG

Gebiedsontwikkeling

Sinds 2010 werken we aan het project Stationsgebied. Op 20 juli 2011 stelde uw raad het voorkeursalternatief voor de lange termijn ontwikkeling van het Stationsgebied vast. De ontwikkelingsvisie vertolkt onze ambitie voor het gebied en richt zich zowel op de noordzijde (het voorplein tussen Stationsweg en sporen) als op de zuidzijde (tussen sporen en Parkweg). Vanuit deze ambitie is een ontwikkelingsstrategie opgesteld. Niet zozeer als eindbeeld, maar vooral als beslissingsondersteunend model. Uw raad heeft deze ontwikkelstrategie op 26 juni 2013 vastgesteld.

Belangrijk element in de ontwikkelingsvisie is de uitgesproken wens om het busstation op termijn naar het zuiden te verplaatsen. Hiervoor zijn in de tweede helft van 2014 verschillende modellen uitgewerkt, in relatie tot de voorgenomen aanleg van een spookruisende bustunnel. Tevens is gestart met een verkenning naar mogelijke varianten voor de ontsluiting van het gebied ten zuiden van de sporen. De gemeente is trekker voor de gebiedsontwikkeling aan de zuidzijde van de sporen en de herinrichting van het voorplein. Belangrijke partner bij de ontwikkeling is NS Station. De investeringsopgaven en bijbehorende financieringsmiddelen voor de ontwikkeling van het gebied ten zuiden van de sporen moeten nog in beeld worden gebracht.

Van 25 april tot 2 juni 2014 heeft een actieve dialoog plaatsgevonden voor de spoorzone. In deze actieve dialoog zijn stadgers en andere belanghebbenden gevraagd input te leveren op onder meer de plannen voor aanleg van een bustunnel, aanleg van een fietstunnel (met fietsenstalling aan de zuidzijde) en aanleg van een voetgangerstunnel onder het Hoofdstation. Daarnaast hebben de plannen voor het vierde spoor tussen het Hoofdstation en Station Europapark en de verplaatsing van het opstelsterrein naar de Rouaanstraat voorgelegd voor reacties. Alle reacties en planaanpassingen zijn beschreven in de 'reactienota spoorzone Groningen' die uw raad in september heeft besproken.

Op 18 februari 2015 heeft u het Ruimtelijk Functioneel Ontwerp voor het Hoofdstation en het ambitiedocument 'Mooi' vastgesteld. De afronding van deze documenten vormt een kroon op de werkzaamheden van de afgelopen jaren en is belangrijke stap voor het project Groningen Spoorzone. Samen met de al in september 2014 vastgestelde sporenlay-out zijn de ontwerpuitgangspunten klaar om vastgesteld te worden, waarmee een nieuwe, meer uitvoeringsgerichte fase van het project wordt bereikt. De plannen zijn in samenhang technisch, functioneel en ruimtelijk beoordeeld en getoetst op financiële haalbaarheid. Geconcludeerd kan worden dat de beoogde omvangrijke en ambitieuze ingrepen in het kader van Groningen Spoorzone waar kunnen worden gemaakt.

De impact van het project Groningen Spoorzone is op stedelijk niveau en regionaal groot. De bereikbaarheid per spoor wordt voor de komende decennia verbeterd en sluit aan op de ingrepen in het regionale HOV-systeem. Met de aanleg van de bustunnel wordt de

Stationsweg ontlast en de mogelijkheid gecreëerd voor de gewenste toekomstige verplaatsing van het busstation naar de zuidzijde van de sporen. Hierdoor ontstaan kansen voor de herinrichting van het voorplein en het verbeteren van de loopstroom naar de binnenstad.

Afgelopen voorjaar is duidelijk geworden dat Post NL plannen heeft het stationsgebied te verlaten. Dit geeft het project de mogelijkheid om de eerder genoemde bustunnel te optimaliseren en de Rivierenbuurt een 'voorkant' te geven aan de zijde van het spoor.

De verplaatsing van het opstel terrein biedt mogelijkheden voor de ontwikkeling van Stationsgebied Zuid, met de nader vorm te geven zudentree als bijzondere opgave. De voetgangerstunnel (met vrije interwijkpassage over de hele breedte) en de fietstunnel heffen daarbij de barrièrewerking van het spoor op. In de plannen krijgen ook de monumentale elementen ruimschoots aandacht. Het monumentale stationsgebouw wordt weer geactiveerd doordat de hoofdentree centraal in de loopstromen staat en het verbrede perronplein kan samen met het monumentale stationsgebouw, het seinhuis en de kappen een visitekaartje voor Groningen vormen.

Spoorse ingrepen (transfer, spoorconfiguratie en opstel terrein)

1) Transfer

In de raadscommissie R&W van 2 oktober 2013 is unanieme voorkeur uitgesproken voor een tunnel als transfervariant (versus een pasarelle over de sporen heen), met als uitgangspunt dat het een reizigerstunnel moet zijn met interwijkfunctie (in maatvoering en 24-uur openstelling). De stuurgroep Spoorzone heeft in navolging hiervan op 11 oktober 2013 de tunnelvariant als basis voor verdere uitwerking vastgesteld. Op basis van de keuze voor een tunnel wordt het loopstromenmodel geactualiseerd in relatie met ketenvoorzieningen (ten behoeve van de maatvoering) en zijn functionaliteit en ruimtelijke kwaliteit in de eerste helft van 2014 verder ontworpen. Pro Rail is trekker voor dit onderdeel.

2) Spoorconfiguratie

In maart 2014 heeft ons college in navolging van de stuurgroep Spoorzone haar voorlopige voorkeur uitgesproken voor spoorconfiguratie B4. Uw raad is hierover per brief van 11 maart 2014 geïnformeerd. De spoorconfiguratie B4 maakt het doortrekken van treinen van Leeuwarden naar Station Europapark mogelijk, hetgeen als ambitie was geformuleerd in de vastgestelde HOV visie eind 2013. U heeft in september 2014 ingestemd met de spoorconfiguratie B4.

3) Opstel terrein

De provincie Groningen heeft al in september 2012 op basis van een uitgebreide alternatievenstudie de locatie Rouaanstraat als voorkeurslocatie voor het uit te plaatsen opstel terrein vastgesteld. De planologische inpassing van het opstel terrein zal plaatsvinden aan de hand van een Provinciaal Inpassingsplan. De eerste informatiebijeenkomsten voor de omgeving hebben begin maart 2014 plaatsgevonden. Daarnaast is het opstel terrein tijdens de actieve dialoog aan de orde geweest. Het voorontwerp PIP heeft van 20 januari tot 3 maart 2015 ter inzage gelegen.

De gezamenlijk spoorse ingrepen hebben een investeringsniveau van circa € 205 miljoen en worden betaald vanuit RSP en regionale middelen. De provincie is opdrachtgever.

Fietstunnel

In de raadscommissie van 2 oktober 2013 heeft uw raad verzocht om de mogelijkheid te onderzoeken voor een fietsverbinding onder de sporen door. Dit onderzoek is ingezet en de verschillende varianten zijn in beeld gebracht. Ze vormden onderdeel van de actieve dialoog. De gemeente is trekker voor dit onderdeel. In de raadsvergadering van september 2014 lag een voorstel om u uit te spreken tot de aanleg van een spoorkruisende fietstunnel met aansluitende fietsstalling. Daarnaast deden wij u een voorstel voor de financiële dekking van deze twee projecten. Uw raad heeft op 18 februari 2015 een principebesluit genomen over de realisatie van een fietstunnel en ondergrondse fietsenstalling aan de zuidzijde van het Hoofdstation. Deze fietsenstalling voorziet in 5000 stallingsplaatsen. De komende periode wordt nog een second opinion op kosten en risico's uitgevoerd en worden financiële afspraken gehard.

Bustunnel

De mogelijkheden tot aanleg van een spoorkruisende bustunnel zijn onderzocht (ter uitvoering van de ambities in de HOV visie). Daarbij geldt als uitgangspunt dat de tunnel zowel met een busstation aan de noordzijde, als ook met een busstation aan de zuidzijde kan functioneren. De aanleg van een bustunnel is als ambitie geformuleerd in de HOV-visie die eind 2013 is vastgesteld en biedt kansen voor een directe aansluiting van de HOV-as west. Daarnaast biedt de bustunnel kansen voor aansluiting van de bussen uit het zuiden. De provincie is trekker voor dit onderdeel. De investeringen bedragen naar schatting € 30 miljoen. **Het vertrek van Post NL geeft kansen om de bustunnel te optimaliseren.**

Met de aanleg van de bustunnel kan de Stationsweg worden ontlast, hetgeen een kans biedt voor de inrichting van het voorplein en het ontwarren van de verkeersknoop ter hoogte van de Werkmanbrug. Daarnaast biedt het een kans voor het naar voren halen van de realisatie van een zuidelijke entree van de (voetgangers)tunnel. Voor het creëren van een zuidelijke entree is inmiddels binnen het budget van de bustunnel geld gereserveerd. U heeft in september 2014 tezamen met de spoorconfiguratie ingestemd met de realisatie van de bustunnel. Provinciale Staten heeft in maart 2015 hiervoor een realisatiebesluit genomen en daarmee het krediet ter beschikking gesteld, samen met de andere onderdelen van de spoorknoop.

Organisatie

In het project Groningen Spoorzone werken de provincie Groningen, ProRail, NS, Ministerie van Infrastructuur en Milieu en gemeente Groningen samen. In de gezamenlijke stuurgroep vindt besluitvorming plaats.

De gemeente is primair verantwoordelijk voor de gebiedsontwikkeling ten zuiden van de sporen, de herinrichting van het voorplein en de fietstunnel (en stallingen). De provincie is risicodragend verantwoordelijk voor de spoorse ingrepen (transfer, spoorconfiguratie en opstel terrein). De provincie is opdrachtgever voor ProRail, hiertoe gedelegeerd door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Op 14 maart 2014 is de Samenwerkingsovereenkomst *Spoorknoop Groningen* getekend, volgend op een eerder gesloten intentieovereenkomst uit (2011). In de samenwerkingsovereenkomst zijn de uitgangspunten voor de samenwerking en planontwikkeling verwoord.

In de samenwerkingsovereenkomst zijn de volgende deelprojecten onderscheiden:

1. Uitbreiden en verbeteren van de transfer op station Groningen (extra perrons, een perrontunnel die ontworpen en uitgevoerd wordt om tevens te kunnen fungeren als interwijkverbinding ter voorbereiding op de eventuele realisatie van de zuid entree zoals bedoeld in Deelproject 11, alsmede aanpassing van het/de vigerende bestemmingsplan(en), aanpassing(en) aan het Stationsgebouw die het gevolg zijn van de uitbreiding en/of verbetering van de transferfunctie).
2. Realisatie van verhuurbare ruimten ter vervanging.
3. Zijperron station Groningen Europapark.
4. Verbetering en uitbreiding spoorconfiguratie, incl. opheffen overweg Esperantostraat.
5. Realisatie van een nieuw opstelterrein en vrijmaken bestaand terrein.
6. Aanpak van knelpunten op het stationsplein.
7. Realisatie van een bustunnel onder het stationsemplement en de aansluitende infrastructuur.
8. Realiseren van verhuurbare ruimten "extra".
9. Fietsparkeren Stationsgebied noordzijde.
10. Fietsparkeren Stationsgebied zuidzijde.
11. Realisatie entree zuidzijde transfer-/interwijktunnel.
12. Gebiedsontwikkeling en -inrichting stationsgebied zuidzijde.
13. Herinrichting Stationsgebied noordzijde.
14. Busstation.
15. Vernieuwing Herewegviaduct.
16. OVCP voorzieningen tijdelijke situatie.
17. OVCP voorzieningen definitieve situatie.
18. Fietstunnel.

Communicatie

Van 25 april tot 2 juni 2014 heeft actieve dialoog plaatsgevonden. Op de inloopmarkten zijn in totaal bijna 450 belangstellenden geweest. Daarnaast zijn nog verschillende informatieavonden gehouden met direct aanwonenden. In totaal zijn 92 reacties ontvangen met daarin ruim 200 geformuleerde reacties op de plannen. De actieve dialoog heeft op een aantal onderdelen geleid tot voorstellen voor planwijziging en daarnaast een aantal onderzoeksopdrachten.

Daarnaast is er afgelopen periode intensief contact geweest met onder meer de bewoners van Helperzoom ten behoeve van de realisatie van een derde perron van station Europapark Groningen. Binnenkort wordt het bestemmingsplan aan uw raad ter besluitvorming aangeboden. Op het ontwerpbestemmingsplan zijn geen zienswijzen ingediend.

Van 1 juni tot 3 juli 2015 is met de omgeving een "inloopmarkt" georganiseerd over de kansen die het vertrek van Post NL geeft aan het project - met een geoptimaliseerde bustunnel en ruimtelijk inpassing met de Rivierenbuurt. Deze dialoog heeft meer dan 200 belangstellenden (met 80 reacties) getrokken. Veel belanghebbenden zien een meerwaarde in een optimalisatie van de bustunnel.

Herewegspoorviaduct

Groot Onderhoud heeft inmiddels plaatsvonden. Dit project is inmiddels een onderhoudsproject van stadsbeheer. Voorgesteld wordt om het vanaf heden uit de sleutelrapportages te schrappen.

RISICO'S

Groningen Spoorzone

- Ambitieniveau en investeringen

De financiële opgave voor de gemeente is direct verbonden aan de door de gemeente geformuleerde ambitie om het gebied ten zuiden van het spoor te ontwikkelen tot een aantrekkelijk stedelijk gebied en aan de noordzijde van het station de verbinding met de binnenstad te verbeteren en het voorplein op te knappen. Willen we in de toekomst deze ambities waarmaken, dan zal dat te zijner tijd (forse) investeringen met zich meebrengen. De omvang van die investeringen zal afhangen van nadere planuitwerking, planfasering, en beschikbare (i.e. beschikbaar gestelde) middelen. Gedacht kan worden aan het realiseren ketenvoorzieningen, aanpassingen hoofdontsluiting Parkweg-Parkwegviaduct/Emma-viaduct, vormgeving entree zuidzijde, grondverwerving, bodemsanering, bouw- en woonrijp maken, aanpassingen voorplein, busstation en plankosten.

- Tijd

De spoorse onderdelen van het project Groningen Spoorzone hebben een dwingend tijdpad in verband met de nieuwe spoorconcessie in 2020 en het RSP budget. Beoogd wordt de uitvoeringswerkzaamheden te hebben afgerond voor 2020 (start aanbestedingsprocedure

medio 2015 voor de spoorse onderdelen (4de spoor met voorzieningen) en start aanbestedingsprocedure overige onderdelen medio 2016).

- Kansen voor gebiedsontwikkeling

Om verlies van kansen te voorkomen - mede gelet op de langjarige gebiedsontwikkeling aan de zuidzijde- is het van belang dat de gemeente tijdig haar elementen inbrengt (bijvoorbeeld fietstunnel, vormgeving zuidentree) en door actieve planvorming voorkomt dat op korte termijn aan te leggen infrastructuur toekomstige gebiedsontwikkeling blokkeert.

- Veelheid aan belangen

De samenwerking tussen partijen verloopt goed en de overlegstructuur is in maart 2014 vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Het continue transparant maken van belangen en het tijdig identificeren van eventuele tegenstrijdigheden is voorwaardelijk voor een gestructureerde planvorming.

FINANCIEN

De gemeente is initiatiefnemer voor de aanleg van een spoorkruisende fietstunnel (raming € 12 mln.) U heeft hierover in februari 2014 een principe besluit genomen. Voor de spoorse onderdelen is de provincie Groningen risicodragend opdrachtgever. Het betreft een investering van circa € 200 miljoen. De gemeente draagt (getrapt) bij via het RSP, bijdrage Raamwerk Regiorail en een bijdrage van het Rijk uit het programma Ruimte voor de fiets . Voor de aanleg van de fietstunnel (€ 12 mln.) en de ondergrondse fietsenstalling (€ 16,5 mln.) aan de zuidzijde zal de gemeente (bij positieve besluitvorming) risicodragend opdrachtgever zijn. Overigens lopen hierover nog gespreken met de provincie Groningen. De kosten voor aanleg van de beoogde bustunnel (met aansluitende infrastructuur) worden geraamd op € 30 miljoen. Beoogde dekking komt uit RSP-middelen en mogelijk uit de exploitatiewinst die de aanleg van de tunnel met zich meebrengt. De provincie zal fungeren als opdrachtgever.

Stand van de kredieten

Raadsbesluit 17 december 2008, nr. 6 g	€ 300.000
Raadsbesluit 22 april 2009, nr 6 b, nr.412	€ 242.000
Raadsbesluit 17 februari 2010, nr. 603)=	€ 458.000
Raadsbesluit 17 november 2010, nr. 6g	€ 851.000
Raadsbesluit 30 november 2013, nr. 8c	€490.000
Raadsbesluit 23 april 2014, nr. 6k	€ 500.000
Raadbesluit 24 september 2014 nr. 6d	€ 500.000

Raadsbesluit 18 februari 2015 nr. 8c1	€ 1.000.000
Totaal	€ 4.341.000

Stand van de uitgaven

Totaal verantwoord t/m 31 juni 2015 € 3.299.000

OOSTERHAMRIKZONE

VOORTGANG

Inleiding

De Oosterhamrikzone is in beweging. Marktpartijen zien de Oosterhamrikzone als een belangrijk ontwikkelgebied voor nieuwe woningen. Ook speelt de Oosterhamrikzone een belangrijke rol in de verbindingsdiscussie voor de bereikbaarheid van het UMCG en de noordoostelijke stadsdelen. De omgeving uit tegelijk haar zorgen over een toename van studenten, parkeerproblematiek en een (mogelijke) nieuwe verbinding door de wijk. Reden te meer een open en transparant proces te doorlopen met betrokken partijen en de omgeving. Het vertrekpunt hierbij is de Routekaart Oosterhamrikzone, die dynamische ontwikkelroutes biedt voor de toekomst van het gebied.

Routekaart Oosterhamrikzone

De Raad heeft in november 2013 de Routekaart Oosterhamrikzone ontvangen en vormt het nieuwe vertrekpunt voor de toekomst van dit gebied. De belangrijkste opmerkingen van uw raad over de Routekaart waren:

- 1) De wens om te komen tot een goed participatieproces rondom de besluitvorming van de autobereikbaarheid van het UMCG;
- 2) De wens tot afstemming met de woonbootbewoners tot een goede invulling van de oever.

In augustus 2014 hebben wij u een brief gestuurd (kenmerk: 4514288) met daarin een overzicht met de stand van zaken van bouwinitiatieven in de zone.

Bereikbaarheid UMCG en Planstudie vervanging Gerrit Krolbrug

Een nieuwe multimodale verbinding in de Oosterhamrikzone als alternatief voor een autoverbinding via de Gerrit Krolbrug is van grote betekenis voor de ontsluiting en de ontwikkelingsmogelijkheden van het UMCG en de binnenstad. Deze oplossing ligt gevoelig in de aangrenzende woonbuurten.

Dat geldt overigens ook voor de keuze om uitsluitend de Gerrit Krolbrug te vervangen, aangezien dit een aanzienlijke groei van het autoverkeer op de Korreweg met zich mee gaat brengen. Het betreft hier niet alleen een verkeersvraagstuk, maar heeft ook economische en leefbaarheidseffecten en biedt kansen voor wijkontwikkeling.

De kans ligt er nu vanwege de noodzaak om de bruggen aan te pakken. Wij hebben u hierover in juli per brief geïnformeerd (kenmerk: 4487756). In de afgelopen periode hebben we een drietal varianten voor zowel de Gerrit Krolbrug als voor de verkeersafwikkeling voor een nieuwe autoverbinding door de Oosterhamrikzone verder uitgewerkt. Daarover is overleg geweest met een brede klankbordgroep en is een inloopbijeenkomst in mei 2015 georganiseerd voor alle belanghebbenden.

In het bestuurlijke overleg tussen het rijk, de provincie en de gemeente is destijds de scope van de planstudie Gerrit Krolbrug verbreed tot de verbinding via de Oosterhamrikzone. Inmiddels hebben partijen besloten dat het rijk zich beperkt tot de vervanging van de Gerrit Krolbrug en de regio (provincie en gemeente) verantwoordelijk zijn voor de verbinding in de Oosterhamrik-zone. Deze constructie biedt bij nader inzien betere vooruitzichten op financiering dan een coalitie met het rijk.

Planning

De inloopbijeenkomst (in Mei '15) heeft diverse reacties en vragen opgeroepen. Deze worden samen met de provincie verwerkt. De bewonersorganisaties van de aangrenzende woonbuurten hebben een eigen variant ingediend. Deze variant wordt in het vervolgtraject uitgewerkt en getoetst. Tegelijkertijd willen we samen met deze bewonersorganisaties de kansen verkennen die een verbeterde bereikbaarheid biedt voor een opwaardering van het woonmilieu. De doorloop van het proces wordt daardoor langer dan we aanvankelijk hadden ingeschat.

BO Planstudie vervanging Gerrit Krolbrug & stadsdeelontsluiting Oosterhamrikzone:	okt. 2015
Vervoluitwerking varianten met bewonersorganisaties/inspraak	okt. 2015 – maart 2016
Bestuurlijk voorkeursvariant(en):	maart – mei 2016
Vaststellen voorkeursvariant:	medio 2016

Oosterhamrikkade noordzijde, locatie A en B en particuliere kavels Locatie A Direct naast deelgebied A komen een aantal particuliere kavels in ontwikkeling. Voor het bouwplan van Kooi (locatie van de voormalige drukkerij van Denderen / 32 stuks jongerenhuisvesting) is de bouw gestart. Het plan van Nijhuis Bouw op de ABN-AMRO locatie (36 zelfstandige wooneenheden voor jongeren) is voorlopig geparkeerd. We hebben Nijhuis Bouw gevraagd om in het verlengde van locatie B (zie hierna) een voorstel te doen voor uitsluitend grondgebonden woningen op de gemeentelijke gronden in deze strook.

Locatie B

De ontwikkelaars KUUB en Nijhuis ontwikkelen locatie B tot 'Stadsvilla's', grondgebonden woningen, met mogelijkheden tot het creëren van woon-werkeenheden, benedenbovenwoningen of geclusterde eenheden (geen studio's, minimaal 60 m²) in drie tot vier bouwlagen. Zij worden aan de achterzijde via een (vent)weg ontsloten. Parkeren gebeurt op eigen terrein. De doelgroep betreft meerpersoonshuishoudens, zoals jonge stellen, gezinnen en senioren. De bouw is inmiddels gestart.

De koopovereenkomst met Nijhuis Noord over de verkoop van 2 fasen van locatie B is getekend. De verkoop van de 2^e fase start op korte termijn.

Oosterhamrikkade noordzijde, locatie C

Dit deelproject is momenteel 'on-hold' gezet in afwachting van de uitkomsten van de planstudie vervanging Gerrit Krolbruggen.

Oosterhamrikkade zuidzijde, locatie D

Ook deze locatie 'on-hold' gezet in afwachting van de uitkomsten van de planstudie vervanging Gerrit Krolbrug.

Plan M (voormalig distributiecentrum UMCG)

Ontwikkelaar Urban Interest heeft in november 2013 een aanvraag ingediend voor een omgevingsvergunning voor de Oosterhamrikkade 5, 7 en 9. Deze is verleend en de bouw is gestart. Tijdelijk is een bouwpaauze ingelast om nader onderzoek te verrichten naar eventuele maatregelen tegen aardbevings schade. De kosten hiervan vallen toe aan de NAM. Samen met de woonbootbewoners van het aangrenzende deel van de kade hebben we een bescheiden plan gemaakt voor de vergroening van de kade en een daarop gebaseerde regulering van het gebruik van de oever. Dit plan wordt binnenkort uitgevoerd.

Alfa-Laval

De uitvoering van de sloop van de Alfa Laval-locatie is inmiddels in voorbereiding. De laatste contracten zijn ontbonden en de gebruikers geïnformeerd. Bij de sloop wordt bijzondere aandacht besteed aan de aanwezigheid van asbesthoudend materiaal. De verdere planvorming wordt in het najaar van 2015 opgestart.

Oosterhamrikkade zuidzijde

In de brief van 19 augustus 2014 (kenmerk: 4514288) hebben we u geïnformeerd over twee nieuwe initiatieven. Te weten de 'Oude Taxicentrale' (OHK zz 103-107) en een plan voor de 'Biemanslocatie' (OHZ zz 115-117).

- Oude Taxicentrale

In het bouwplan 'oude taxicentrale' worden 180 appartementen voor jongeren tussen de 20 en 28 gerealiseerd, met 27 parkeerplaatsen. Het ontwerp is energiezuinig, en biedt de mogelijkheid uit te breiden naar grotere eenheden. Het preadvies van de welstand is positief. Wel vraagt de huidige opzet een beperkte aanpassingen van het bestemmingsplan. De mogelijkheden voor projectfinanciering (in het kader van het Bouwoffensief) voor de Oude Taxicentrale worden onderzocht. De uitgebreide WABO-procedure voor dit plan loopt inmiddels.

- 'Plan Biemanslocatie'

Ontwikkelaar Esprit heeft de gemeente medio 2014 benaderd met een initiatief voor een complex gericht op jongerenhuisvesting. De plannen verkeren in een pril stadium (volumestudies). Het betreffen 140 appartementen á 23m² en 54 appartementen á 47m². Dezen worden gerealiseerd op grond die deels in het bezit van de gemeente is, en deels in bezit is van Nijestee. Een voorbehandeling van welstand is gaande.

Inrichting oever Oosterhamrikkade zuidzijde

De uitkomst van de planstudie vervanging Gerrit Krolbrug speelt hier een belangrijke rol. Het wachten is daar nog op.

Broedplaats Paradijsvogelstraat

Leegstandsbeheerder Carex heeft de Paradijsvogelstraat 10-13 in de afgelopen jaren getransformeerd tot een succesvolle Broedplaats waar de creatieve industrie een thuishaven heeft gevonden. Wij zijn met Carex overeengekomen dat zij de Broedplaats voor de komende vijf jaar verder mogen ontwikkelen. De gemeentelijke eigenaarslasten worden hierbij tot een minimum beperkt. In overleg met de omgeving krijgen de panden een facelift.

Toentje & Stadswerf

Samen met Nijestee, bewoners en Toentje/Voedselbank hebben we een traject opgestart om het bouwterrein van Nijestee in te richten als een tijdelijk stuk stad, gefinancierd vanuit bewonersparticipatie en ondersteund door het gemeentelijk armoedebeleid. Eind 2013 is Toentje geopend, daarnaast hebben de bewoners vanuit NLA-middelen een budget gekregen het overige deel van het bouwterrein van Nijestee tijdelijk in te richten. Inmiddels hebben de initiatiefnemers ook een voorstel voor een kleine veestapel onder de naam "Kakelt en knort" voor het aangrenzende terrein ingediend. Hieraan hebben we onze medewerking toegezegd.

Spoedsanering locatie Simmeren

Op locatie Simmeren (oostzijde Van Starckenborghkanaal) wordt in de loop 2015 begonnen met een spoedsanering.

Initiatief fietssteigerbrug Oosterhamrikbaanbrug VBNO en Gjaltema

Vereniging Bedrijven Noord Oost (VBNO) en steigerbouwer Gjaltema hebben een initiatief ingediend voor het aanleggen van een fietssteigerconstructie aan de Oosterhamrikbaanbrug. Dit zou kunnen zorgen voor:

- een betere fiets bereikbaarheid voor Kardingse;
- ontlasting van de Gerrit Krolbrug;
- een betere bereikbaarheid van bedrijventerrein Ulgersmaweg en Ulgersmaborg Noord.

We hebben de mogelijkheden van een dergelijke constructie op haalbaarheid en veiligheid getoetst. Technisch is deze constructie uitvoerbaar. Maar aangezien voor een fietsroute in beide richtingen ook de busbaan moet worden gereconstrueerd, is dit initiatief financieel niet haalbaar. De mogelijkheid voor een fietsroute wordt meegenomen in de studie naar een nieuwe auto-ontsluiting van het stadsdeel door de Oosterhamrikzone.

RISICO'S

Naast de algemene risico's zijn de volgende risico's specifiek van toepassing:

- Ten aanzien van de locatie Simmeren speelt een aanvullend risico met betrekking tot de kosten van saneren in verband met de asbestverontreiniging;
- Een risico is de uitgifte van woningbouw en bedrijfsterreinen. Als gevolg van de huidige economische omstandigheden stagneert de markt vraag. De beheersbaarheid hiervan

voor de woningbouw is gering. Voor zover er wel vraag is (jongerenhuisvesting) is er/lopen we risico op weerstand vanuit de omgeving. Inmiddels tekent zich een kentering af in de markt;

- Voor zowel bodemsanering als sloopkosten geldt een hoog risico. Voor de sanering weten we dat er vervuiling is. Daarom hebben we vooraf een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd waardoor we de risico's beter kunnen inschatten. Voor sloopkosten is een m³-prijs neergezet die kan fluctueren - afhankelijk van wel of geen asbest.
- Voor de Oosterhamrikzone geldt het risico op leegstand en verpaupering. Hiervoor is een actieplan (=Routekaart) opgesteld dat onderdeel uitmaakt van de nieuwe ontwikkelingsstrategie.
- In september 2013 zijn de uitkomsten van de studie 'Bereikbaarheid UMCG' gepresenteerd. We hebben nog geen standpunt ingenomen over de meest wenselijke oplossing. In samenspraak met het Rijk en de Provincie wordt het vervolgproces verder vormgegeven. Hierbij zijn alle stakeholders in beeld gebracht over de aanpak en onze inzet. Wij hebben u hierover geïnformeerd in de brief van 16 juli 2014 (kenmerk: 4487756. Aangezien de regierol niet bij ons ligt, maar bij de provincie en aangezien het strakke tijdschema opgelegd door het Rijk, ligt bij ons de opgave om daarbinnen de participatie zo goed mogelijk vorm te geven. Inmiddels is in het bestuurlijke overleg vastgesteld, dat de aanpak van de Gerrit Krolbrug vooral een aangelegenheid van het Rijk is en dat de regio verantwoordelijk is voor de verbinding door de Oosterhamrikzone. Wij schatten in dat de mogelijkheden voor financiering door het commitment van de provincie groter zijn worden.

FINANCIËN

De totale kosten worden geraamd op € 50.657.000. De grondopbrengsten worden geraamd op € 28.480.000. Aan bijdragen, inclusief genoemde aanvullende dekking, is € 22.177.000 op eindwaarde geraamd, waarvan al € 20.080.000 is gerealiseerd en geboekt. Kosten, bijdragen en opbrengsten resulteren in een sluitende exploitatiebegroting.

Stand van de kredieten

Besluit 27-02-2002, nr. 196	1.706.599
Besluit 29-01-2003, nr. 199	1.127.000
Besluit 17-12-2003, nr. 175	175.000
Besluit 17-12-2003, nr. 153	14.700.000
Besluit 31-05-2006, nr. 34	5.461.000
Besluit 28-06-2006, nr. 6g	1.236.000
Besluit 20-06-2007, nr. 12	5.430.000
Besluit 28-05-2008, nr. 6g	179.000
Besluit 26-08-2008, nr. 6h	399.000
Besluit 28-10-2009, nr. 61	46.000
Besluit 29-9-2010, nr. 6c	231.000
Besluit 15-12-2010, nr. 6e	9.275.000
Besluit 30 maart 2011, nr. 7c	102.700
Besluit 25 januari 2012 6g	-/- 519.000
Besluit 30 januari 2013 8b-12	-/- 837.000
Besluit 18 december 2013, nr.6i	1.857.000
Besluit 17 december 2014, nr. 6u	1.785.000
Totaal toegestane kosten van het plan	42.355.000

Stand van de uitgaven

Totaal verantwoord t/m 30 juni 2015	36.718.000
-------------------------------------	------------

AANPAK RING ZUID

(Onderstaand hoofdstuk over de Aanpak Ring Zuid betreft de stand van zaken t/m 31 juli 2015, de peildatum van deze sleutelrapportage. Over de meer recente ontwikkelingen – o.a. de uitspraak van de Raad van State - is uw Raad inmiddels geïnformeerd).

HISTORIE

- 2009: bestuursovereenkomst met de minister van Verkeer en Waterstaat;
- December 2009: start planstudie;
- 22 december 2010: publicatie van het voornemen (Kennisgeving) van de minister van Infrastructuur en Milieu om een Milieu Effect Rapport (MER) op te stellen voor de tweede fase van het project Aanpak Ring Zuid. Dat wil zeggen: een onderzoek naar de gevolgen van de ombouw van deze weg voor haar omgeving;
- 7 november 2011: minister stemt in met het Voorlopig Ontwerp. Deze werkt het projectbureau uit in een definitief ontwerp. Ook werken we aan het MER, die als onderdeel van het Ontwerp Tracébesluit (OTB) de inspraak in zal gaan;
- 29 augustus 2013: publicatie Ontwerp Tracébesluit/ Milieu effect rapport door Minister publicatie Ontwerp Inrichtingsplannen door college van B&W. Inspraak van 30 augustus tot en met 11 oktober 2013. Publicatie Gezondheidseffectscreening;
- 17 oktober 2013: publicatie Ontwerpbesluit omgevingsvergunning; Helperzoomtunnel, Groningen door het college; zienswijzeperiode van 18 oktober tot en met 28 november 2013;
- 30 september 2013: presentatie expert opinion in opdracht van de gemeenteraad;
- 8 oktober 2013: bespreking Ontwerp Tracébesluit/ Milieu effect rapport en Ontwerp Inrichtingsplannen in raad, 9 moties zijn ingediend als zienswijze;
- 21 mei 2014: het college informeert de raad over de tussenstand van het Tracébesluit, de Inrichtingsplannen en de aanleg van de Helperzoomtunnel;
- Juni 2014: behandeling tussenstand van het Tracébesluit, de Inrichtingsplannen en de aanleg van de Helperzoomtunnel in de raad, 12 moties zijn aangenomen in de vergadering van 25 juni;
- 9 juli 2014: informeren raad over voortgang Tracébesluit en de voorbereiding van de marktbenadering;
- 29 september: publicatie Tracébesluit (minister) en inrichtingsplannen (college), daarnaast heeft het college de omgevingsvergunning voor de aanleg van de Helperzoomtunnel aangelegd, start beroepsperiode omgevingsvergunning (t/m 10 november);
- 3 oktober tot en met 13 november 2014 beroepsperiode Tracébesluit. Tegen de Inrichtingsplannen kon geen beroep worden aangetekend;
- 16 december 2014: Rijkswaterstaat, de provincie Groningen en de gemeente Groningen hebben een realisatieovereenkomst vastgesteld voor het project Aanpak Ring Zuid. 19 december 2014 aankondiging start aanbestedingsprocedure.
- 27 februari 2015: **aanmeldingstermijn voor de aanbesteding van het project Aanpak Ring Zuid**

- 17 maart 2015: publicatie selectiebesluit aanbesteding van het project Aanpak Ring Zuid

VOORTGANG

Op 29 augustus 2013 zijn het Ontwerp Tracébesluit en de Ontwerp-inrichtingsplannen voor het onderliggend wegennet gepubliceerd, waarna tussen 30 augustus 2013 en 11 oktober de zienswijzenperiode plaatsvond. De eerste kwartalen van 2014 stonden in het teken van het verwerken, beoordelen en afwegen van de ingediende zienswijzen. Op 21 mei 2014 is een tussenstand aan de raad en het publiek gepresenteerd, waarna op 29 september 2014 het Tracébesluit is ondertekend door de Minister van Infrastructuur en Milieu. Gelijktijdig stelde het college de inrichtingsplannen voor het onderliggende wegennet vast, en namen zij het besluit over de omgevingsvergunning voor de aanleg van de Helperzoomtunnel. Het Tracébesluit en de omgevingsvergunning zullen naar verwachting medio 2015 onherroepelijk zijn. Verder is in 2014 gestart met de voorbereiding van de realisatiefase, in de vorm van aanbestedingsdocumenten en een actualisatie van de bestuursovereenkomst uit 2009: de Realisatieovereenkomst. Eind 2014 is de aanbesteding gestart met de publicatie van de aankondiging. Voor de realisatie van het project Aanpak Ring Zuid hebben zich drie gegadigden kandidaat gesteld. Alle drie de gegadigden zijn toegelaten tot de aanbestedingsprocedure voor het project. Die duurt tot begin 2016. Dan moet bekend zijn wie het project mag uitvoeren. De aanbestedingsprocedure heeft de vorm van een zogenaamde 'concurrentiegerichte dialoog'. Daarbij moeten de gegadigden in dialoog met de opdrachtgever een aantal plannen opleveren, en uiteindelijk een bieding doen.

Deze zomer startten de voorbereidingen voor de ombouw van de zuidelijke ringweg. Vlakbij de zuidelijke ringweg liggen honderden (drinkwater)leidingen, (elektriciteits)kabels en rioolbuizen. Veel ervan liggen op de plaats van de toekomstige werkzaamheden. Daarom startten de gemeente Groningen en nutsbedrijven, zoals Waterbedrijf Groningen, Enexis en KPN en hun aannemers, met het verleggen van deze kabels en leidingen. In aanloop naar deze werkzaamheden zijn op een aantal plekken rond de zuidelijke ringweg voorbereidende onderzoeken gedaan. Het verleggen begon deze zomer, zodat eind 2016/begin 2017 de eerste werkzaamheden aan de ringweg kunnen beginnen. Maar dan zijn nog niet alle kabels en leidingen verlegd. In totaal duurt de hele ondergrondse operatie drie à vier jaar. Dit is ook afhankelijk van de precieze planning die de toekomstige opdrachtnemer van de zuidelijke ringweg maakt.

Daarnaast werden deze zomer uitspraken van de Raad van State en de rechtbank verwacht over de beroepen op het Tracébesluit en de omgevingsvergunning voor de aanleg van de Helperzoomtunnel. De uitspraken zijn vertraagd tot op dit moment. Tenslotte heeft Rijkswaterstaat verkend of en hoe aardbevingsbestendigheid in de aanbestedingsprocedure ingepast kan worden. Op 21 mei informeerde de minister de Tweede Kamer, middels een brief over het MIRT. Voor de ARZ is afgesproken dat "indien het risico op bodembewegingen ten gevolge van aardgaswinning noodzaakt tot meerkosten voor het aardbevingsbestendig bouwen (zoals grondverdichtingen, extra trekstangen of zwaardere opleggingen van de viaducten) de aantoonbare meerkosten van die wijzigingen in dit specifieke geval ten laste worden gebracht van de NAM".

RISICO'S

Ten behoeve van deze risicobeheersing zijn de belangrijkste risico's van het project in beeld gebracht, en zijn beheersmaatregelen benoemd. Deze risico's verschuiven gedurende het proces en worden dan ook continue geactualiseerd. Dit voorjaar is de risicoanalyse voor vervolgfase gehouden.

Aardbevingsbestendig bouwen kwalificeren wij hier niet als risico aangezien er sluitende afspraken over de verantwoordelijkheid liggen in de realisatieovereenkomst, en correspondentie vanuit het Rijk. Indien partijen zich niet committeren aan de afspraken ontstaat er mogelijk een nieuw risico voor het project.

De belangrijkste risico's van de aanbestedingsfase zijn hieronder benoemd:

1) *Optimalisaties kunnen niet worden gerealiseerd.*

De realisatie van een ontbrekende schakel in het nieuwe Zuiderplantsoen, een fiets- en voetgangersverbinding ter hoogte van de huidige Esperanto-kruising, is een diepe wens van de stad, en maakt onderdeel uit van een optimalisatiepakket. Ook in dit optimalisatiepakket zitten een 'groene aankleding' van het nieuwe Julianaplein, de ingang van de verdiepte ligging, en het realiseren van een volledige aansluiting ter hoogte van de Europaweg. Alle optimalisaties maken onderdeel uit van de uitvraag aan de aannemers, maar komen (deels) te vervallen als blijkt dat deze alsnog niet financieel haalbaar zijn ten opzichte van de scope. De realisatie is afhankelijk van de markt en het optreden van risico's die die het budget beïnvloeden.

2) *Verwerking van eisen naar contract is onvoldoende, of eisen zijn van onvoldoende kwaliteit of integraal*

De gekozen aanbestedingsvorm is 'design & construct'. Dit betekent dat de aannemer een ontwerp maakt op basis van systeem- en proceseisen, deels gevoed door klanteisen van beheerders en stakeholders. Als de eisen incompleet, kwalitatief onvoldoende zijn, conflicteren of anders geïnterpreteerd worden door de aannemer, beïnvloedt dit de kwaliteit en het proces. Door meer tijd voor de voorbereiding te nemen kan het risico beheerst worden. De gemeente zal binnenkort instemmen met de verwerking van de eisen voor de onderdelen die in eigendom van de gemeente komen. Het risico is daarmee beheerst.

3) *Kabels en leidingen voor planfase onderschat*

De zuidelijke Ring Groningen (ZRG) ligt op een knooppunt van kabels- en leidingen. De verleggingsopgave wordt bemoeilijkt door de beperkte aanwezige ruimte. Het risico bestaat dat er onvoldoende tijd is genomen voor een goed overzicht van de opgaven en alternatieven, wat zich uit in risico's in tijd, geld en omgeving. Voor de gemeente zelf kan dit aan de orde zijn voor de riolering.

4) *Meer overlast voor omwonenden en bedrijven ervaren tijdens de ombouw dan vooraf vastgesteld*

Ondanks de uitdaging aan de aannemer om slim te bouwen (plannen) en daardoor de hinder te beperken, kan de omgeving de overlast zwaarder ervaren dan vooraf ingeschat. Dit risico

vraagt naast een goede contractvoorbereiding ook goede informatievoorziening over bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid tijdens de bouw. De communicatie hierover moet adequaat en helder zijn, dienstverlening klantgericht.

5) *Versoberingen in de scope*

De drie partners werken met een taakstellend budget. Dit vraagt om een goede projectbeheersing. Mochten overschrijdingen die niet financieel in het project op te vangen zijn zich voordoen, dan zijn versoberingen in de scope aan de orde. Dit kan ten koste gaan van de kwaliteit en omgeving.

FINANCIEN

Voor de ZRG is een budget beschikbaar van € 624 miljoen euro (€ 424 mln. RSP gelden, € 200 mln. MIRT gelden). De samenwerkende partijen betalen de kosten van inzet van mensen en middelen ten behoeve van de planfase en realisatie uit dit bovenstaande budget.

Voor de kosten van de voorbereiding van het in 2009 gepresenteerde BVA voor de Zuidelijke Ringweg Groningen heeft u op 17 december 2008 (€ 400.000) en 25 november 2009 (€ 500.000) kredieten beschikbaar gesteld, totaal € 900.000. Dit betreft zowel de kosten voor de projectorganisatie als ook interne uren en kosten. Bij deze laatste gaat dan om het beoordelen van de producten van de projectorganisatie, ambtelijke en bestuurlijke advisering, strategische adviezen en proceskosten.

Voor de voorbereiding tot en met eind 2010 heeft u op 20 oktober 2010 een krediet van € 500.000 beschikbaar gesteld, waarmee het totaal aan voorbereidingskosten op € 1,4 miljoen euro komt. Het benodigde aantal uren voor beoordeling en advisering bleek in 2010 echter lager dan geprognosticeerd, waardoor er voldoende krediet resteerde voor beoordeling en advisering voor het grootste gedeelte van 2011.

De kosten voor het beoordelen van de producten van de projectorganisatie en de ambtelijke en bestuurlijke advisering heeft uw raad in januari 2012 een krediet van €250.000 beschikbaar gesteld. Daarna is in juni 2012 een nieuw krediet vastgesteld van €375.000 wat toereikend moet zijn tot en met het 2e kwartaal 2013.

Voor 2013 heeft uw raad middelen ter beschikking gesteld voor plankosten voor grote infrastructuurprojecten in de programmabegroting. Op 2 juli 2014 is bij de vaststelling van voortgangsrapportage 1 een aanvullend krediet van € 375.000,- beschikbaar gesteld voor de gemeentelijke plankosten.

Stand van de kredieten (gemeentelijke plankosten)

Besluit 17-12-2008	400.000
Besluit 25-11-2009	500.000
Besluit 20-10-2010, nr. 6g	500.000
Besluit 25-01-2012	250.000
Besluit 20-06-2012, nr. 7b	375.000
Besluit 12-06-2013, nr. 6k – 26 juni 2013	200.000
Besluit 02-07-2014, 6d	375.000
Totale toegestane kosten	2.600.000

Stand van de uitgaven

Totaal verantwoord t/m 31 augustus 2015	2.468.000
---	-----------

EEMSKANAALZONE

VOORTGANG

De ontwikkeling van de Eemskanaalzone (EKZ) is van belang voor Groningen als uitbreiding van het centrum (stedelijk wonen) en als motor van de Groninger economie. Binnen de EKZ onderscheiden we een aantal projecten die wij hieronder toelichten.

Kop van Oost II

Ontwikkelaar Heijmans ontwikkelt de 2^e fase van de Kop van Oost (Houtunielocatie). Het plan is aangepast aan de huidige marktomstandigheden met meer grondgebonden woningen in plaats van appartementen. Wij hebben meegewerkt aan de hiervoor noodzakelijke wijziging van het bestemmingsplan. Men is druk aan het bouwen, en inmiddels is 90% verkocht. Heijmans is inmiddels gestart met de verkoop en de werkvoorbereiding van fase 2.

Berlagetracé

Opstarten en afronden van deze laatste werkzaamheden was mede afhankelijk van de benodigde verwervingen van onder meer Sontweg 15, 17 en 19. Met alle partijen is nu overeenstemming: Sontweg 19 is inmiddels aangekocht door de gemeente, en weer doorverkocht aan Sontweg 17, en Sontweg 17 is vrijwel verbouwd. Voor Sontweg 15 is de omgevingsvergunning aangevraagd en zijn de bouwwerkzaamheden in volle gang. De planning is dat dit gereed komt medio november van dit jaar. Uiterlijk in januari 2016 worden de panden circa 12 meter ingekort, waardoor ook het laatste deel van het Sontwegtracé gerealiseerd kan worden. Medio 2016 is daarmee het hele tracé gereed.

Sontwegtracé

In april 2011 heeft uw raad besloten het Sontwegtracé verder uit te werken. In november 2012 is het uitvoeringsplan Sontwegtracé door de raad vastgesteld (raadsvoorstel RO12.3141549).

Het Sontwegtracé bestaat uit de realisatie van zes verschillende deelprojecten:

1. Sontweg, reconstructie fase 1 – aanpak Europaweg (klaar);
2. Sontweg, reconstructie fase 2 (klaar);
3. Eltjo Ruggeweg, aansluiting Sontweg en Bornholmstraat (95% klaar, valt onder de exploitatiebegroting Berlagetracé);
4. Sontbrug (op 19 augustus opgeleverd, nog te realiseren zijn de restpunten en het groenplan);
5. St. Petersburgweg, aansluiting Oostelijke Ringweg (klaar).

Sontbrug

Qua financiële omvang en risico is de te bouwen Sontbrug het belangrijkste onderdeel binnen het Sontwegtracé. In november 2012 is uw raad akkoord gegaan met het definitief ontwerp Sontwegtracé, de daaraan gekoppelde begroting van € 65 miljoen en het dekkingsvoorstel. Op 18 december 2013 is deze begroting van € 65 miljoen met € 9,1 miljoen naar beneden bijgesteld tot het niveau van € 55,9 miljoen, hoofdzakelijk naar aanleiding van de aanbesteding van de Sontbrug.

Op 1 oktober 2013 heeft de gemeente aan de BAM Civiel de opdracht gegund voor circa € 17 miljoen. Het project Sontwegtracé neemt binnen de begrote uitvoeringskosten een percentage onvoorzien mee van 25% over het voorlopig gegunde bedrag van bijna € 17 miljoen (= ca. € 4,2 miljoen).

Werkzaamheden zijn nagenoeg afgerond, uitvoering van de restpuntenlijst en groenwerkzaamheden worden de komende maanden uitgevoerd i.v.m. seizoensgebonden werkzaamheden (groen). De financiële balans kan worden opgemaakt .

- *duurzaamheid, ecologie en kunst (€ 1.520.000)*

Bij het vaststellen van het uitvoeringskrediet voor het Sontwegtracé formuleerde uw raad een aantal wensen op het gebied van duurzaamheid, ecologie en kunst. Binnen het aanbestedingstraject Sontbrug hebben we conform het raadsbesluit 2,5% duurzaamheid in plaats van 5% meegenomen. Wel hebben wij in het EMVI criterium het aspect duurzaamheid betrokken. De BAM (aan wie het project Sontbrug gegund is) heeft een duidelijke extra waarde toegevoegd, waarmee we extra in duurzaamheid investeren, passend binnen de aanbesteding. Daar waar in eerste instantie € 980.000 aan duurzaamheid is geschraapt, neemt BAM voor zo'n € 835.000 aan extra duurzaamheidstaken op zich. Zouden we de overige, eerder bezuinigde duurzaamheidsaspecten alsnog meenemen, dan gaat het om (€ 980.000 - € 835.000 =) € 155.000. Eenzelfde keuze geldt voor de ecologie-ambities (€ 350.000) en het toepassen van kunstuitingen (€ 190.000).

Na realisatie van het totale project Sontwegtracé en indien middelen beschikbaar zijn, zullen we u voorstellen of en op welke wijze de resterende duurzaamheids- ecologie en kunstambities (€ 695.000) kunnen worden gerealiseerd. Zodra de financiële balans is opgemaakt komen we hierop bij uw raad terug.

- *Aanbestedingsvoordeel (€ 9,1 miljoen)*

In de begroting van 18 december 2013 is voor het Sontwegtracé het investeringsniveau verlaagd van € 65 miljoen naar € 55,9 miljoen. Eveneens is de dekking verlaagd met € 9,1 miljoen door verlaging van de bijdrage van Meerstad. Het aanbestedingsvoordeel kan ook invloed hebben op de subsidiabele kosten en daarmee op de te ontvangen subsidiebijdrage. Voor dit risico is een voorziening opgenomen in het project.

Samengevat volgt dan het dit beeld:

Dekking van de € 55,9 miljoen investeringen is als volgt

- bijdrage Meerstad (in 2016/2017): € 20,9 miljoen;

• bijdrage RSP-overig:	€ 18,0 miljoen;
• bijdrage FES:	€ 12,0 miljoen;
• bijdrage BDU:	€ 5,0 miljoen;
Totaal	€ 55,9 miljoen

Woonschepenhaven

Op 18-12-2013 is de Revitalisering Woonschepenhaven inclusief taakstellend budget van € 4,7 mln door de raad vastgesteld. Op basis van besluitvorming bedraagt het krediet € 5.194.000 (€ 5.000.000 + € 194.000 uit het verleden). In April heeft uw raad ingestemd het krediet en budget voor het project Revitalisering Woonschepenhaven te verhogen met € 506.000 van € 5.194.000 naar € 5.700.000,-

Het plan heeft betrekking op een divers aantal zaken. Er wordt groot onderhoud aan de steigers uitgevoerd waardoor het comfort voor de gebruikers toeneemt en de levensduur van de steigers verlengd wordt. In overleg met het waterschap is besloten de binnendijk tussen het clubgebouw en het Eemskanaal te verbreden en te verhogen. Hierdoor neemt de sterkte (en de toekomstbestendigheid) van de dijk toe. De bodem van de haven wordt gebaggerd tot een diepte van 1,40 meter ten opzichte van het streef(water-)peil. Ter hoogte van de steigers blijft de huidige streefdiepte van 1,20 meter gehandhaafd in verband met de stabiliteit van de steigers. Daarnaast worden de nutsleidingen en openbare verlichting vernieuwd en de woonboten aangesloten op het aan te brengen riool. Daarnaast worden de wegen en parkeerplaatsen nieuw aangebracht en wordt de afsluitdeur tussen Eemskanaal en Woonschepenhaven vernieuwd.

In oktober 2014 heeft de aanbesteding van de werkzaamheden plaatsgevonden. De opdracht is gegund aan een geselecteerde aannemer. De aannemer heeft zijn inschrijving gebaseerd op de randvoorwaarden die wij als gemeente op basis van de vooronderzoeken hebben gesteld. De afgelopen periode zijn aanvullende onderzoeken door de aannemer uitgevoerd, zoals beschreven in het contract. De aannemer heeft vervolgens de melding gemaakt dat enkele onderdelen in- en rondom de haven in slechtere staat verkeren dan de vooronderzoeken hebben aangetoond. Inmiddels heeft uw Raad besloten extra budget ter beschikking te stellen om ook achterstallig onderhoud (meerwerk) uit te voeren. Het betreft de onderdelen steigers, damwand binnendijk en oever buitendijk. Dit extra budget is nog niet in onderstaand overzicht opgenomen. De werkzaamheden zijn inmiddels in volle gang.

Visie Eemskanaalzone – deelgebied Boulevard

In het deelgebied Boulevard willen we een kwalitatief hoogwaardig woon- en werkmilieu realiseren, waarbinnen we de interne en externe ontsluiting en de gewenste interwijk-verbindingen voor langzaam verkeer op aantrekkelijke wijze vormgeven. Daarvan kan een stimulerende werking uitgaan op initiatieven vanuit de markt. De visie (bouwstenennotitie) is afhankelijk van de vorderingen van de woningbouwprojecten Kop van Oost II (Heijmans) en EKZ NZ Balkgat-locatie (AM). AM heeft aangegeven voorlopig even een pas op de plaats te maken. Dit heeft ook gevolgen qua tijd voor het opstellen van de nieuwe visie hiervoor. Wel wordt momenteel onderzocht hoe en waar een fiets- voetgangersoversteek kan komen tussen Sontplein e.o. en de binnenstad.

P+R Meerstad

30 oktober 2013 heeft uw raad ingestemd met de geactualiseerde netwerkanalyse Regio Groningen-Assen. Onderdeel van deze actualisatie is de HOV-visie, waarin we de toekomst van busvervoer in de stad en regio weergegeven. P+R Meerstad maakt onderdeel uit van deze plannen. Op dit moment worden er drie ontwerpmodellen verder uitgewerkt en voorzien van een kostenplaatje.

RISICO'S

Naast de risico's die in de laatste GREX zijn genoemd, zien we een aantal risico's. Deze monitoren we zorgvuldig.

- Woningbouwlocaties algemeen

De financiële risico's betreffen de ingenomen grondposities en de potentiële opbrengstwaarde. We streven ernaar de aankopen voor woningbouw via locatieontwikkeling te compenseren. Op het moment dat de individuele ontwikkellocaties nader zijn uitgewerkt, kunnen we (deel)exploitaties opzetten.

- Woonschepenhaven

Een aantal bewoners blijft weerstand bieden tegen de uitvoering. Dit heeft in het recente verleden en heden geleid tot hoge kosten aan planvoorbereiding door vele gesprekken met het bestuur van Vereniging Woonschepenhaven Groningen, de bewoners, advocaten, klachten en meldingen en Ombudsman trajecten. Er is een reëel risico dat het alsnog komt tot een dagvaarding wat hoge kosten aan juridische ondersteuning (Stadsadvocaat) met zich meebrengt en daarnaast claims/ stagnatiekosten van de aannemer. Beheersmaatregel: frequent gesprekken voeren tussen gemeente en bewoners incl. advocaten met als doel de-escaleren.

Als beheersmaatregelen zetten we in op in gesprek gaan (en blijven), bij vasthoudende weigering (dreigen met) intrekken ligplaatsvergunning. Dit is juridisch getoetst, en hierover is overeenstemming Burgemeester en Wethouder.

- Schade aan woonboten en inventaris.

Als beheersmaatregelen doen we een vooropname van de technische staat van onderhoud woonboten en deponeren we het rapport bij de notaris.

- Schade aan schuurtjes en andere opstallen.

Als beheersmaatregel is dit ondergebracht bij de aannemer. De eis tot inventarisatie is in het contract opgenomen.

Het risico dat dit aanvullende financiële consequenties heeft voor de gemeente is wel aanwezig. Als beheersmaatregel vinden er individuele gesprekken plaats tussen aannemer en bewoners over de opstallen en zijn de opstallen getaxeerd. Hierdoor is de omvang van het risico in beeld gebracht. Vooralsnog lijkt het risico slechts bij enkele woonboten aan de orde te zijn.

- Aantreffen van bodemvreemd materiaal

Het risico is aanwezig dat er meer bodemvreemd materiaal of vervuiling wordt aangetroffen tijdens de baggerwerkzaamheden dan uit de onderzoeken is gebleken. Bodemvreemd materiaal is bijvoorbeeld asbest, kwik, of koelkasten - m.a.w. materiaal wat van oorsprong niet in de bodem thuis hoort. De waarden lijken zich tot dusver (net) onder de norm te bevinden. Dit komt overeen met onze (voor)onderzoeken. Er moet nog een deel gebaggerd worden, maar gezien de huidige resultaten achten we het risico klein dat daar een grotere hoeveelheid 'bodemvreemd' materiaal wordt aangetroffen. Eventueel toch aangetroffen geringe hoeveelheden worden – qua kosten – ondergebracht bij de aannemer. Grote afwijkingen tussen uitvoering en vooronderzoeken blijven, conform wet- en regelgeving, voor risico van de gemeente Groningen.

- Aanwezigheid Flora & Fauna verhinderen werkzaamheden

Beheersmaatregelen: 1. Vanaf april-mei onderzoek uitvoeren 2. broedkasten plaatsen. 3. Rapporten ter beschikking stellen aan inschrijvers. 4. verdragingsclausule in contract opnemen.

- Infrastructuur

Het weerstandsvermogen voor Berlagetracé blijft vooralsnog staan op circa € 0,8 miljoen. Het risicoprofiel van het Sontwegtracé bestaat uit de drie volgende onderdelen:

1) Reserve onvoorzien – Sontbrug (€ 4,2 miljoen):

Toen eind 2013 de aanbestedingsresultaten bekend waren, was het noodzakelijk om een risico op te nemen. De risicoreserve binnen het project werd daarbij opgesplitst in twee delen. Het grootste gedeelte hiervan had betrekking op de Sontbrug. **Bij het opmaken van de financiële balans zal gekeken worden hoe hier mee om te gaan.**

2) Weerstandsvermogen – overig Sontwegtracé (€ 0,8 miljoen):

Het benodigde weerstandsvermogen binnen het project is ten tijde van de vorige herziening van eind 2013 verlaagd met € 2,3 miljoen van € 3,1 miljoen naar € 0,8 miljoen. Het benodigde weerstandsvermogen wordt gevormd voor de nog te maken kosten exclusief de Sontbrug. Het risico van de overige onderdelen wordt als beperkt ingeschat en het noodzakelijke weerstandsvermogen bedraagt dan 0,8 miljoen (10% van circa € 8 miljoen).

3) Mogelijk subsidieverlies RSP (€ 8,5 miljoen):

Op basis van de gegevens uit de aanbesteding is ten tijde van de vorige herziening (eind 2013) een raming gemaakt van de omvang van de subsidiabele kosten en de te realiseren subsidie. Op basis van deze raming was de voorziening voor het mogelijke subsidieverlies verhoogd tot € 8,5 miljoen. Eén van de subsidievoorwaarden is namelijk dat de subsidie naar rato wordt verlaagd als de totale subsidiabele projectkosten lager zijn dan het minimale niveau. De stijging wordt veroorzaakt doordat enerzijds het aanbestedingsvoordeel en de overige kostenverlagingen leiden tot lagere subsidiabele kosten.

Anderzijds hebben wij in de raming rekening gehouden met de mogelijkheid dat de post onvoorzien niet in zijn geheel besteed zal gaan worden. Naarmate het project vordert zal ook meer inzicht worden verkregen in de omvang van de te realiseren subsidie. Eventuele

extra kosten kunnen ook leiden tot een verlaging van de voorziening voor het mogelijke subsidieverlies.

De subsidieomvang wordt pas definitief bepaald op het moment dat het project is gerealiseerd en de subsidie afgerekend kan worden. In de tussenliggende periode onderzoeken we allereerst de mogelijkheden om de subsidie binnen het project zo optimaal mogelijk te benutten. Ook wordt gesproken met de provincie of de subsidiemiddelen in andere projecten gebruikt mogen worden (RSP-middelen).

Net als bij de vorige twee risico's zal bij het opmaken van de financiële balans gekeken worden hoe hier met dit risico om te gaan.

FINANCIEN

De ontwikkelingen van de deelgebieden binnen de EKZ strekken zich uit over een groot aantal jaren, waarbij we in grote mate afhankelijk zijn van marktinvesteringen. Om de risico's te beperken, houden we de programma's zo flexibel mogelijk; we kunnen aanpassingen inzetten om tekorten te verminderen. Door flexibiliteit en fasering binnen de visie kunnen we maximaal op de marktomstandigheden inspringen en dit risico zoveel mogelijk beperken. Al deze ontwikkelingen hebben samen met een andere reeks ontwikkelingen een financiële vertaling gekregen binnen de (herziene) integrale exploitatiebegroting Eemskanaalzone. Hierbij gaan we in op investeringen en dekking voor de volgende reeks deelgebieden:

- Sontwegtracé (Europaplein t/m Oostelijke ringweg)
- Berlagetracé
- Houtunie (Kop van Oost)
- Containerterminal
- Woonschepenhaven
- Eemskanaal noordzijde, 1e fase
- P+R Driebond
- Openbare ruimte

De onderlinge verwevenheid van de diverse deelgebieden zorgt ervoor dat het sturen op de afzonderlijke gebieden grote financiële onzekerheden en risico's met zich meebrengt. Door het als een gebiedsontwikkeling te benaderen, bewaken we de samenhang, kunnen we de voor- en nadelen van de diverse keuzes en ontwikkelingen integraal afwegen en de diverse ontwikkelingen op elkaar afstemmen.

De verwachting is dat de ontwikkeling van de deelgebieden in de Eemskanaalzone marktconform en elkaar opvolgend zal verlopen. Bij veranderende (markt)omstandigheden kan dan op eenvoudige wijze inzicht worden verkregen in de consequenties van de ontwikkelingen en kunnen we – indien nodig – adequate bijsturingmaatregelen treffen.

Eemskanaalzone

Besluit	Nr.	Soort krediet	Bedrag
DB 10 april 2003		Plankostenkrediet Woonschepenhaven, projectplan SDC Noorddijk	€ 40.000
RB 24 november 2004	5h	Plankostenkrediet Berlagetracé	€ 838.000
RB 19 oktober 2005	9	Plankosten- + uitvoeringskrediet Berlagetracé	€ 23.162.000
RB 25 januari 2006	180	Plankostenkrediet tbv coördinatie EKZ: visie 'EKZ-verbinding in de stad'	€ 1.455.000
RB 27 september 2006	6a	Plankosten- + uitvoeringskrediet Houtunie (Kop van Oost, 1e fase)	€ 887.000
13 november 2006		Aanvullend plankostenkrediet Woonschepenhaven, architectuurnota	€ 40.000
RB 19 december 2007	62	Plankostenkrediet Sontwegtracé	€ 1.280.000
RB 25 maart 2009	6b	Aanvullend uitvoeringskrediet Houtunie (Kop van Oost, 1e fase)	€ 60.000
26 april 2010		Aanvullend plankostenkrediet Woonschepenhaven, overbruggingskrediet, ISV III	€ 80.000
RB 15 december 2010	6e	Inbrengwaarden gronden Containerterminal en EKZ NZ 1e fase, aangekocht via Grondbank	€ 6.500.000
RB 27 april 2011	8b	Aanvullend plankostenkrediet Woonschepenhaven	€ 34.000
RB 27 april 2011	8f	Aanvullend plankostenkrediet Sontwegtracé	€ 720.000
RB 21 december 2011	6i	Plankosten- + uitvoeringskrediet Woonschepenhaven	€ 5.000.000
RB 25 januari 2012	6c	Plankostenkrediet boardwalk, e.d.	€ 100.000
RB 28 november 2012	8c	Plankosten- + uitvoeringskrediet Sontwegtracé	€ 63.000.000
RB 30 januari 2013	8b.8	Extra krediet ivm opknippen krediet t/m 2014 (Sontwegtracé > 2014)	€ 2.353.000
RB 18 december 2013	6i	Verlaging krediet ivm opknippen krediet t/m 2015 (Sontwegtracé > 2015)	€ 3.100.000-
RB 17 december 2014	6m	Verlaging krediet ivm opknippen krediet t/m 2016 (Sontwegtracé > 2016)	€ 2.645.000-
Totaal verstrekt krediet			€ 99.804.000

Met het besluit van 17 december 2014 is een totaalkrediet beschikbaar gesteld van € 99.804.000. Dit krediet is gebaseerd op de al bestaande uitgaven en de verwachte bestedingen tot en met 2016, dan wel verplichtingen voor de diverse deelexploitaties.

Stand van de uitgaven

Totaal verantwoord t/m 30 juni 2015	59.014.000
--	-------------------

Herziening integrale grondexploitatie december 2015

NETWERKANALYSE HOV- MAATREGELEN

Op 30 oktober 2013 heeft uw raad de geactualiseerde Regiovisie Groningen-Assen vastgesteld. Een veranderende opgave en veranderde financiële omstandigheden maakten dit noodzakelijk. Naast de actualisatie van de Regiovisie is ook de regionale Netwerkanalyse herzien. Ook heeft de raad een nieuwe gezamenlijke HOV-visie vastgesteld, als uitwerking voor het openbaar vervoer. Samen met de provincie Groningen hebben wij daar een aanvullend maatregelenpakket van samen 95 miljoen euro aan gekoppeld, om spoedig een kwaliteitsstap te maken voor het openbaar vervoer.

VOORTGANG

In de HOV-visie is een groot aantal maatregelen opgenomen die tot doel hebben de doorstroming en regelmaat van het busverkeer in de stad te verbeteren. Dit moet naast kwaliteitsverbetering leiden tot een reductie van de exploitatiekosten. De uitvoering van de HOV-maatregelen is opgedeeld in drie tranches.

- Tranche 1 (uitvoering gereed voor de nieuwe busdienstregeling 5 januari 2014);
- Tranche 2 (uitvoering gereed voor de nieuwe busdienstregeling 31 december 2014);
- Tranche 3 (uitvoering gereed voor de start van de ombouw Zuidelijke Ringweg).

Maatregelen bus.

Met de busmaatregelen van ambitieniveau 1 en 2 uit de netwerkanalyse worden de maatregelen bedoeld die;

- het mogelijk maken dat de bussen op de drie HOV-assen kunnen rijden;
- de binnenstad van Groningen kan worden ontlast;
- de reizigersgroei in de stad kan worden opgevangen;
- een kwalitatief beter product kan worden aangeboden aan de reiziger.

Het is van belang dat deze maatregelen snel worden uitgevoerd zodat de drie bus HOV-assen gereed zijn voordat de grote werkzaamheden aan de Zuidelijke Ringweg van start gaan. Daarnaast zijn we bij snelheid gebaat om de exploitatiekosten niet verder te laten oplopen, en het openbaar vervoer betaalbaar te houden.

Vanwege het verschil in planproces zijn alle maatregelen uit ambitieniveaus 1 en 2 bus uit de HOV- visie verdeeld in drie tranches waarmee u met de vaststelling van de HOV-visie heeft ingestemd.

- 1) *Tranche 1 voorziet in de realisatie van:*
 - a. twee richtingen busverkeer op Damsterdiep noordzijde;
 - b. aanleg langshalte Stationsweg noordzijde t.h.v. stadsbalkon;
 - c. aanpassen VRI en stopstrepen kruising Zaagmuldersbrug;
 - d. halte Damsterdiep nabij Oostersluis;

- e. halte aan HOV-as West ter hoogte van Stadspark incl. voetpad naar Peizerweg;
- f. halte Buitenhof aan Peizerweg ter hoogte van Hunsingolaan;
- g. looproute IKEA-Europaweg opwaarderen;
- h. Europapark aanleg plasvoorziening;
- i. aanpassing haltes op langere bussen.

Alle maatregelen die nodig zijn voor het kunnen rijden van de dienstregeling die op 5 januari 2014 in werking is getreden zijn inmiddels gereed. In een aantal gevallen is gekozen voor een tijdelijke oplossing. Het gaat hierbij onder meer om het mogelijk maken van busverkeer in 2 richtingen over het Damsterdiep. Inmiddels duidelijk dat het busverkeer beter via de Noordzijde (stad uit en Oostersingel in) en via de Zuidzijde kan worden afgewikkeld. Hiermee wordt de tijdelijke situatie permanent. **Deze werkzaamheden zijn inmiddels afgerond.**

De realisatie van de halte aan HOV-as West ter hoogte van het Stadspark wordt betrokken bij de realisatie van een nieuwe busremise. Naar verwachting zijn de meeste maatregelen eind 2014 gereed.

2) *Tranche 2 voorziet in de realisatie van:*

- a. keerlus Ruischerbrug;
- b. afsluiting Herebrug voor autoverkeer;
- c. VRI Petrus Campersingel-Hanzeplein;
- d. Oostersingel doorstroming;
- e. samenvoeging twee haltes Beijum;
- f. opheffing haltes Meedenpad;
- g. opheffing haltes Oosterstraat en Gelkingestraat;
- h. opwaarderen haltes en uitbreiding DRIS;
- i. toegankelijke haltes 2014;
- j. opruimen haltes die vanwege vervallen lijn 4 niet meer noodzakelijk zijn.

3) *Tranche 3 voorziet in de realisatie van:*

- a. 3 haltes in Lewenborg samenvoegen tot 2 haltes;
- b. realisatie bushaltes bij de Gasunie ;
- c. Singeldam;
- d. overstap knooppunt UMCG Noord;
- e. Kolendrift;
- f. doorsteek Johan van Zwedenlaan;
- g. overstap Oost-West op HOV –as bij Corpus den Hoorn;
- h. halte Groningen Zuid (Noord-Zuid) bovenop viaduct.

De keerlus Ruischerburg valt onder de verantwoordelijkheid van de provincie. Bovendien wordt de afsluiting van de Herebrug voor autoverkeer betrokken in het onderzoek naar de doorstroming van de Stationsweg. Mogelijk heeft het afsluiten van de Hereweg voor deze modaliteit een negatieve invloed op de bereikbaarheid van de binnenstad tijdens de ombouw van de zuidelijke ringweg.

Het merendeel van de aan te pakken of te verwijderen haltes zijn inmiddels gereed of in de besteksfase. **Dat geldt ook voor de te verwijderen haltes.** De VRI aan de Petrus Campersingel is ook al aangepast. Het merendeel van de DRIS is inmiddels geplaatst.

Zowel de bushaltes aan de Oostersingel als aan de Kolendrift worden in 2015 aangepast. De ontwerpen zijn uitgebreid met alle belanghebbenden besproken. Voor het knooppunt UMCG Noord is een voorlopig ontwerp gereed.

De doorsteek Van Zwedenlaan heeft een lagere prioriteit gekregen (al vindt nog overleg plaats met de Suikerunie), terwijl het geschikt maken van de op- en afritten van de Westelijke ringweg ten behoeven van bussen afkomstig van de nieuwe busremise aan de Peizerweg aan het project is toegevoegd. Verder is er voor gekozen om de planvorming van de Singeldam op te schorten en de betrekken bij de planvorming Oosterhamriktracé (Gerrit Krolbruggen) en voor de doorstroming bussen eerst in te zetten op tijdelijke maatregelen op de kruising van het Oosterhamriktracé met de JC Kapteijnlaan.

RISICO'S

De belangrijkste risico's waaruit financiële tegenvallers kunnen voortvloeien zijn:

- vertraging van planologische procedures door zienswijzen & (hoger) beroep;
- scope-wijzigingen/aanvullende opdrachten.

FINANCIEN

Alle maatregelen uit de tranches zijn globaal geraamd. Met de provincie Groningen is afgesproken dat tekorten/overschotten bij de maatregelen uit de netwerkanalyse Groningen - Assen met elkaar kunnen worden uitgewisseld. Bij een tekort dienen maatregelen versoerd te worden.

Met de provincie is afgesproken de investeringsruimte te beschouwen als een gesloten financieringssysteem, en eventuele vrijvallende investeringsruimte in te zetten binnen het totale maatregelenpakket. Normaal gesproken valt vrijval terug naar de algemene middelen en vindt vandaar uit een integrale afweging plaats over de inzet van de vrijval.

In het geval van een gesloten financieringssysteem zijn positieve resultaten niet meer integraal afweegbaar (zoals gebruikelijk op basis van de financiële spelregels), maar worden ze ingezet binnen het totale maatregelenpakket netwerkanalyse Groningen - Assen. Nadelen dienen binnen het gesloten systeem te worden opgevangen. Mocht na uitvoering van alle maatregelen blijken dat er financiële middelen overblijven dan vloeit dit geld terug en kan er een integrale afweging plaats vinden.

Stand van de kredieten

Besluit 26-11-2013, nr. 7a	19.189.000
Besluit 24-09-2014 nr. 6i	150.000
Totaal toegestane kosten van het plan	19.339.000

Stand van de uitgaven

Totaal verantwoord t/m 31 juni 2015	2.050.350
-------------------------------------	-----------

MEERSTAD

VOORTGANG

Meeroevers

Ontwikkelaar	Aantal	Verkocht per 31-03-15	Verkocht per 31-07-15	Toelichting
OCM en VDM	79 projectmatige woningen	64 (63 gepasseerd)	64 (63 gepasseerd)	Wat nu in verkoop staat betreft de laatste vlek die in de verkoop is gekomen, daar is 1 optie.
Bureau Meerstad	74 vrije kavels Meeroevers	26 (23 gepasseerd)	29 (27 gepasseerd)	Er zijn per eind juli 7 opties. Vooral de wat kleinere kavels op Talingeneiland en het Smienteneiland (eind 2014 in de verkoop gegaan) blijken vooralsnog beter aan te sluiten bij de behoefte in de huidige woningmarkt.
Bureau Meerstad	10 welstandsvrije kavels Meeroevers	0 (1 optie)	0 (0 opties)	Dit wordt nu herontwikkeld aangezien het concept op deze locatie niet is aangeslagen.
Bureau Meerstad	14 kavels Ijsbaanlocatie			
Gemeente Groningen	13 Energie neutrale woningen	4 (4 gepasseerd)	4 (4 gepasseerd)	
Gemeente Groningen	16 waterwoningen	12 (9 gepasseerd)	12 (10 gepasseerd)	Naar aanleiding van het realiseren van de sluis kunnen ze direct na verkoop ook afgemeerd worden en dus worden weer woningen verkocht en nu nog 3 opties.
KUUB	10 woningen	7 (1 opties)	7 (2 optie)	Nu het terrein

	CPO			bouwrijp is en de eerste huizen zijn opgeleverd, neemt de belangstelling weer toe.
HRP	10 woningen	10 (10 gepasseerd)	10 (10 gepasseerd)	Is heel snel uitverkocht. Er wordt gezocht naar passend vervolg.
J&R	10 woningen	10 (10 gepasseerd)	10 (10 gepasseerd)	Was in 2014 snel uitverkocht, wordt gewerkt aan een vervolg.
Geveke - starterswoningen	8 starters woningen	8 (7 gepasseerd)	8 (8 gepasseerd)	Was vrij recent in de verkoop en nu recent uitverkocht.
Vastgoud	17 doorgroeiwoningen	16 (15 gepasseerd)	16 (16 gepasseerd)	Loopt voorspoedig, wordt gekeken naar vervolg.
BAM – Thuis in Meerstad	38 projectmatige woningen	38	38	Is dit voorjaar uitverkocht. Betreft vlek uit voorraad van voormalige partner in GEM Meerstad en is dus al volledig gepasseerd.
Diverse partijen vlek 18/19	44 woningen	29 (8 opties)	37 (32 getransporteerd en 2 opties)	Bij diverse partijen zijn vanaf medio 2014 woningen in de verkoop gekomen. Bouw is onlangs van start gegaan.

In de periode 1 januari 2015 tot en met 31 juli 2015 zijn 28 kavels c.q. woningen verkocht. De prognose voor deze periode was circa 40 stuks. Daarmee liggen we licht achter op schema voor de prognose voor geheel 2015 van 82 kavels c.q. woningen. De voor 2015 ietwat tegenvallende verkoopcijfers (vooral in relatie tot de verwachte verkopen) hebben vooral te maken met het feit dat in Meerstad vanaf dit voorjaar geen nieuwe producten meer in de verkoop zijn gebracht. Als gevolg lopen de verkopen terug, echter de belangstelling blijft. Er is dus wel voldoende vraag, zoals uit de gehele woningmarkt blijkt, maar het ontbreekt nu aan aanbod. Daarnaast zijn we in de afgelopen jaren, in het licht van de toen toch slechte woningmarkt, zeer terughoudend geweest in het creëren van te grote voorraden kavels. Nu de markt weer aantrekt, moet de productiestroom weer op gang worden gebracht en blijft het aanbod daarom tijdelijk achter.

In deze situatie komt in oktober en november verandering. Dan gaan we in TerSluis (het gebied bij de sluis) met de eerste tranche van in totaal 120 woningen en kavels in de

verkoop. Deze zal gevolgd worden met volgende lanceringen in 2016, met een potentieel van ruim 300 woningen en kavels. Daarnaast wordt nog gewerkt aan het versneld afronden van de laatste vlekken in Meeroevers. Dat betekent dat er op korte termijn weer volop aanbod in alle segmenten beschikbaar is. We verwachten dat over 2015 en 2016 het totaal van de geprognoseerde aantallen daarmee gerealiseerd kunnen worden.

Grondexploitatie

In de grondexploitaties van 2011 en 2012 voerden we een aantal forse ingrepen door om de gevolgen van de stagnerende woningmarkt en de veranderde financiële markt op te vangen. De belangrijkste ingrepen waren van programmatische aard. Het totale woningbouwprogramma werd teruggebracht van circa 9.100 naar 6.500 woningen (van gemiddeld 405 naar 250 woningen gemiddeld per jaar, en voor de eerste jaren zelfs in aanvang naar 25 woningen en langzaam oplopend). Het aantal hectares bedrijventerrein ging van 130 naar 75 hectare. Dit is bij de laatste grondexploitatie 2014 verder neerwaarts bijgesteld om het risico te beperken. Belangrijk uitgangspunt in de grondexploitatie is een grondexploitatie-rente van 3,75%. Dit is thans ook met langlopende leningen afgedekt, waardoor het renterisico voor de eerste 10 jaar beperkt is. Gezien de huidige ontwikkelingen in geld- en kapitaalmarkt wordt gewerkt aan het verlagen van de rente op de leningenportefeuille en het wederom voor langere tijd vastleggen van het huidige lage renteniveau.

Het halen van de verkoopopbrengsten zowel in tempo en volume, maar vooral ook prijzen, vormt als gevolg van de hoge boekwaarde ontstaan met de aankopen van grote aantallen hectares grond vanuit het verleden onverminderd het belangrijkste risico voor de grondexploitatie. Naast de beoogde opbrengsten uit de woningverkoop gaat het daarnaast ook om het risico over de beoogde waardevermeerdering van plandeel Noord en in wat mindere mate de opbrengsten van de bedrijventerreinen en de gecalculerde subsidie-inkomsten. Hierover is bij de vaststelling van de vigerende grondexploitatie 2014 (eind 2014) uitgebreid gerapporteerd en dit beeld is sindsdien niet veranderd.

De boekwaarde van de grondexploitatie Meerstad Bureau bedraagt per 31 juli 2015 circa € 272 miljoen (per 31 maart 2015 was dat circa € 261 miljoen). Naast het verkopen van woningen/kavels (waarvan de financiële afwikkeling voornamelijk pas later plaats zal vinden) is de toename van de boekwaarde grotendeels toe te schrijven aan de investeringen in het ontwikkelen en aanleggen van de vaarverbinding, sluis, etc.

Planologische procedures

Bestemmingsplan Meerstad Midden

Op 23 juni 2010 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak gedaan over het bestemmingsplan 'Meerstad-Midden' (c.a.). Op een aantal onderdelen na heeft zij zich positief uitgesproken. Goedkeuring is onthouden aan de verkeersbestemming voor de beoogde zuidelijke ontsluitingsweg bij Harkstede. Daarnaast heeft de Raad van State geoordeeld dat er in een straal van 300 meter rondom het 'Grunopark' geen woningen mogen worden gebouwd. Ten slotte is goedkeuring onthouden aan enkele overige (ondergeschikte) onderdelen van het bestemmingsplan.

Vrijstellingsbesluit Deelplan 1 (Meeroevers)

De Raad van State heeft het vrijstellingsbesluit in stand gelaten. De ingestelde beroepen zijn niet-ontvankelijk verklaard.

Ontgrondingvergunning

De Raad van State heeft de beroepen van twee appellanten tegen de ontgrondingvergunning voor het graven van het meer gegrond verklaard en de vergunning vernietigd. Voor Meeroevers fase 1 vormt dit geen probleem. Daarnaast nam de provincie een machtigingsbesluit voor fase 2 en 3. In december 2010 is door de provincie een nieuwe ontgrondingvergunning voor het gehele gebied opgesteld, waartegen wederom twee beroepen zijn ingediend. De Raad van State heeft hier in de zomer van 2012 een uitspraak over gedaan: deze is positief, aangezien ze ongegrond zijn verklaard.

Uitwerkingsplannen en Beeldkwaliteitsplannen voor Meeroevers

Voor de diverse fasen in Meeroevers zijn in de periode december 2010 tot eind 2014 verschillende uitwerkings- en beeldkwaliteitsplannen gemaakt en onherroepelijk geworden. Voor de waterwoningen in Meeroevers I is bovendien een gedeeltelijke herziening op een uitwerkingsplan van toepassing.

Uitwerkingsplan Ijsbaanlocatie

Het uitwerkingsplan is in maart 2011 vastgesteld door B&W van Slochteren en is onherroepelijk.

Bestemmingsplanwijziging heikikkercompensatiegebied

De bestemmingsplanwijziging is door de Raad van Slochteren vastgesteld in november 2010. Het plan is in februari 2011 in werking getreden (onherroepelijk).

Gedeeltelijke herziening Meerstad-Midden 2011

Voor enkele gedeeltes van het bestemmingsplan Meerstad Midden is een herziening gemaakt. In deze gedeeltelijke herziening spelen we in op onder meer geluid, aanlegplaatsen en aanpassing aan nieuwe wetgeving. De gedeeltelijke herziening is in oktober 2011 vastgesteld door de Raad van Slochteren en is onherroepelijk.

Uitwerkingsplan Vaarverbinding

Het uitwerkingsplan voor de vaarverbinding tussen Slochterdiep en Woldmeer is op 7 februari 2013 vastgesteld en onherroepelijk.

Uitwerkingsplannen Meeroevers

Voor nog een paar vlekken in Meeroevers (vlek 3, 13 en De Wierden) dienen nog uitwerkingsplannen te worden opgesteld – al naar gelang de ontwikkeling hiervan.

Gedeeltelijke herziening Meerstad-Midden 2015

Momenteel is een partiële herziening van het bestemmingsplan Meerstad-Midden in procedure. In de eerste plaats wordt het plan afgestemd op het gewijzigde tracé van de Wijkontsluiting sluisgebied. Daarnaast wordt geregeld dat een hogere geluidsbelasting wordt toegestaan om tegemoet te kunnen komen aan de gewenste stedenbouwkundige invulling van het plangebied. In 2018 dient het bestemmingsplan Meerstad Midden geactualiseerd te zijn inclusief een onderliggende MER. In 2015 zijn voorbereidende studies hiervoor gestart.

Uitwerkingsplan en beeldkwaliteitsplan Sluis-West

De voorbereidingen hiervoor worden getroffen om de procedures medio 2015 te kunnen starten.

RISICO'S

In de afgelopen jaren is er veel veranderd in de woningmarkt. Dit heeft ook grote gevolgen voor het project Meerstad en het risicoprofiel in het bijzonder. Overigens zijn de afgelopen jaren continu aanpassingen in geld en plan gemaakt om zo de grootste risico's te beperken. In hoofdlijnen blijven de risico's verbonden aan dit project groot en blijven het ook steeds dezelfde risico's.

We presenteren de risico's op dezelfde wijze zoals ook opgenomen in de GREX en de sleutelrapportages. Zie hieronder de tabel met de beschrijving van de belangrijkste risico's en de beheersmaatregelen. Deze tabel wordt minimaal 1 keer per kwartaal en naar aanleiding van het door de AVA vast laten stellen van een GREX, jaarverslag/jaarrekening en de sleutelrapportage aangepast.

	Risico	Beheersmaatregel
1. Uitgifte gronden Noord inclusief beoogde waardevermeerdering	In algemene zin heeft iedere vertraging in zowel volume, tempo en prijs in de uitgifte van gronden en de overige daarmee samenhangende beoogde meer- en verkoopopbrengsten, grote effecten op de grondexploitatie en vormt daarmee dan ook het belangrijkste risico van de grondexploitatie. In dat kader is vooral de op termijn beoogde meeropbrengst voor Noord een specifiek risico. Er liggen (nog) geen uitgewerkte plannen en de beoogde meeropbrengst blijft een groot risico.	Na het opstellen van de grondexploitatie 2011 is gestart met het onderzoeken naar de specifieke kansen en mogelijkheden voor Noord om zo de beoogde meeropbrengst op termijn daadwerkelijke te kunnen realiseren. Het kritisch monitoren en het tijdig vertalen van de te verwachten nieuwe inzichten in met name energie (en wellicht andere) concepten voor Noord in de komende maanden en jaren zijn essentieel om tijdig maatregelen te treffen. Het aanbestedingsresultaat van de realisatie van de Sontbrug is in de laatst vastgestelde grondexploitatie gebruikt om het toenemende risico financieel (deels) af te kunnen dekken, mocht niet tijdig, geheel en/of gedeeltelijk de beoogde meeropbrengst kunnen worden gerealiseerd.

<p>2. Uitgifte gronden woningbouw en woningbehoefte</p>	<p>Vertraging in zowel volume, tempo en prijs in de uitgifte van kavels voor met name woningbouw (en daarmee gedeeltelijk ook voor bijbehorende voorzieningen), heeft grote effecten op de grondexploitatie en vormt daarmee dan ook blijvend één van de belangrijkste risico's van de grondexploitatie.</p>	<p>In de grondexploitaties van 2011 en 2012 zijn de programma's voor wonen fors neerwaarts bijgesteld. Het blijft zaak tijdig in te spelen op woningmarkt ontwikkelingen en flexibel ontwikkelen om zo in vroegtijdig stadium de geraamde opbrengsten uit verkopen te kunnen realiseren.</p> <p>Dit zal zowel voor volume als prijs continu plaats moeten vinden aan de hand van marktonderzoeken op basis actuele bevolkingsprognoses, etc. en het blijven vergelijken van gerealiseerde marktprijzen met de in de grondexploitatie opgenomen prijzen.</p> <p>In 2013 zijn de resultaten van de nieuwste woningmarkt inzichten en behoeften bekend geworden en vertaald naar onder andere de woningbouwprogrammering van Meerstad. Er bleek bij het opmaken van deze grex geen aanleiding tot wijziging van het woningbouwprogramma en/of fasering.</p> <p>In de GREX 2014 heeft op basis van de actuele en gerealiseerde verkoopprijzen een extra afboeking plaatsgevonden van € 5 miljoen waarvan € 3,5 miljoen uit de verliesvoorziening afkomstig was en € 1,5 additioneel is afgeboekt. Herstel van de woningmarkt is van groot belang om te voorkomen dat de geraamde grondopbrengsten onder druk blijven staan. Kritisch monitoren en het tijdig vertalen van de te verwachten nieuwe inzichten zijn essentieel om tijdig maatregelen te treffen.</p>
<p>3. Uitgifte gronden bedrijventerreinen</p>	<p>Vertraging in zowel volume, tempo en prijs in de uitgifte van kavels voor bedrijventerreinen heeft grote effecten op de grondexploitatie en vormt daarmee dan ook één van de belangrijkste risico's van de grondexploitatie.</p>	<p>In de grondexploitaties 2011 en 2012 waren de programma's en de fasering van bedrijventerreinen fors neerwaarts bijgesteld en later in de fasering opgenomen.</p> <p>Met het opstellen van de GREX 2014 is het programma voor bedrijventerreinen op basis van de laatste actuele inzichten van de markt gehalveerd naar 39 ha en heeft derhalve een forse afwaardering plaatsgevonden van totaal € 13 miljoen. Daarmee is de omvang van dit risico fors verlaagd, maar blijft aanwezig.</p> <p>Overigens blijft in dit kader de continue afstemming op de behoefte en de beoogde productie van gronden elders in de stad cruciaal.</p>

<p>4. Financiering</p>	<p>De grex 2013 gaat onveranderd uit van een rente van 3,75%.</p> <p>Het lage rentepercentage brengt een renterisico met zich mee. Of na deze termijn ook tegen de beoogde grex rente kan worden gefinancierd zal moeten blijken.</p>	<p>Dit rentepercentage is overigens met de herfinanciering in 2012 ook bereikt en voor de eerste 8-15 jaren voor een groot deel van de leningen vastgelegd.</p> <p>Continue monitoring van alternatieve financieringsopties, waarbij de komende periode specifiek gekeken zal worden of een conversie (het overnemen of omzetting van leningen door de gemeente) een extra maatregel kan zijn om niet alleen de rentelasten te verlagen, maar ook het risico voor langere tijd te beperken.</p> <p>Verwacht wordt dat dit najaar de lening portefeuille in de huidige marktomstandigheden van zeer lage rentes omgezet kan worden naar een lager rente niveau en wederom voor langere tijd vastgezet worden.</p>
<p>5. Subsidies</p>	<p>In de grex wordt rekening gehouden met ca. € 35 miljoen (nominaal) aan subsidiegelden.</p>	<p>Constante monitoring van kansen betreffende subsidies en daarnaast overleg met provincie. Een eerste aanvraag is voor een bedrag van € 2,5 miljoen beschikbaar. (vaarverbinding).</p>
<p>6. Planontwikkeling risico's en ontwikkelingsopgave GEMM Meerstad</p>	<p>Het betreft de risico's die inherent zijn aan dergelijke grootschalige herontwikkelingen en behoren tot de planontwikkelingsopgave van Bureau Meerstad. Enkele hiervan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tijdige realisatie en aansluitingen hoofdinfrastructuur en OV; 2) Bodemrisico's, archeologie, flora en fauna, milieukwaliteit en obstakels in ondergrond; 3) Omgang met hinderzones, geluid, aanwezige infrastructuur (hoogspanningsleidingen, etc.). 	<p>Belangrijke beheersingsmiddelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Volledigheid en actualiteit van onderzoeken 2) Flexibiliteit in planvorming 3) Vroegtijdig overleg met toetsende overheden

7. Bestuurlijke omgeving	<p>Het op grondgebied van de ene gemeente ontwikkelen voor rekening en risico van de ander, maakt dat het op onderdelen complexer is dan een grondexploitatie binnen de eigen gemeentegrenzen.</p>	<p>In juli 2009 is er Gemeenschappelijke Regeling Meerstad (GR) geoperationaliseerd die deze samenwerking eenvoudiger maakt. Het blijft van belang om met de gemeente Slochteren goede afspraken te maken over de tijdige realisatie van publieke voorzieningen en adequaat beheer van het openbaar gebied.</p> <p>Strikte bewaking van bevoegdheden, verantwoordelijkheden en aansturing van de uitvoering.</p>
8. Voorzieningen openbaar gebied	<p>Met betrekking tot eigendom, investeringskosten, beheer en exploitatie van de voorzieningen en het openbare gebied moeten voorafgaand aan de realisatie daarvan sluitende (bestuurlijke) afspraken worden gemaakt met alle (overheids) partijen.</p> <p>Voorafgaand de afhankelijkheid van Slochteren betreffende tijdige en volledige oplevering van voorzieningen is een aandachtspunt.</p> <p>Tussen planning en realisatie van voorzieningen enerzijds en kaveluitgifte, woningprogramma - en fasering en moment en van oplevering bestaat een directe relatie. programmatische en planning technische wijzigingen vragen dan ook telkens herijking van planning en inhoud van het voorzieningenprogramma.</p>	<p>Het programma voorzieningen is in de grex 2011 kwantitatief herijkt op basis van de nieuwe inwoneraantallen. En getoetst aan de meest actuele inzichten t.a.v. woningbouwprognoses in 2013.</p> <p>Doordat de gemeente Slochteren in het huidige samenwerkingsmodel de publieke voorzieningen op haar grondgebied zal realiseren is bestuurlijke afstemming op dit punt van belang.</p>
9. Procedurele risico's	<p>Vertragingsrisico door planologische procedures, zoals bestemmingsplan, artikel 19 procedures, externe veiligheid.</p> <p>Actuele risico's zijn: nadere uitwerking van het Bestemmingsplan Meerstad Midden in uitwerkingsplannen, gedeeltelijke herzieningen door onthouding van goedkeuring van onderdelen van dit bestemmingsplan en het verkrijgen van benodigde ontgrondingsvergunning(en).</p>	<p>Adequate aansturing en afhandeling van publiekrechtelijke procedures, bezwaar en beroep.</p> <p>De uitspraak van de Raad van State is een belangrijke stap ter reductie van de planologische risico's.</p>

10. Aardbevingen	Risico van hoger kosten voor opstal/woningbouw, dus mogelijk lagere grondwaarden en imagoschade.	Mogelijke effecten worden in kaart gebracht en daar waar mogelijk vertaald naar GREX en communicatie. De kosten vallen toe aan de NAM.
11. Verwerving gronden	<p>Het risico van de verwerving van gronden die nu nog niet in eigendom zijn van de GEMM</p> <p>Hierdoor kan de uitvoering van de programmatische- en ruimtelijke uitgangspunten van Meerstad M in gevaar komen.</p> <p>De grondexploitatie gaat uit van realisatie van het gehele plan, waarbij opbrengsten en kosten als geheel worden gecalculeerd. De grondexploitatie is gevoelig voor wijziging in de aannames inzake kosten en momenten van verwerving van gronden.</p>	De neerwaartse bijstelling van het programma, leidt tot een forse reductie van het verwervingsrisico. Daarnaast is de aanname ten aanzien van bijdragen van derden bijgesteld in de grex 2011 en 2012. Tevens zien we dat andere partijen steeds minder belang hebben bij het aanhouden van bezittingen in het gebied. Tevens zijn er nu partijen die, soms noodgedwongen, alsnog gronden en panden die essentieel zijn voor de realisatie van met name Meerstad Midden aan bieden. Dus dit risico is fors kleiner geworden.

FINANCIEN

Stand van de kredieten (gemeentelijke plankosten en aankoop kavels)

Besluit 26 november 2003, nr. 5c	3.200.000
Besluit 31 oktober 2007	2.800.000
Besluit 17 november 2010, nr. 8j	1.500.000
Besluit 17 februari 2010, aankoop kavels Meerrovers fase I	3.060.000
Besluit 29 juni 2011	550.000
Besluit 26 oktober 2011, aankoop kavels Meerrovers fase IIb	4.590.000
Totaal beschikbaar krediet	15.700.000

Stand van de uitgaven plankosten

Totaal verantwoord t/m 31 maart 2015	6.498.922
--------------------------------------	-----------

Stand van de uitgaven Meerrovers kavels

Totaal verantwoord t/m 31 maart 2015	7.647.024
--------------------------------------	-----------

Totale stand van de uitgaven t/m 31 maart 2015	14.145.946
--	------------

Stand van de plankosten GEMM

	Budget	Verplicht	Besteed	Vrije ruimte
Organisatie/personeel	674	202	356	116
Bureau en huisvesting	228	9	106	113
Communicatie/marketing	598	42	224	332
Projecten	1.693	576	408	709
Onvoorzien	160	0	0	160
	3.353	829	1094	1.430

* per 31 maart 2014 (alles * € 1.000)

Zoals gesteld is de gemiddelde rente voor de vaste leningen net onder de in de grondexploitatie beoogde 3,75% gefixeerd. Doordat een deel kortlopend is gefinancierd en die rente op dit moment erg laag is en uitgaven over het algemeen wat later plaatsvinden dan in de GREX voorzien is, is het rentebudget toereikend en zal naar verwachting zelfs een voordeel ontstaan. Voor 2015 is het rentebudget volgens de GREX € 11,0 miljoen, de verwachting is dat op basis van de actuele liquiditeitenplanning en de actuele rentestanden we op circa € 10,6 miljoen uit gaan komen.

EBBINGEKWARTIER

VOORTGANG

Algemeen

Met de ontwikkelaar AM zijn nieuwe principe afspraken gemaakt over de realisatie en de planning van de nog in het Ebbingekwartier te realiseren bouwvolumes. Het streven is de resterende ca. 350 woningen de komende vijf jaar daadwerkelijk te realiseren.

Woningbouw, blok 4B en 6B

De bouw van de 13 grondgebonden woningen (blok 4B) aan de Langestraat zijn voltooid. De resterende 18 woningen aan de Langestraat (blok 6B) zijn eind april 2015 in verkoop genomen. AM heeft aangegeven dat zij in het 4^e kwartaal, begin november, zullen starten met de bouw. De bouwvergunning wordt binnenkort verleend.

Ontwikkeling blok 6

Recent is gestart met de schetsplannen voor blok 6. In dit bouwblok zullen naar verwachting met name grondgebonden woningen worden gerealiseerd (ca. 70 grondgebonden woningen en nog een klein aantal appartementen). Het streven is om eind 2015/begin 2016 met deze woningen in verkoop te kunnen gaan.

Ontwikkeling blok 7 en 8

De 3e entree voor de Boterdiepgarage is in uitvoering. De bouw van het studenthotel met ca. 350 kamers is mei 2015 gestart. De bouw van de ca. 40 koop- en/of beleggershuurwoningen wordt aansluitend opgepakt, na afronding van de bouw van de 3e entree voor de Boterdiepgarage. Het plan om op blok 7 tijdelijke studentenwoningen t.b.v. College University te realiseren is medio vorig jaar afgeblazen. Met de planvorming voor blok 7 zal waarschijnlijk in de loop van 2015, aansluitend op de ontwikkeling van blok 6, worden gestart.

Het evenemententerrein Ebbingekwartier is teruggebracht naar het zandstrand en een groot deel van blok 7. Terugkerende evenementen, zoals Eurosonic, Zienerama, Mini Maker Fair en de Ommelander Markt kunnen hierop (naar het zich laat aanzien) dit jaar nog gerealiseerd worden, eventueel in samenhang met het Infoversum en het daarbij behorende terrein. Voor Eurosonic zijn er begin 2016 in principe nog wel mogelijkheden.

Dubbele Loods (silo)

De Loods is in januari 2014 als restaurant in gebruik genomen.

Blok 9 en 10

De planontwikkeling voor de bouw van een schoolgebouw voor O2G2 (Borgmanschool) zit vanwege organisatorische problemen nog in een voorfase. De start van de bouw ervan kan (indien er snel tempo wordt gemaakt) eind 2016 (nog) plaatsvinden. Het is de bedoeling van AM om gelijktijdig met de bouw van de school de uitvoering van de appartementen hoek Boterdiep/Kolendrift ter hand te nemen (ca. 30 appartementen + bedrijfsruimte op de begane grond).

Oosterhamrikkanaal nz/blok 13

We onderzoeken de mogelijkheid om op het meest westelijke deel van blok 13 modulaire energieneutrale jongerenwoningen te realiseren. We beogen dit als een tijdelijke ontwikkeling, waarbij tevens een werklocatie verbouwd kan worden.

Infoversum

Sinds juni 2014 is de verwezenlijking van het Infoversum een feit. Het gebruik (en daarmee de exploitatie) van het Infoversum blijft echter fors achter bij de verwachtingen. De gemeente loopt daar een risico.

Bodenterrein-UMCG

- De nieuwbouw voor volwassen- en kinderspsychiatrie is voorlopig on hold gezet. Het UMCG is gestart met de bouw van de zogenaamde protonenbunker voor partikeltherapie.
- De RUG maakt plannen voor de Campus College University/Healthy Ageing, rondom het gemeentelijk monument Bloemstraat 1. Dit gebouw wordt in 2017 gerestaureerd als College University. Hierbij worden ongeveer 200 nieuwe studentenwoningen gebouwd. Voorts zullen op de Campus universitaire culturele- en sportvoorzieningen een plek krijgen. Die voorzieningen zijn nu verspreid door het centrum van de stad. Voor de University College is de huisvestingsvraag inmiddels naar boven bijgesteld met een extra 200 onzelfstandige eenheden. Hiervoor bestaat geen ruimte op de noordpunt van het UMCG. We zijn in gesprek met de RUG over een locatie in de directe nabijheid, namelijk de kop van de Vrydemalaan aan het Wouter van Doeverenplein. Het programma omvat naast de 200 onzelfstandige wooneenheden, sportvoorzieningen en horeca in de plint. Dit draagt bij aan de levendigheid en stedelijkheid van dit gebied.

Kolendrift

Er wordt hard gewerkt aan de herinrichting van de Kolendrift (busbaan, fiets en voetpad). De eerste tijdelijke maatregelen (op de plek van het studenthotel) zijn inmiddels afgerond. Medio 2016 moet het OV gebruik kunnen maken van de nieuw aan te leggen busbaan. De aanleg van fiets- en voetpaden volgt iets later.

Busplein

De noordpunt van het UMCG wordt een belangrijk overstappunt van een drietal hoofdassen uit de HOV-visie die onderdeel is van de Geactualiseerde Netwerkanalyse uit 2012. Deze inpassing brengt een complexe ontwerpogave met zich mee, waarbij UMCG/RUG als partijen nauw bij betrokken zijn. Onder de leiding van architect en voormalig spoorbouwmeester Koen van Velsen hebben we met deze partijen een inpassingsvoorstel gemaakt dat breed wordt gedragen. Essentie van het voorkeursmodel is, dat de overgang tussen het nieuw te ontwikkelen binnenstedelijke gebied op de noordpunt op een passende kwalitatieve wijze koppelt aan de bestaande binnenstad. Dit voorstel wordt –eveneens onder leiding van Koen van Velsen- nader uitgewerkt door partijen. Realisatie wordt voorzien in 2016.

Boterdiep / Bloemstraat

De herinrichting (incl. vervanging riolering) van het Boterdiep is in mei 2015 gestart. Het werk wordt in twee delen uitgevoerd. Eerst wordt het deel tussen het Noorderplantsoen en

de Korenstraat opgepakt. Daarna volgt in de tweede helft van 2015 het deel tussen de Korenstraat en de Bloemstraat. Voorjaar 2016 wordt naar verwachting gestart met de uitvoering van de herinrichting van de Bloemstraat.

Laatstgenoemde drie projecten ('Kolendrift', 'Busplein', 'Boterdiep/Bloemstraat') maken formeel geen deel uit van de grex CiBoGa, maar zijn gezien hun ligging midden in /tegen het plangebied Ciboga van grote invloed. Daarom worden ze hier wel vermeld. Het betreft hier echter geen sleutelprojecten.

RISICO'S

Onderstaand overzicht beperkt zich tot de belangrijkste risico's. In de laatste herziening(en) van de grex CiBoGa zijn de risico's uitgebreider omschreven en zijn meer risico's gemeld dan hier in deze rapportage.

- Economische ontwikkelingen (met als gevolg wijzigende parameters zoals rente en inflatie) hebben effect op de resultaten van de grondexploitatie. Daarnaast is de huidige stand van de economie dusdanig dat dit een verdere druk kan veroorzaken op de planning en de waarde van de uit te geven grond. Of beoogde programma's en normatieve berekeningen voor het Oosterhamrikkanaal afdoende zijn, moet blijken hoewel daar natuurlijk volledig op gestuurd kan worden.
- De gemeente loopt een risico aangaande het Infoversum. De uitkomsten van een strategische heroriëntatie van het Infoversum zullen naar verwachting consequenties hebben voor de gemeentelijke lening van € 2,5 miljoen. Hoe groot dit risico is, is op dit moment nog niet aan te geven.
- De toevoeging van de parkeergarage blijft een risico. Het afgelopen jaar is een deel van het risico opgetreden in de vorm van de stijging van de onrendabele top van 8 naar 9,1 miljoen. Als de onrendabele top met een miljoen verder oploopt heeft dat een effect van 1,5 miljoen euro op de eindwaarde.
- Stagnatie van het proces met de ontwikkelaar met als risico hogere kosten (rente, planontwikkeling en prijsontwikkeling). Alhoewel er wel goede principe-afspraken zijn gemaakt dienen deze nog wel in concrete prestatie afspraken te worden omgezet
- Risico op oplopende kosten van bouw- en woonrijp maken, doordat tijdelijke voorzieningen in uitvoeringsfase noodzakelijk worden. Omdat het gebied fasegewijs wordt ontwikkeld, zijn hier extra kosten mee gemoeid. Daarbij is het percentage onvoorzien relatief laag
- De problematiek rond aardbevingen. Bouwtechnische regelgeving en evt. vergoedingen voor extra kosten zijn nog niet uitgekristalliseerd. De situatie is in het Ebbingekwartier daarbij meer dan gemiddeld complex omdat er gebouwd wordt op een reeds eerder gerealiseerde ondergrondse garage. Risico op vertraging en extra kosten – die toe zullen vallen aan de NAM.

FINANCIEN

Betreft enkel de grex CiBoGa, exclusief de zelfstandige projecten 'Kolendrift', 'Busplein', en 'Boterdiep/Bloemstraat'.

Stand van de kredieten

Totaal beschikbaar krediet grex per 17-12-2008	93.639.000
Raadsbesluit 17-02-2010, besluitnr. 6b	2.090.000
Raadsbesluit 30-11-2011, kredietverlaging	-9.634.000
Raadsbesluit 30-01-2013	5.986.000
Raadsbesluit 18-12-2013, besluitnr. 6i:	2.863.000
Raadsbesluit 17-12-2014, besluitnr. 6n:	2.327.000
Totaal beschikbaar krediet	97.271.000

Stand van de uitgaven

Totaal verantwoord t/m 30 juni 2015	86.933.000
-------------------------------------	------------

Actualisatie / herziening grondexploitatie:
december 2015

WESTPOORT

VOORTGANG

De gemeente legt de Rode loper uit voor bedrijven en haar ondernemers. De invoering van de Rode Loper-strategie voor de werklocaties uit het Programma Ruimtelijke Economie start met o.a. Westpoort als pilot. Oorspronkelijk was Westpoort vooral bedoeld om binnen een traditionele grondexploitatie bedrijfskavels aan te bieden, met een geschat uitgifte tempo van 5,5 ha per jaar. Echter, de huidige economische ontwikkeling vraagt een andere rol van de overheid.

De Rode Loper-strategie is bedoeld om de werkgelegenheid in Groningen in stand te houden en vooral uit te breiden. Voor realisatie van initiatieven is samenwerking van de gemeente met ondernemers en het georganiseerde bedrijfsleven van levensbelang voor de werkgelegenheid in Groningen. Naast een actieve samenwerking met bedrijven en ondernemers gaan we vraaggericht te werk. Waar het verantwoord kan, verruimen en versoepelen we de planologische en juridische kaders. We bieden maatwerk en werken vooral met de ondernemers samen door hun initiatieven zo goed mogelijk te ondersteunen en procedures te vereenvoudigen. Ook werken we samen met Marketing Groningen aan een marketingprogramma voor bedrijven waarin Westpoort een van de vestigingslocatie is. Deze strategie is eveneens bedoeld voor onze overige werklocaties, maar Westpoort is de showcase.

De oorspronkelijke bedoeling van Westpoort was om op basis van investeringen bouwrijpe kavels aan te bieden. Tot en met medio 2012 was binnen de toen geldende grondexploitatie de inschatting van het jaarlijkse uitgifte tempo 5,5 ha. Dit tempo was bij de herziene, vastgestelde grondexploitatie van 30 januari 2013 teruggebracht naar 2,5 ha per jaar en voor 2014 en 2015 zelfs naar nul ha. Deze defensieve manier van grondexploitatie willen we doorbreken met de nieuwe Rode Loper-strategie. Het doel is het uitbreiden van de werkgelegenheid. De grondexploitatie blijft de basis voor de verantwoording van kosten en opbrengsten, maar is niet langer bepalend voor de vestigingsstrategie die de gemeente hanteert voor ondernemers en bedrijven. Planologisch en procedureel wordt maatwerk geboden om tegemoet te komen aan de vestigingseisen voor ondernemers. Het wenkende perspectief van Westpoort is nieuw in onze aanpak en benadering van ondernemers en bedrijven.

Het nieuwe beleidskader is bedoeld om het passieve beleid rond de werklocaties om te zetten naar een actieve strategie die tegemoetkomt aan de vraag van ondernemers en bedrijven. Daarbij is het doel en de prioriteit verschoven van grondverkoop en gronduitgifte naar behoud en uitbreiding van werkgelegenheid.

Daarnaast werken we een business case uit voor de vestiging van één of meerdere data hotels op Westpoort. Inmiddels heeft zich het eerste datahotel (KPN) zich gevestigd op Westpoort, fase 1 (fase 1 betreft de grondexploitatie). Er is ook concrete belangstelling van

nog 1 datacenter op Westpoort (fase 1). Tenslotte zijn we met een partij in gesprek voor geheel fase 2.

Ook vinden de afrondende gesprekken plaats met een groot bedrijf over een deel grondruil op fase 2 (en een deel aankoop) voor de aanleg (nieuw trace) van de 380 KV leidingen naar o.a. de Eemshaven.

Tijdelijke initiatieven

Er worden momenteel gesprekken gevoerd met een partij voor het plaatsen van zonnepanelen (zonneweide). In eerste instantie gaat het om 10 ha voor een duur van 20 jaar. Verder zal onderzocht worden of het mogelijk is om hier nog eens 13 ha aan toe te voegen. Hiervoor is inmiddels een goedgekeurde SDE subsidie voor afgegeven. De basislijn is om verkoopbaarheid te garanderen i.c.m. onze ambitie voor duurzaamheid te faciliteren. Dit initiatief zal waarschijnlijk niet op Westpoort komen maar in de nabijheid van Roodehaan

RISICO'S

Een aantal kans- en risicoscenario's geeft verstrekkende positieve en negatieve financiële consequenties voor het eindresultaat weer. Zo zijn vele investeringen al gedaan, resterende (civieltechnische) investeringen zijn relatief beperkt, terwijl de (grond)opbrengsten achterblijven.

Het wijzigingen van de renteparameter, het uitgiftetempo, de grondprijzen en/of opbrengstenstijging hebben een veel groter effect op het eindresultaat dan wijzigingen van de parameter kostenstijging, resterende kosten voor het bouw- en woonrijp maken, planontwikkelingskosten e.d. Deze laatstgenoemde reeks van kans- en risicoscenario's zijn in relatieve zin beduidend minder verstrekkend dan die van de eerstgenoemde reeks.

FINANCIEN

Stand van de kredieten

Besluit 19-07-2000, nr. 5h	14.521.000
Besluit 27-02-2002, nr. 5 ^e	750.000
Besluit 28-01-2004, nr. 8	500.000
Besluit 22-12-2004, nr. 10	2.750.000
Besluit 19-10-2005, nr. 7	96.329.000
Besluit 20-02-2008, nr. 7	5.614.000
Besluit 27-01-2010, nr. 7e	-/- 2.022.000
Besluit 30-11-2011, nr. 6h	-/- 47.690.000
Besluit 30-01-2013, nr 8b.6	872.000
Besluit 18-12-2013, nr. 6i	1.127.000
Besluit 17-12-2014, nr. 6q	1.217.000
Totale toegestane kosten (= opgeknipt uitvoeringskrediet t/m 2016)	73.968.000

Stand van de uitgaven

Totaal verantwoord t/m 30 juni 2015	70.930.000
-------------------------------------	------------

EUROPAPARK

VOORTGANG

Op het Europapark zijn meerdere initiatieven voor bouwontwikkelingen (voornamelijk op het gebied van wonen en sport) gestart. De meeste daarvan zijn zover gevorderd dat realisatie kansrijk lijkt. Hierover is vooralsnog weinig nieuws te melden.

CPO

Met Menzis zijn afspraken gemaakt over de grondinbreng. De door de gemeente opgelegde samenwerking van beide CPO-organisaties in combinatie met de regierol van de gemeente voor de grondinbreng pakt strategisch goed uit. We hebben met Menzis afgesproken dat in 2016 de grond wordt geleverd zodat de gemeente tijd heeft om samen met de CPO organisatie het bouwplan nader uit te werken.

Belangrijke aspecten bij de uitwerking zijn de ruimtelijke en architectonische kwaliteit. Daarnaast moet een bestemmingsplanprocedure worden doorlopen. Over het beheer van het gebied moeten heldere en duidelijke afspraken worden gemaakt. Ook moet de grondafname door de CPO organisaties juridisch worden geborgd. Tot de zomer van 2016 kunnen de bouwplannen nader worden uitgewerkt en verschillende onderzoeken en procedures worden voorbereid en uitgevoerd. De voorziene start bouw is gepland in het voorjaar van 2017.

Woonzorgcomplex

Met de ontwikkelaar van het Woonzorgcomplex hebben we intentioneel inmiddels afspraken gemaakt over de kavelprijs en het proces van ontwikkeling.

Er worden ca. 200 tot 300 appartementen gebouwd, waarin het mogelijk is zorg op maat te bieden voor de gebruikers van de appartementen.

De Linie Zuid (plan Credo)

Er worden 47 grondgebonden woningen gebouwd en er komt een commerciële plint van bijna 800 m². Het parkeren wordt ondergronds opgelost. Onder de woningen aan de Boumaboulevardzijde komt geheel een publieke plint met voorzieningen, o.a. een tandarts (tandartspraktijk Europapark).

Volgens plan zou de ontwikkelaar voor de zomervakantie met het plan de markt opgaan. Dit is helaas niet gelukt omdat bij de engineering problemen zijn geconstateerd bij de (geplande) bouw van de ondergrondse parkeergarage. De slechte ondergrond leidt tot hoge extra kosten, die de financiële haalbaarheid van het project in gevaar brengen. Om het probleem op te lossen heeft de architect een mogelijkheid bedacht om de parkeergarage verhoogd aan te leggen. In het plan ontstaat daardoor een hoogteverschil van ca. 1,5 meter. Ruimtelijk en stedenbouwkundig zien wij deze planaanpassing als toegevoegde waarde. Of de planaanpassing in deze vorm ook financieel haalbaar is, moet zich nog uitwijzen. Momenteel wordt daar door de ontwikkelaar nog aan gerekend.

Solid 2- Hete kolen (team 4/M205)

Het stedenbouwkundig plan is in principe klaar. Initiatiefnemers zijn momenteel op zoek naar beleggers en investeerders. Het gaat om een fors woonprogramma verspreid over een aantal torens in het gebied tussen de CPO en de Solid 1. Het bouwen van een aantal gescheiden torens is natuurlijk duurder dan een 2^e schijf. Echter ruimtelijk en stedenbouwkundig vindt ook de ontwikkelaar een oplossing met torentjes mooier dan een 2^e schijf. In principe is er overeenstemming over de grond. Met de CPO ontwikkeling moet de ruimtelijke uitwerking worden afgestemd.

Sportcomplex.

Momenteel vindt een haalbaarheidsonderzoek plaats. Dit is een herijking van alle punten van het plan, zowel programmatisch als financieel. Het doel is om toe te werken naar een haalbaar plan. De ambitie was om najaar 2016 te starten met de bouw, zodat het complex conform de oorspronkelijke planning in 2017/begin 2018 opgeleverd kon worden. **Ambitie en planning zullen echter realistisch bijgesteld moeten worden, op indicatie van de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek. De plannen worden afzonderlijk aan u voorgelegd door de projectleiding van het sportcomplex.**

Kolencafé

Er is momenteel een initiatiefnemer met een concreet plan bezig. Het financieringsproces verloopt heel traag omdat een belegger voor de financiering moet worden gevonden. Wij zijn voornemens om de initiatiefnemer een termijn te stellen waarbinnen het plan meer geconcretiseerd moet zijn. Na die termijn gaan we in gesprek met eventuele andere belangstellenden.

Engelse kamp

Met de ontwikkelcombinatie zijn we nog in gesprek. **De afgelopen periode hebben we het stedenbouwkundig plan op onderdelen zodanig bijgesteld dat er nu een kansrijk voorstel op tafel ligt, dat de komende periode uitgewerkt kan worden.** Het plan omvat **na deze aanpassingen ca. 100 grondgebonden woningen.** Er wordt naar gestreefd om het stedenbouwkundige plan evenals de contractering dit najaar af te ronden.

Woonrups (Kempkensberg)

We hebben een ontwikkelaar bereid gevonden de ontwikkeling van de appartementencomplex op te pakken. De locatie is mooi en de ontwikkelaar acht het kansrijk een appartementencomplex op de locatie tegen de stadstuin aan te ontwikkelen. Het plan omvat ca. 60 appartementen. Wij hebben de ontwikkelaar een termijn gesteld tot 1 juli 2015 om met een concreet plan te komen. **De ontwikkelaar heeft inmiddels een concreet plan uitgewerkt, dat de komende periode wordt getoetst op haalbaarheid. Vanwege de samenwerking met het Rijk in dit gebied (Belastingdienst/DUO) zullen wij het Rijk ook hierbij betrekken.**

Groenvisie

Het oorspronkelijke plan om de groeninrichting te starten in 2015 hebben we losgelaten, gezien de voortvarende ontwikkelingen op meerdere kavels. Als men binnen afzienbare tijd met de bouw wil starten, dan is de ruimte van de groenaanleg nodig voor de bouwketen en de opslag voor de aannemers. De aanleg van het groen is daarmee gekoppeld aan de planontwikkeling van de aanliggende kavels, **en volgt op de realisatie van de bouwwerken.**

Visie van de zone aan de achterzijde van de Euroborg en de Skivijver

We maken een visie om de barrièrewerking van de supportersmuur op te heffen. Het is de bedoeling dat er een goede fiets- en voetgangersverbinding komt met de overzijde van de voormalige oude A7. Hierin wordt ook de voormalige Skivijver meegenomen.

Station

Het station wordt uitgebreid met een extra spoor, perron en lift. Het bestemmingsplan hiervoor is recentelijk gereed gekomen en ter vaststelling naar de gemeenteraad gestuurd (juli 2015). Er zijn geen zienswijzen binnen gekomen.

FINANCIEN

Besluit Europapark Totaal 05-11-1998	6.909.000
Besluit Europapark Totaal 27-1-1999	681.000
Besluit Europapark Totaal 22-12-1999	13.296.000
Besluit Europapark Totaal 21-11-2001	23.716.000
Besluit Europapark Totaal 31-03-2004	4.922.000
Besluit Europapark Totaal 23-05-2007	43.700.000
Besluit Kempkensberg 20-1-08	1.390.000
Besluit Station Europapark 28-5-08	2.200.000
Besluit Kempkensberg 18-6-08	528.000
Besluit Kempkensberg 29-10-08	10.815.000
Besluit Station Europapark 17-6-09	41.900.000
Besluit Station Europapark 23-6-10	2.000.000
Besluit Station Europapark 18-3-11	3.061.000
Besluit Kempkensberg 30-3-11	1.623.000
Besluit Europapark 25-1-12 (ingetrokken)	-1.200.000
Besluit Europapark 25-1-12	10.819.000
Besluit Kempkensberg 30-1-13	3.528.000
Correctie	-/- 24.000
Besluit Europapark 18-12-13	400.000
Besluit Station Europapark 18-12-13	10.538.000
Besluit Kempkensberg 18-12-13	686.000
Correctie	-/- 70.000
Besluit Europapark 17-12-14	2.260.000
Besluit Station Europapark 17-12-14	-/ 13.738.000
Besluit Kempkensberg 17-12-14	1.802.000
Totaal uitvoeringskrediet Europapark, incl. Station en Kempkensberg	171.742.000

Stand van de uitgaven

Europapark + Station + Kempkensberg per 31-06-2015.

30-06-2015	Kosten
------------	--------

Europapark	€ 92.713.435
Station	€ 40.917.691
Kempkensberg	€ 18.290.019
Totaal	€ 156.921.145

Voor een nadere onderbouwing wordt verwezen naar de kwartaalrapportage van het eerste kwartaal van 2015. De kwartaalrapportage wordt procedureel afzonderlijk gestuurd en behandeld.

Risico's

De in de GREX gemelde kansen en risico's blijven actueel. Momenteel zijn daar geen bijzonderheden over te melden.

GROTE MARKT OOSTZIJDE/FORUM

VOORTGANG

(onderstaande betreft de stand van zaken t/m 31 juli 2015, de peildatum van deze sleutelrapportage. Over de meer recente ontwikkelingen is uw Raad inmiddels geïnformeerd)

Aardbevingsbestendig maken Groninger Forum

De stad Groningen heeft met het ministerie van EZ afspraken gemaakt over vervolgonderzoek en maatregelen bij een aantal exemplarische gebouwen en bouwprojecten. Aanleiding zijn de nieuwe richtlijnen voor aardbevingsbestendig bouwen (NPR) die minister Kamp maandag 9 februari 2015 heeft gepubliceerd. Eén van deze gebouwen is het Groninger Forum. Het college van B&W heeft op 10 februari op basis van de publicatie van deze richtlijnen en afspraken daarover met het Rijk besloten een pauze in te lassen bij de bouw van het Groninger Forum. De kosten van deze bouwpaauze worden door het Rijk vergoed.

Oorspronkelijk was een periode van vier maanden uitgetrokken om samen met de BAM het gebouw te toetsen aan de NPR en mogelijke oplossingen te onderzoeken. Tegelijkertijd maakt de gemeente in samenwerking met het Rijk afspraken over de meerkosten en schade als gevolg van het aardbevingsbestendig maken van het Groninger Forum. Deze periode is gezien de complexe materie verlengd tot 1. oktober.

Een deel van de werkzaamheden gaat wel gewoon door, omdat de nieuwe bouwrichtlijnen hiervoor geen gevolgen hebben. De fietsenkelder wordt afgebouwd en de ontwikkeling van de Nieuwe Markt zuidzijde en de oostwand wordt volgens planning gecontinueerd. De verwachting is dat in oktober op basis van verder onderzoek en de nieuwste inzichten een afgewogen keuze gemaakt kan worden of, en zo ja welke, maatregelen nodig zijn voor het Groninger Forum.

Groninger Forum c.a.

Als gevolg van het onderzoek naar het aardbevingsbestendig maken zijn de bouwactiviteiten t.b.v. het Groninger Forum de afgelopen periode stil komen te liggen.

Nieuwe Oostwand

Eind 2014 is de partiële herziening van bestemmingsplan Grote Markt – Oostwand onherroepelijk geworden. Deze bestemmingsplanwijziging is opgesteld om over meer keuzemogelijkheden voor de invulling van de nieuwe oostwand te kunnen beschikken.

Het komende jaar spant VolkerWessels Vastgoed (VWV) zich in om eindgebruikers en beleggers aan het project te binden. Zodra dit gelukt is, komt er meer zicht op het functionele gebruik van de te realiseren panden. Samenhangend hiermee werken de gemeente en VWV hun contractuele verplichtingen nader uit en leggen deze vervolgens vast in een realisatieovereenkomst.

Nieuwe Markt

Het gebied tussen de Schoolstraat en de achterzijde van de nieuwe Oostwand biedt ruimte aan de Nieuwe Markt, een waardevolle en hoogwaardige uitbreiding van de openbare ruimte van de stad. Inzet is realisatie van een bruisend plein, waar mensen naar toe willen, waar terrassen zijn, en waar activiteiten plaatsvinden. Dit betekent dat ook rondom dit plein wordt ingezet op publieksaantrekkende functies in de nieuwe bebouwing. De ontwikkeling van het Groninger Forum zal de bestaande en nieuwe functies rond het nieuwe plein stimuleren. Ook de ondernemers en vastgoedeigenaren rondom het plein spelen een belangrijke rol in de totstandkoming van de bruisende beleving van het plein.

Op 18 november 2014 zijn de ontwerpuitgangspunten voor de Nieuwe Markt vastgesteld door het college van B&W. Het gaat om uitgangspunten over o.a. de realisatie van groen, gebruik van natuursteen verharding, spelaanleidingen voor kinderen, aandacht voor niet-commerciële zitgelegenheden en mogelijk gebruik van water als speels element. Momenteel worden de ontwerpuitgangspunten uitgewerkt naar een ontwerp.

De planning bij de Nieuwe Markt is afhankelijk van de besluitvorming over het aardbevingsbestendig maken van het Groninger Forum. Na het tweede kwartaal van 2015 een nieuwe planning gemaakt voor de Nieuwe Markt. Nadat het ontwerp gereed is, wordt het college gevraagd het ontwerp vrij te geven voor inspraak. Uw raad stelt het ontwerp uiteindelijk vast.

Nieuwe Markt zuidzijde (NMZZ)

De ontwikkeling NMZZ omvat verschillende deelprojecten. Het meest in het oog springend is de herontwikkeling van enkele gemeentelijke panden (Poelestraat 16, 18, 24, 26, 28) met tussenliggende panden (Poelestraat 20, 22) die in eigendom zijn van een derde. In 2012 is gestart met de verbouw van voormalig pand Images, Poelestraat 30. In het voorjaar van 2013 is de verbouw gereedgekomen.

Bij het ontwerp van Nieuwe Markt zuidzijde is rekening gehouden met de norm voor aardbevingsbestendig bouwen. Voor plandelen II t/m IV (Poelestraat 20 t/m 28) is inmiddels de omgevingsvergunning verleend. Voor plandeel I (Poelestraat 16-18), het grootste pand, is inmiddels ook het definitief ontwerp gereed. Voor dat deel is de procedure doorlopen om het bestemmingsplan partieel te herzien, om daardoor een grotere ontwikkeling mogelijk te maken op deze locatie. Het is de bedoeling om hier één groot volume te maken, met een entree aan zowel de Poelestraat als de Nieuwe Markt. **Voor dit pand is een huurder. De gemeente is voor deze ontwikkeling zelf de ontwikkelaar gezien de complexiteit van het voeren van regie op kwaliteit, programma en tijd.**

De bouw van de ontwikkeling Nieuwe Markt zuidzijde wordt in het voorjaar van 2015 als geheel aanbesteed. De bouwwerkzaamheden starten medio 2015.

RISICO'S

Het project Grote Markt oostzijde/Forum kent een specifiek risicoprofiel. Het risicoprofiel wijkt af van een gemiddeld project van deze omvang, vanwege:

- de complexe binnenstedelijke situatie;
- de complexe samenhang tussen een veelheid aan deelprojecten en aandachtsvelden;
- de afhankelijkheid van ontwikkelingen op de vastgoedmarkt;
- de complexiteit van de constructie van vooral de parkeerkelder;
- een grote kans op vertragingen en vertragingsschade als gevolg van bovenstaande punten.

Nieuw risico is het aardbevingsbestendig maken van het Groninger Forum, met name de financiële consequenties. Zoals gesteld worden de (gevalideerde) kosten voor de bouwpaauze vergoed door NAM. Dat is schriftelijk bevestigd door NAM en EZ. Echter, we lopen daar nog wel een financieel risico. Immers, deze afspraken betreffen slechts de vergoeding van de ingelaste bouwpaauze. Voor de kosten voor het daadwerkelijk versterken van het gebouw (ná de bouwpaauze) zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt met EZ en NAM. Dat is wel de intentie en er wordt samen opgetrokken met NAM/EZ, maar definitieve afspraken zijn er niet gemaakt.

FINANCIEN

De inkomsten en uitgaven lopen conform de uitgangspunten in de bouw- en grondexploitatie Grote Markt oostzijde/ Forum. Uitzondering vormen de uitgaven voor het onderzoek naar het aardbevingsbestendig maken van het Groninger Forum. De meerkosten en schade worden vergoed door het ministerie van EZ.

Stand van de kredieten in euro's

Plankostenkrediet	
Besluit 30-12-2002, nr. 15	500.000
Besluit 29-01-2003, nr. 13	420.000
Besluit 28-04-2004, nr. 6	1.580.000
Besluit 25-02-2006, nr. 8	2.500.000
Besluit 28-03-2007, nr. 8	2.500.000
Besluit 18-06-2008, nr. 5q	1.250.000
Besluit 29-10-2008, nr. 6k	500.000
Besluit 26-11-2008, nr. 8	2.000.000
Besluit 17-06-2009, nr. 8	2.500.000
Uitvoeringskrediet	
Besluit 17-06-2009, nr. 8	15.000.000
Besluit 23-06-2010, nr. 1a	40.000.000
Besluit 30-11-2011, nr. 8d	115.000.000
Besluit 27-06-2012, nr. 6i	906.000
Besluit 29-01-2014, nr. 6k	123.000
Besluit 26-11-2014, nr. 7a	803.000
Totaal toegestane plankosten en uitvoeringskrediet	185.581.144

Stand van de uitgaven in euro's

Totaal verantwoord t/m 31 maart 2015	106.388.065
--------------------------------------	-------------

Omdat de bouw van het Forum de afgelopen maanden heeft stilgelegen, is bovenstaande niet bijgewerkt.

ZERNIKE CAMPUS GRONINGEN

Binnen het *Akkoord van Groningen 2.0* is de ontwikkeling van Zernike een belangrijke opgave. We willen Zernike verder uitbouwen tot een toplocatie waar kennisinstellingen en bedrijfsleven stevig met elkaar verbonden zijn.

VOORTGANG

Op de Zernike Campus Groningen (voormalig Zernike Science Park) ligt één van de bedrijventerreinen die binnen de gemeente Groningen in uitgifte zijn. Op basis van een gezamenlijke visie ontwikkelen de Akkoordpartners de Zernike Campus tot één van de belangrijkste kennisdynamo's van stad en regio. In de afgelopen jaren is gebleken dat Zernike geen goed imago heeft om bedrijven naar Zernike te trekken. Daardoor komt de ontwikkeling van het bedrijventerrein nauwelijks van de grond.

Op basis van een strategische agenda is besloten om een nieuwe stedenbouwkundige visie op te stellen. De stedenbouwkundige visie is tot stand gekomen in een samenwerking tussen de gemeente Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en de Hanzehogeschool (HG). De visie geeft - voor de komende 10 tot 15 jaar, op hoofdlijnen - de koers voor de ontwikkeling van de Zernike Campus Groningen aan. De campus heeft, met de enthousiaste en stuwende kracht van de aanwezige kennisinstellingen en ondernemers, volop mogelijkheden om uit te groeien tot een onderwijs-, kennis- en ontwikkelingscentrum van nationaal en zelfs internationaal formaat. Naast het ruimtelijke plan ligt de sleutel tot succes in verregaande samenwerking en goede marketing (acquisitie) van de campus.

Ook in de afgelopen periode zijn zowel door de RUG als de HG nieuwe onderwijs-, onderzoeks- en faculteitsgebouwen ontwikkeld (Energy Academy Europe, Entrance). Voor de komende jaren staan ook nog een aantal grootschalige en ambitieuze plannen op stapel en dit alles eist ruimtelijke sturing (ZAP, geothermie, wonen, verbouwing Nijenborg 4 **en mogelijk nieuwe vestiging van nieuwe bedrijven**).

Visie

Op basis van een globale analyse is het gebied op verschillende onderwerpen nader geanalyseerd en voorzien van een ruimtelijke of programmatische visie voor de toekomst. De ontwerpvoorstellen in de visie geven een richting voor het karakter, de organisatie en de inrichting van gebieden. Voor meerdere onderdelen van het plan zijn varianten mogelijk die in een vervolgfase vragen om nader onderzoek en besluitvorming. Ze moeten gezien worden als ontwerpogave, niet als definitieve uitwerkingen.

Voor de definitieve uitwerkingen van de verschillende onderdelen zijn nu offertes aangevraagd bij diverse bedrijven. De definitieve selectie zal medio dit jaar plaatsvinden.

Interventies

Om de ambitie te realiseren is het nodig om de volgende aanpassingen te doen die de ruimtelijke kwaliteit en de onderlinge verbindingen verbeteren:

1. De transformatie van de Zernikelaan naar een aantrekkelijke verbinding voor fietsers en voetgangers, openbaar vervoer en leveranciers;
2. Het creëren van verkeersroutes voor langzaam verkeer in het noordelijk deel die aansluiten op het fietsnetwerk van de stad;
3. Het omvormen van de parkeerterreinen in het middengebied van een scheidende naar een verbindende zone in de campus;
4. Het ruimtelijk inkaderen van het gebied zodat er een intiemer en aantrekkelijker vestigingsklimaat ontstaat;
5. Het functioneel mengen van bedrijven en instellingen voor onderwijs en onderzoek om een optimale synthese te bereiken;
6. Het versterken van de entrees (noord en zuid) van de Campus.

Tevens zijn er nog meerdere aspecten die uitgewerkt moeten worden. Gedacht wordt aan het opstellen van een prijsvraag voor woon-ontwikkeling op Zernike. Daarnaast noemen we nog verdere professionalisering van parkmanagement en het opstellen van een acquisitieplan.

In de laatste stuurgroep Zernike is het Business Plan voor parkmanagement besproken en goedgekeurd. Er was groot enthousiasme voor en instemming met dit plan. Dit businessplan is opgesteld door Triade op verzoek van de stuurgroep. Besloten is dat de Campus BV de opdracht krijgt voor het Campusmanagement van de Zernike Campus (Triade). Ook is besloten dat de Campus BV een acquisitieplan gaat opstellen en de prijsvraag rondom het wonen voor zijn rekening gaat nemen.

Kosten

De investeringen in het Campusterrein die zijn opgenomen in het Masterplan beslaan € 14,5 tot € 17,2 miljoen euro (exclusief BTW), afhankelijk van de te kiezen variant voor het tussengebied. Het Masterplan bevat voor het tussengebied (ten zuiden van de Kadijk) drie inrichtingsvarianten (variërend in kosten van 3,8 miljoen tot 6,5 miljoen). Het verschil in kosten voor de varianten zit vooral in de vorm van parkeren (maaiveld parkeren of bouw van een parkeergarage). De genoemde bedragen zijn indicatieve en globale kostenberekeningen (nominale bedragen) en zijn berekend door Grontmij. In de uitwerkingen worden de kosten nader gespecificeerd.

Dekking

De voorstellen in dit Masterplan hebben betrekking op de grond van alle grondeigenaren op de Campus (RUG, HG en Gemeente). Wij hebben gekozen voor een organische gebiedsontwikkeling op basis van projectfinanciering (per project wordt bekeken wie financiert en welke verdeelsystematiek wordt toegepast).

De gemeentelijke bijdrage zal worden gedekt vanuit een nog nieuw op te stellen Grondexploitatie Zernike Campus Groningen. Ook zullen we verkennend bezien of er co-financiering mogelijk is (van o.a. de provincie Groningen).

Vervolg

Als de plannen verder zijn uitgewerkt tot individuele projectvoorstellen zullen wij uw Raad nader informeren. Later dit jaar komen wij ook met het nieuwe bestemmingsplan op basis van de vastgestelde stedenbouwkundig visie en met de herziening van de grondexploitatie.

RISICOS

Bij voortdurende stagnerende ontwikkeling van het plan kan de boekwaarde van het project jaarlijks stijgen door toerekening van rente, onroerende zaak belasting en de noodzakelijke beheerskosten. Het uitblijven van een visie op het gebied kost daarom geld en is een risico voor het project.

FINANCIEN

Stand van de kredieten

Besluit 23-20-1996, nr. 5f	3.857.000
Besluit 26-05-1999, nr. 5k	4.538.000
Besluit 17-10-2001, nr. 9	406.000
Besluit 18-10-2006, nr. 6c	14.940.000
Besluit 27-09-2007, nr. 6g	3.256.000
Besluit 25-05-2011, nr. 8 ^e	-/- 8.747.000
Besluit 18-01-2013, nr. 8b3	0
Besluit 18-12-2013, nr. 6i	0
Besluit 17-12-2014, nr. 6t	1.890.000
Totaal toegestane kosten van het plan	20.140.000

Stand van de uitgaven

Totaal verantwoord t/m 30 juni 2015	19.337.000
-------------------------------------	------------

Actualisatie / herziening grondexploitatie

De eerstvolgende herziening vindt in december 2015 plaats.
--